

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสายวิชาชีพ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธัญมา หลายพัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
มกราคม 2561

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธัญมา หลายพัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

มกราคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสายวิชาชีพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
มกราคม 2561

ธัญมา หลายพัฒน์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนา

ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษา.

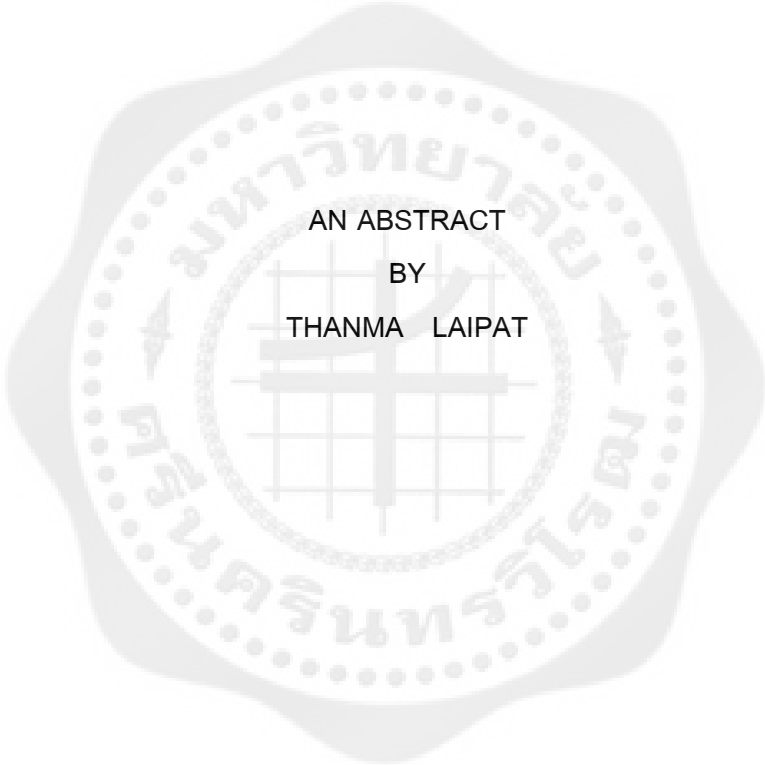
ปริญญาโท ปร.ด. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ:บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท:

อาจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธาสโนบล.รองศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารักษ์.

อาจารย์ ดร.บุปผา ปลื้มสำราญ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนที่ 3 หาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-group Pretest-Posttest designกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษา ชั้นปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 43 คน ใช้เวลาในการทดลอง 16 สัปดาห์และขั้นตอนที่ 5 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA) ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมี 5 องค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน หลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตและการวัดและประเมินผล มีสัดส่วนการผสมผสาน 3 ส่วน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีกิจกรรมหลายแบบ (Face to face) เน้นอิงประสบการณ์โดยให้นิสิตฝึกประสบการณ์ตรง (Experience based) และผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based) มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (4 C) ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดจริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งเนื้อหา (Content knowledge) ขั้นกลุ่มพาสังสรรค์สไต (Together we create) และขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานพบว่าทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษาหลังได้รับรูปแบบข มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MODEL TO ENHANCE THE TWENTY FIRST
CENTURY LIFE SKILLS OF HEALTH EDUCATION UNDERGRADUATE STUDUNTS.

AN ABSTRACT
BY
THANMA LAIPAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy Degree in Educational Science and Learning Management
at Srinakharinwirot University
January 2018

Thanma Laipat. (2018). **Development of Blended Learning Model to Enhance the Twenty First Century Life Skills of Health Education Undergraduate Students**. Doctoral thesis. Ph.D.(Educational Science and Learning Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Kittichai Suthasinobon, Assoc.Prof. Prapansiri Susaorat and Dr.Bubpha Pleumsamran.

The purpose of this research aims to develop and examine the effectiveness of the blended learning model. According to the opinions of undergraduate students in Health Education and for the purpose of enhancing Twenty First century life skills consisting of the following five steps: (1) to study the essential needs of blended learning; (2) the design of the components of the blended learning model (3) develop by Focus group with the number of expert person in developing research and knowledge formation. (4) the quality of the blended learning model assessment after a trial test of the model employed by One-group Pretest-Posttest design with the sampling group were 43 third-year student of Srinakharinwirot University in the second academic semester of 2017. (5) The blended learning model effectiveness assessment by MANOVA measures. The result of the study as following; 1) The Blended Learning Model (TEF) consist of 5 elements, i.e. (1) Students analysis (2) the data concepts from documents (3) objective of model (4) the process of teaching & learning life skills (5) model assessment. The 3 proportions were Face to face, experience based, and technology based, and 4 C steps of learning included challenging knowledge, content knowledge, together we create and sharing competency. 2) The model effectiveness assessment showed that the life skills in Twenty First century of the students after received the model were significant at level of .05

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา
ของ
ธัญมา หลายพัฒน์
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตตชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือนมกราคมพ.ศ. 2561

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์	คณะกรรมการสอบปากเปล่า
.....ประธาน	ประธาน
(อาจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธาสีโนบล)	(อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)
.....กรรมการ	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)	(อาจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธาสีโนบล)
.....กรรมการ	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.บุปผา ปลื้มสำราญ)	(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)
	กรรมการ
	(อาจารย์ ดร.บุปผา ปลื้มสำราญ)
	กรรมการ
	(อาจารย์ ดร.สุรวิทย์ เพียรเพชรเลิศ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ดร.กิตติชัย สุทธาสโนบลประธานควบคุมปริญญานิพนธ์รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ อาจารย์ ดร.บุปผา ปลื้มสำราญกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำในการวิจัยทุกขั้นตอนจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีซึ่งทุกท่านมีจิตวิญญาณ ความเป็นครูอย่างเปี่ยมล้น ในการดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มุ่งผลสำเร็จของงานผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกาและอาจารย์ ดร.สุรวิร์ เพียรเพชรเลิศ ในฐานะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.สุรวิร์ เพียรเพชรเลิศอาจารย์ ดร.จิระ สมบูรณ์อาจารย์ดร.ลัดดา เหลืองรัตนมาศ อาจารย์ดร.สิงหา จันทน์ขาวอาจารย์ดร.พันธศิริ คำทูลอาจารย์ดร.อนงค์ หาญสกุลผศ.ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่งอาจารย์ ดร.อนันต์ มลารัตน์อ.เรืองศักดิ์ ตระกูลพุทธิรักษ์ และผศ.ดร.ทรงพล ต่อนี้ที่ได้กรุณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus group) ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ดร.ชาญวิทย์ เทียมบุญ ประเสริฐ อาจารย์ดร.รัฐพล ประดับเวทย์ อาจารย์ดร.ดวงใจ สีเขียว อาจารย์ดร.อนงค์ หาญสกุล และ อาจารย์ดร.อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง ที่ได้กรุณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus group) ตรวจสอบและ ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน รวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาท ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อัน เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้บริหารและคณาจารย์คณะพลศึกษามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งผู้เข้าร่วมวิจัยทุกท่านโดยเฉพาะนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชา สุขศึกษาที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

ขอบพระคุณครอบครัวที่สนับสนุนและเห็นให้กำลังใจ คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ที่พึงมีจาก ปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณของบิดา-มารดาที่ไม่มีโอกาสได้เห็นความสำเร็จใน ครั้งนี้

ธัญมา หลายพัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
สมมติฐานของการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	11
ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	11
ลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน	14
ประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	16
องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	19
การวิเคราะห์ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	24
แนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม	31
แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม	32
แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม	33
แนวคิดของกลุ่มร่วมสมัย	35
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	42
กระบวนการของการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	46
การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	49
ประเด็นและแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21.....	54
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
ความหมายและที่มาของทักษะชีวิต.....	54
องค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	56
การจัดกลุ่มทักษะชีวิต.....	61
แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต.....	65
การประเมินทักษะชีวิต.....	68
การประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	79
ขั้นสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	81
ขั้นหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	82
ขั้นทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	93
ขั้นประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	94
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	98
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและแนวคิด ทฤษฎี.....	98
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียน.....	103
ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	107
ผลการหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	111
ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	112

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	117
สมมุติฐานการวิจัย.....	117
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	117
วิธีดำเนินการวิจัย.....	117
สรุปผลการวิจัยจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	119
อภิปรายผลการวิจัยจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	120
สรุปผลการวิจัยจากการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน.....	124
อภิปรายผลจากการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน.....	124
ข้อเสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก.....	137
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การเปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาแนวคิดกลุ่มพิพัฒนาการนิยม สารัตถะนิยมและสรคานิยม.....	29
2 การเปรียบเทียบแนวคิดของนักวิชาการในกลุ่มพุทธินิยม พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยมและแนวคิดร่วมสมัย.....	36
3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ใช้ในการวิจัย.....	58
4 แบบประเมินความต้องการจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	80
5 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย.....	83
6 ค่าความสอดคล้องการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	83
7 กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจำนวน 16 คาบ.....	85
8 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย.....	88
9 ความถูกต้องตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	89
10 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะที่ต้องการวัด.....	91
11 การแปลความหมายของค่าความยากง่าย.....	91
12 การแปลความหมายของดัชนีอำนาจจำแนก.....	92
13 ผลการหาคุณภาพแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์.....	93
14 ผลการวิเคราะห์สาระสำคัญของทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21.....	99
15 ผลการวิเคราะห์สาระสำคัญขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน.....	101
16 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	102
17 ค่าเฉลี่ยลำดับความต้องการจำเป็นที่มีต่อสัดส่วนองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ แบบผสมผสานของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์.....	104
18 ค่าเฉลี่ยลำดับความต้องการจำเป็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละสัดส่วน องค์ประกอบ.....	105
19 การประเมินค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	111
20 รายการปรับปรุงประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	112

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 ร้อยละของนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	114
22 ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการทดลอง.....	115
23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การบรรจบกันระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้เผชิญหน้าแบบดั้งเดิมและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้สื่อคอมพิวเตอร์.....	15
2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	20
3 การเปลี่ยนผ่านของแนวคิดกลุ่มสาระัตถะนิยม พัฒนาการนิยม และสรคนิยม.....	31
4 แนวคิดจากกลุ่มพุทธินิยม, พฤติกรรมนิยมมนุษยนิยม และแนวคิดการผสมผสานที่นำไปใช้ในงานวิจัย.....	38
5 สัดส่วนการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน.....	39
6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามลีลาของผู้เรียน.....	40
7 ลีลาของผู้เรียนและผู้สอนตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น.....	42
8 การจัดประกอบของทักษะชีวิตด้วยแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO).....	65
9 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา.....	68
10 แบบแผนการทดลอง.....	94
11 กรอบดำเนินการวิจัยที่ใช้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตสาขาการศึกษา.....	97
12 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษา.....	108
13 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ปรับปรุงหลังได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม.....	108
14 ปัญหาด้านทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา.....	109
15 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่น่าพากระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงไปสู่ทุกภูมิภาคของโลก ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี และส่งผลต่อภาคการเมืองในระดับนโยบายของประเทศต่างๆ ในการพัฒนาประชากรของตนให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันกับนานาประเทศ ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเช่นกัน และไม่อาจอยู่นิ่งเฉยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ คำถามที่สำคัญเกี่ยวกับระบบการศึกษา และการพัฒนาคนคือประเทศไทยจะเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงอย่างไร คนไทยมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการจ้างงานในภาคธุรกิจและบริการในศตวรรษที่ 21 หรือไม่อย่างไรเราจะพัฒนาคน หรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับการจ้างงานในภาคธุรกิจและบริการ

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) ข้อที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านคุณสมบัติของบัณฑิตที่ไม่มีความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานในภาคธุรกิจ บริการ และอุตสาหกรรมดังที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 11 ว่า ระดับอุดมศึกษาคุณภาพของบัณฑิตอยู่ในระดับดีแต่ในภาพรวมยังไม่เป็นที่พึงพอใจ ผู้สำเร็จระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษามีความสามารถและสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 6-8) ทำให้เกิดการว่างงาน และความขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เนื่องจากไม่สามารถนำบุคลากรที่มีอยู่ไปใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญยิ่งและมีภารกิจหลักในการสร้างความรู้ สร้างคน และสร้างสังคม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2555: 3) โดยเฉพาะการสร้างความรู้ เพราะการศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาสำหรับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญ จะต้องมีความรู้ที่ลึกซึ้ง เข้มข้น และจริงจังพอ ดังนั้น กระบวนการสร้างบัณฑิตจึงเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งยังมีปัญหาจากการสอนมีคุณภาพต่ำเพราะสอนไปเรื่อย ๆ ขาดการตั้งคำถามว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคืออะไร ขาดการวิจัยที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ การสอนที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้บัณฑิตคิดไม่เป็น สร้างความรู้ไม่เป็น อยู่ร่วมกันไม่เป็น (ประเวศ วะสี. 2544: 17)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเล็งเห็นว่าคุณภาพของบัณฑิตเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับ ประเทศไทยในช่วงปี 2555-2559 ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติ และชี้้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยให้มีคุณภาพ ผลิดักำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ จึงได้กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี 2559 ไว้ดังนี้ “อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้ และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืนสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสูงในประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ”(คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554: ฉ) และกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบที่ 5 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาสุขภาพศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นหลักสูตรร่วมผลิตกับคณะศึกษาศาสตร์ ที่ผ่านการรับรองจากครุสภาและรับทราบจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มุ่งผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสุขภาพ ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพมีความเป็นผู้นำทางการศึกษาเพื่อสุขภาพ มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการทำงานเพื่อสังคมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยใช้หลักประสานประโยชน์ส่วนรวมตามวิถีประชาธิปไตย สามารถจัดการและแก้ปัญหาทางสุขภาพบนพื้นฐานของคุณธรรม มีความรอบรู้ ใฝ่รู้ในศาสตร์สาขาวิชาสุขภาพอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นระบบ มีทักษะการจัดการเรียนรู้สุขภาพอย่างหลากหลายและเชี่ยวชาญโดยใช้หลักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และนวัตกรรมทางสุขภาพได้อย่างเหมาะสม สามารถสื่อสารให้เกิดการเรียนรู้ทางสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้ การวิจัยทางสุขภาพ และมีทักษะในการวิเคราะห์ การประมวลผลการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางสุขภาพ(คณะพลศึกษา. 2556: 8)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาสุขภาพศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น เป็นการผลิตบัณฑิตที่มีลักษณะเฉพาะนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้แก่เยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนทั่วประเทศแล้ว ยังต้องเป็นผู้วางรากฐานด้านสุขภาพให้เข้มแข็ง มุ่งสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพตั้งแต่แรกเริ่มให้สามารถเผชิญปัญหาและสภาวะการณ์ที่คุกคามสุขภาพได้ตลอดไป(สุมน คณานิตย์. 2543: 38) ซึ่งการแก้ไขปัญหาทางสุขภาพนั้นต้องอาศัยการร่วมคิด ร่วมใจ ร่วมทำกับคนในชุมชน ในสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการหล่อหลอมเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันอย่างเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อการดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ ครูสุขภาพจึงเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในการสร้างคน สร้างชาติ

นอกจากนั้น ครูสุขศึกษายังต้องมีความตระหนักต่อปัญหาและสถานการณ์ที่คุกคามสุขภาพของเยาวชนนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ยาเสพติด แม่ค้าไอซ์ การล่อลวงละเมิดทางเพศ ภัยทางอินเทอร์เน็ต ครูสุขศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดปลอดภัยจากปัญหาเหล่านี้ด้วยการสอนทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีทักษะชีวิตเสียก่อนในลักษณะของครูที่ดีในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์(วิไล ตั้งสมจิตจิต. 2557: 155) และต้องสอนทักษะชีวิตให้กับนักเรียนเพื่อให้จัดการกับปัญหาทางสุขภาพในปัจจุบันและปัญหาใหม่ๆ ในศตวรรษที่ 21 ได้ รวมถึงการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2558: 26) ดังนั้น นับว่าเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุขศึกษาให้มีทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความความสามารถในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาที่ประเทศไทยยังต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เปลี่ยนการมีความรู้ไปสู่การมีทักษะการเรียนรู้ความสามารถเหล่านั้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ความตระหนักรู้ในตนและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของทักษะชีวิต โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 4) ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

ทักษะชีวิต (Life Skills) ที่เริ่มต้นโดยองค์การอนามัยโลกใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมทางสุขภาพ เช่น การป้องกันยาเสพติด ปัญหาด้านเพศศึกษา เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการปรับตัว และการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นสิ่งที่ดำรงไว้ ซึ่งสภาวะสุขภาพจิตที่ดีสามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรงกดดัน หรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว (องค์การอนามัยโลก.1994: 1) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหาการมีความคิดริเริ่ม การวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การมีสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง การตระหนักรู้และรู้จักตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ซึ่งกรมสุขภาพจิตได้เพิ่มเติมแนวคิดขององค์การอนามัยโลกอีก 2 องค์ประกอบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง (กรมสุขภาพจิต. 2541: 1)

ทักษะชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 7 ทักษะ (วิจารณ์ พานิช. 2555: 16-21) อันได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking ; & problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity ; & innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural underst; & ing) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork ; & leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, ; & Media literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing ; & ICT literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career; & learning skills)

ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญ แต่มีการให้ความหมายและองค์ประกอบที่แตกต่างกันในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายของทักษะชีวิตของนิสิตครูศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นความสามารถในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียดความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันเป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม แห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

ส่วนวิธีการที่นำไปสู่การมีทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน(TEF) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการผสมรวมกันระหว่างวิธีการสอนแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไป มีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีกิจกรรมในและนอกห้องเรียนหรือผ่านทางออนไลน์ มีการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับอุดมศึกษา(อดุลย์ ภัยชำนาญ, วิชัย นภาพงศ์ และผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์. 2557: 11; นฤมล รอดเนียม: 2555: 83-89; อายเทกิน และคนอื่นๆ (Aytekin; & others. 2012: 336; เซน (CHEN: 2012: 210)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะแบบผสมผสาน (TEF) เป็นทางเลือกใหม่สำหรับการจัดการศึกษาที่มีการผสมผสานจุดแข็งของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแบบเข้าด้วยกัน เนื่องจาก มีการเลือกหยิบข้อดีของการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มมาใช้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบค้นพบ และการประเมินความสามารถเป็นรายบุคคลของกลุ่มพหุทธินิยม บทเรียนสำเร็จรูปรายวิชาทักษะชีวิตและการวิเคราะห์บทเรียนที่จะสอนออกเป็นขั้นๆ จากง่ายไปยากจากกลุ่มพฤติกรรมนิยม การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการค้นพบความเข้าใจความหมายทักษะชีวิตด้วยตนเองจากกลุ่มมนุษยนิยมผสมผสานเข้ากับการเรียนรู้ตามลีลาของผู้เรียนและขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองผู้เรียน 4 แบบจากแนวคิดร่วมสมัยของเบอร์นิซ แมคคาร์ธี (Bernice McCarthy)

การจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสาน (TEF) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ด้านการจัดกระบวนกรเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ

ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Diverse learners) เนื่องจากมีวิธีการที่หลากหลายในการสอนเนื้อหาในชั้นเรียน (Face to face) การให้ประสบการณ์ตรง (Experience based) และการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based) เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และทุกโอกาสที่ผู้เรียนต้องการ (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 8)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผู้นำไปใช้กับผู้เรียนหลายระดับและหลายสาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสอน และจิตวิทยาศาสตร์(อดุลย์ ภัยชำนาญ, วิชัย นภาพงศ์ และผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์. 2557: 11; นฤมล รอดเนียม: 2555: 83-89; อายเทกิน และคนอื่นๆ (Aytekin; & others. 2012: 336; เซน (CHEN: 2012: 210) และพบว่าตัวแปรเหล่านั้นมีระดับสูงขึ้นหลังจากใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน

ดังนั้นผู้วิจัยมีความคาดหวังว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะมีประสิทธิผลและเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา ที่จะต้องมีทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเป็นแนวทางสำหรับครู ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในรายวิชาที่มีลักษณะและธรรมชาติใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิผลอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพนิสิตหลักสูตรการศึกษา บัณฑิตสาขาสุขศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา ดังนี้

1. มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา
3. เป็นแนวทางให้ครู ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียนระดับชั้น หรือรายวิชาอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา จำนวน 168 คน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทักษะชีวิตต่อวิฤตสุขภาพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 43 คน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เนื่องจากเป็นรายวิชาที่กำหนดไว้สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาพลศึกษา 311 ทักษะชีวิตและวิฤตสุขภาพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุขศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา จำนวน 16 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ 48 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) หมายถึงแบบจำลองการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Face to face) การจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning) และการเรียนผสมผสานเทคโนโลยี (Technology based learning) ที่สังเคราะห์มาจากแนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม กลุ่มมนุษยนิยม และกลุ่มพฤติกรรมนิยม มุ่งตอบสนองของผู้เรียน 4 แบบ ได้แก่ ชอบสงสัย ชอบจดตาม ชอบทดลองทำ และชอบเงื่อนไข โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (4 C) ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) ขั้นกลุ่มพาสรรค์สร้าง (Together we create) และขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency)

2. รายวิชาทักษะชีวิตและวิกฤตสุขภาพ (พสข 311) หมายถึง ประสบการณ์ที่หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สาขาสุขศึกษาจัดให้ผู้เรียนลงทะเลียนเรียน จำนวน 3 หน่วยกิต ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของทักษะชีวิต เทคนิคและรูปแบบของทักษะชีวิต ในการป้องกันตนเองจากจากสถานการณ์เสี่ยงและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ การประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาเรื่องเพศ ลดความขัดแย้งในการใช้ความรุนแรง ลด ละ และเลิกสารเสพติด สถานการณ์เสี่ยง และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ

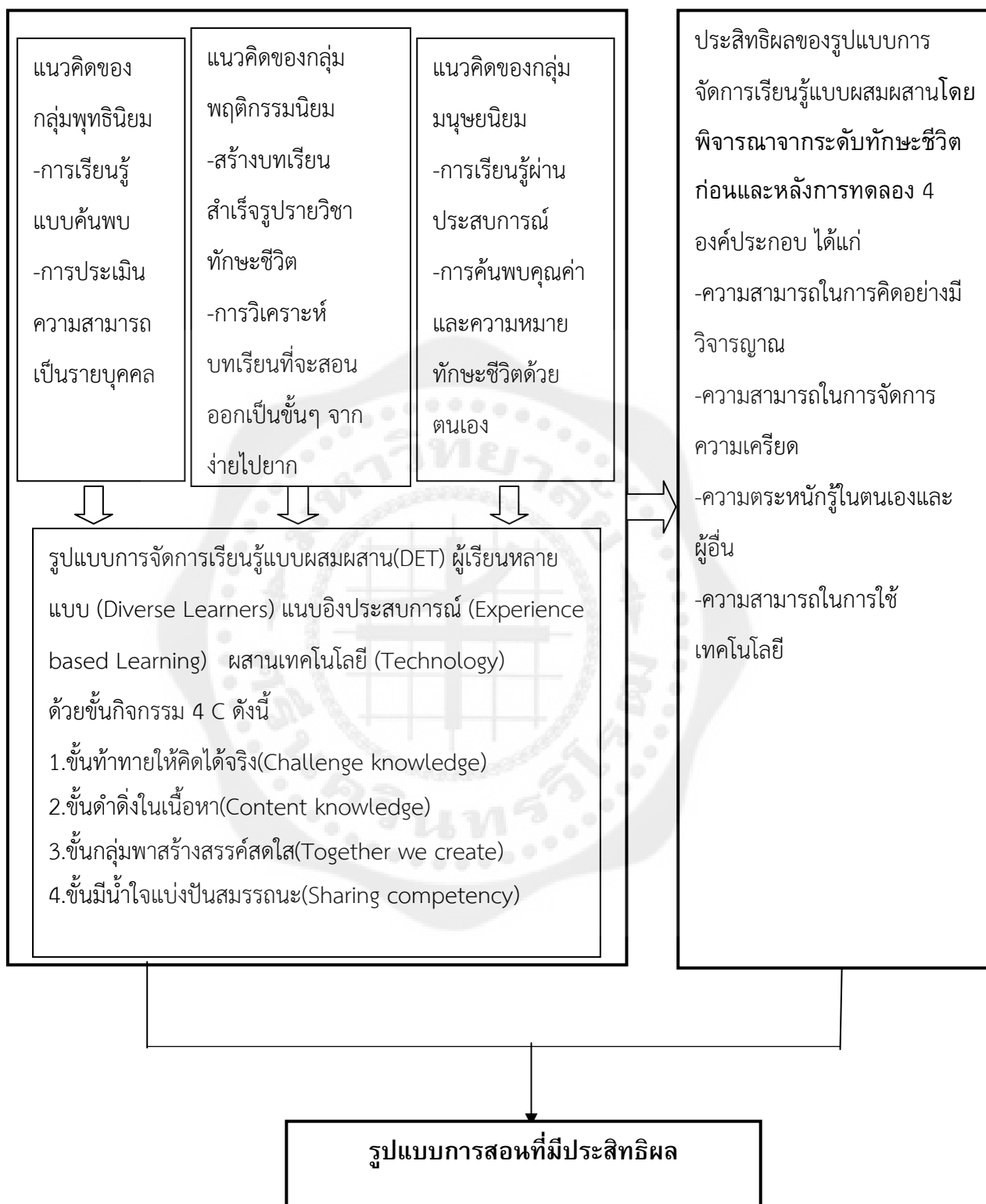
3. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ผลที่ได้จากการพัฒนาและการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่มุ่งการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากระดับทักษะชีวิตก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้าง

4. ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเอกสุขศึกษา หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สาขาสุขศึกษาที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึงความสามารถทางสมองของบุคคลในการเรียนรู้เข้าใจสิ่งต่างๆ จากระดับความคิดพื้นฐานไปสู่ความคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบเป็นความสามารถในการนำความรู้และข้อมูลมาวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาความสมเหตุสมผล ประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพความสามารถในการจัดการความเครียด หมายถึง กระบวนการของบุคคลในการที่จะในการจัดการอารมณ์และความเครียด ประเมินและรู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน และสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และมีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม มีความหนักกว่าอารมณ์และความเครียดเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น หมายถึง หมายถึง ความคิดความเชื่อที่มีความรู้สึก (อารมณ์และจิตใจ) และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นร่วมกับทักษะทางสังคม ได้แก่ การรู้จักจุดดี จุดด้อยของตนเองและผู้อื่น ความรู้สึก

ว่าตนเองและผู้อื่นมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตนเองและผู้อื่น มีความ
รับผิดชอบต่อสุขภาวะของสังคมและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหมายถึงกระบวนการการ
พัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม รู้เท่าทันอันตรายของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของ
ตนเองและสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาศึกษาศาสตร์ที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นหลัก เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.2 ลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.3 ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.1 การวิเคราะห์ผู้เรียน

1.4.2 ทฤษฎี หรือหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.4 กระบวนการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.5 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.5 ประเด็นและแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2. ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.1 ความหมายและที่มาของทักษะชีวิต

2.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

2.3 การจัดกลุ่มทักษะชีวิต

2.4 แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต

2.5 การประเมินทักษะชีวิต

2.6 การประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จากการทบทวนเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงตามลำดับได้แก่ ความหมาย องค์ประกอบ การจัดกลุ่ม แนวคิดของนักจิตวิทยาการศึกษา การออกแบบ ขั้นตอนกิจกรรม และการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำว่ารูปแบบ หรือ Model ความหมายตามพจนานุกรมอังกฤษร่วมสมัย (Contemporary English) ของ ให้ความหมายไว้ 3 ลักษณะ (Longman 1981: 668) ได้แก่

1. Model หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริง ซึ่งเท่ากับ แบบจำลอง
2. Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่างเช่น ครูต้นแบบ
3. Model หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

พจนานุกรมการศึกษา ได้ให้ความหมายรูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบ (Dictionary.com. 2015: ออนไลน์)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอน รูปแบบการสอน เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่คำว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้นำมาใช้เพื่อเน้นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากมีการเรียนการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการศึกษา มีที่มาจากแนวคิดทฤษฎี และมีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการ เช่นเดียวกับแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

รูปแบบการสอน หมายถึง สถานการณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาตามแนวคิดทฤษฎีที่แสดงการตอบสนองต่อผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เฉพาะด้าน โดยสถานการณ์ดังกล่าวจะแสดงพฤติกรรมตามลำดับขั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งสนับสนุนด้านการเรียนการสอน และปฏิกิริยาของครูต่อผู้เรียนอย่างชัดเจน (ชาญชัย ยมดิษฐ์ 2548: 116)

ชนาธิป พรกุล (2554: 122) เสนอว่า รูปแบบการสอนหมายถึง แบบแผนการดำเนินการสอนที่จัดเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับทฤษฎี หรือหลักการเรียนรู้ ได้มีการพิสูจน์ หรือทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบ (ชนาธิป พรกุล. 2554: 122)

ในขณะที่เซเลอร์ ให้คำจำกัดความไว้สั้นๆ หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันว่า (Saylor, 1981: 271 อ้างอิงจาก ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. 2550: 2-25)

ส่วนบุรุษ จอยซ์ มาซาร์ วิล และเอมิลี คาลฮาวน (Bruce Joyce, Marsha Weil, and Emily Calhoun: 2009) ใช้คำว่า รูปแบบการสอน (Model of teaching) ในความหมายเดียวกันกับการเรียนรู้ โดยอธิบายว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล แนวคิด ทักษะ คุณค่า วิธีคิด และแปลความหมายออกมาสอนให้รู้ว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไรประการสำคัญที่สุดคือ ให้ผู้เรียนมีศักยภาพ รู้ว่าการเรียนเป็นเรื่องง่าย และการเรียนให้มีประสิทธิภาพควรทำอย่างไรซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในอนาคตที่ผู้เรียนจะต้องเป็นนายของความรู้และทักษะที่จะต้องจัดการด้วยตนเองดังนั้นภาระหลักในการสอนคือ ต้องสร้างผู้เรียนที่มีพลังอำนาจ (Powerful) การสร้างโมเดลการสอนก็เช่นกัน ไม่ใช่แค่ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะแต่ต้องตอบโจทย์ว่า จะเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนได้อย่างไร

การตั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นมีหลายชนิด บางรูปแบบมีวัตถุประสงค์อย่างเดียว บางรูปแบบมีมากกว่าสองวัตถุประสงค์ แต่การมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวยกเว้นที่ชัดเจนและแน่นอนย่อมเป็นสิ่งที่ดีและเพียงพอ (There are many models of teaching, some for only one or two purposes, others for a larger number, some equally good for certain objectives.)

เคเวส (Keeves) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้ (Keeves. 1997: 386-387 อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. 2553: 220)

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อทดสอบพิสูจน์ได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ในเรื่องนั้นได้
3. รูปแบบต้องสามารถช่วยจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Associative relationship)

สรุปว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึงแบบจำลองที่ประกอบด้วยกระบวนการ และแนวคิดทฤษฎีที่ผ่านการพิสูจน์ทดสอบเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น ตอบสนองการสร้างความรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะการให้ผู้เรียนรู้อย่างไร

ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended Learning) นั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งเทคโนโลยี นักวิชาการทางด้านการศึกษานี้ให้ความสำคัญไว้ในมิติที่แตกต่างกัน ในด้านเครื่องมือ เป้าหมาย และวิธีการ กล่าวคือ

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ดังที่สุรศักดิ์ ปาเฮให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานวิธีการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนรู้ผ่านระบบสื่อคอมพิวเตอร์ออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนให้สูงขึ้น (สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2555: 3)

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะไม่ตายตัว ทั้งรูปแบบ กิจกรรม หรือแหล่งเรียนรู้มีนักวิชาการ 2 ท่านมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ อภิชาติ อนุกุลเวชมีทรรศนะว่า กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เป้าหมายอยู่ที่การให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ (อภิชาติ อนุกุลเวช. 2557: ออนไลน์) และฮวง (Huang. 2008: 66-78)

มีแนวคิดว่า คำนิยามของการเรียนรู้แบบผสมผสานควรจะเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัยด้วย กล่าวคือ เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้เข้ากับลีลาของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การมีทักษะที่นำมาใช้ได้ถูกกาลเทศะ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบ การเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่เผชิญหน้ากัน หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เป็นการรวมหรือผสมกัน สิ่งที่น่าสนใจได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน (อภิชาติ อนุกุลเวช. 2557: ออนไลน์) ส่วนแนวคิดด้านการเรียนรู้แบบผสมผสานในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา มีรายละเอียด ดังนี้

ปี ค.ศ.1999-2004 เป็นช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ยังไม่มี ความชัดเจนแน่นอนของความหมาย โดยปรากฏขึ้นจากการฝึกอบรมทางซอฟต์แวร์ด้านธุรกิจ เป็นการนำเนื้อหาจากการสอนแบบเดิม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากหน้าจอของตนเองแบบเป็นการสอนสด (Live instruction) และได้เกิดคำถามมากมายขึ้นว่า เป็นการสอนสดสำหรับผู้เรียนหรือผู้สอน ผู้สอนต้องอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์พร้อมกับผู้เรียนหรือไม่

ต่อมาในปี ค.ศ. 2002-2003 ดริสโคล (Driscoll M. 2003: 1) สรุปไว้ว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นมีความหมายไม่ตายตัว เพราะมาจากการผสมกันถึง 4 รูปแบบ ได้แก่

1. เป็นรูปแบบการสอนที่ผสมรวมกันจากการเรียนรู้จากเว็บเทคโนโลยี (Web based technology) และวิธีการอื่นๆ
2. เป็นการผสมทฤษฎีการสอน ได้แก่ สรรคนิยม พฤติกรรมนิยม และพุทธินิยม (e.g., Constructivism, Behaviorism, Cognitivism) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาจจะใช้เทคโนโลยีหรือไม่ก็ตาม
3. เป็นการผสมระหว่างการใช้สื่อการสอน เช่น วิดีโอเทป แผ่นซีดีและสื่อประสมอื่นๆ กับการสอนในชั้นเรียนที่มีครูเป็นผู้สอนเนื้อหา
4. เป็นการผสมวิธีการสอนด้วยเทคโนโลยีกับงานในหน้าที่ เพื่อให้เกิดผลทางการเรียนและการทำงานไปพร้อมๆ กัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 2006-2012 ความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสานมีความชัดเจนขึ้นในบริบทของการอุดมศึกษาแทนที่การฝึกอบรมธุรกิจในบริษัท จากการให้คำนิยามของมีหนังสือเล่มแรกที่เขียนและตีพิมพ์โดยบอนค์และเกรแฮม (Bonk; & Graham.2006: 5) เขากล่าวว่า คำว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นคำที่มีความหมายกว้างและกำกวม แต่เขามองเห็นในลักษณะที่เป็นระบบการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงของการเรียนในชั้นเรียนกับการเรียนผ่านคอมพิวเตอร์ออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียน ซึ่งมีพัฒนาการจากเดิมที่มีแค่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ที่มีครูและนักเรียนในอดีต ซึ่งมีเทคโนโลยีเข้าไปเกี่ยวข้องน้อยมาก ต่อมาในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนแบบผสมผสานขั้นนำไปใช้มากขึ้น ซึ่งต่อไปเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จะกลายเป็นแกนหลักของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในอนาคต

ส่วนเกรสันและวาแกน (Garrison, D, & Vaughan, N. 2008: 5) ได้นำไปใช้ในบริบทของอุดมศึกษาและได้กล่าวว่า การเรียนในห้องเรียนใช้การสื่อสารด้วยการพูด ส่วนการเรียนผ่านออนไลน์ใช้การสื่อสารด้วยการเขียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นอกจากจะให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงบริบทของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน อาจดูเหมือนเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว จะมีความซับซ้อนมากกว่านั้น นอกจากเกรสันและวาแกนแล้ว ครอส (Cross. 2006: 273) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งสำหรับระดับอุดมศึกษาทั้งในด้านแนวคิด และการนำไปปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการผสมรวมกันระหว่างวิธีการสอนแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไป มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในห้องเรียนหรือผ่านทางออนไลน์ มีการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งใน และนอกสถานศึกษา และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับอุดมศึกษา

1.2 ลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน(Blended learning) ได้ปรากฏขึ้นในราวปี ค.ศ.2000 เป็นการเรียนรู้ที่มีลักษณะของ องค์กรรวม (holistic approach to learning) มีความหลากหลาย เป็นทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ลักษณะของความเป็นองค์กรรวมมีผู้อธิบายไว้แตกต่างกัน 2 ประการ ดังนี้

1. มีลักษณะขององค์กรรวมเนื่องจากการผสมผสานแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ไว้ด้วยกัน ดังที่บาบารา อัลัน (Allan. 2007: 1) กล่าวว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบองค์กรรวมเนื่องจากได้ผสมผสานแนวทางต่างๆ ไว้ด้วยกัน ได้แก่ การเผชิญหน้า การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ผ่านออนไลน์ หรือผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นและแหล่งฝึกงาน

2. องค์รวมเนื่องจากการผสมผสานระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การเรียนรู้แบบผสมผสาน คือส่วนที่มีการรวมเข้าหากันจาก 2 รูปแบบ คือ การเรียนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนกับการเรียนแบบออนไลน์ ซึ่งในอดีตนั้น การเรียนทั้ง 2 รูปแบบ จะมีช่องว่างหรือระยะห่างจากกันค่อนข้างมาก แต่ในปัจจุบันการเรียนทั้ง 2 รูปแบบ มีการซ้อนทับกันมากขึ้น และคาดการณ์ว่าในอนาคต การเรียนรู้เทคโนโลยีออนไลน์จะมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น ซึ่งบอนค์และเกรแฮม (Bonk and Graham. 2006: 6) ได้อธิบายไว้ ด้วยภาพประกอบ 1 ดังนี้

วิธีการจัดการเรียนรู้เผชิญหน้าแบบดั้งเดิม
ในอดีตอยู่กันแบบแยกส่วน
เทคโนโลยี

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้สื่อ
การขยายตัวขึ้นอยู่กับนวัตกรรมทาง

ปัจจุบันมีการบรรจบกันมากขึ้นระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้เผชิญหน้าแบบดั้งเดิมและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้สื่อคอมพิวเตอร์

อนาคตมีการใช้การจัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาแบบผสมผสานเป็นหลัก

การจัดสิ่งแวดล้อมแบบ
ผสมผสานด้านการเรียน
และการสอน

ภาพประกอบ 1 แสดงการบรรจบกันระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้เผชิญหน้าแบบดั้งเดิมและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้สื่อคอมพิวเตอร์

ที่มา: Bonk; & Graham (2006). The Handbook of blended learning. p.6

การเรียนรู้แบบผสมผสานมีลักษณะที่ยืดหยุ่นหลากหลาย ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนสองวิธี หรือมากกว่านั้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ใช้เทคโนโลยีแบบออนไลน์ให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษา หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนแบบตามเวลาจริง (Real time) และที่สำคัญที่สุดคือ คุณลักษณะของความหลากหลายนี้สามารถตอบสนองผู้เรียนที่มีลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด4 มาตรา24ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนั้นยังต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้

การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ (พรรณธิดา เพชรบุญมี และมนต์ชัย เทียนทอง. 2555: 1) ที่มีการผสมผสานการเรียนบนเครือข่ายกับการเรียนในห้องเรียนเข้าด้วยกัน โดยการนำเอาจุดแข็งของการเรียนในห้องมารวมกับจุดเด่น ของการเรียนบนเครือข่าย ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นทางเลือกใหม่สำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การเรียนรู้แบบผสมผสานเหมาะสำหรับสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในวงการการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การศึกษาจึงมีลักษณะบูรณาการและการสังเคราะห์ ไม่ใช่เฉพาะแต่ให้เกิดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนเท่านั้นแต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวหรือสาธารณะ นอกจากนั้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนสามารถ ควบคุมเวลา สถานที่ และแนวทางการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Michael B. Horn and Heather Staker. 2011: 3) สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ เพชรแสงศรี. (2555: 1) ที่เสนอว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการเรียนได้ โดยเฉพาะการเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการพัฒนาบุคคลในสังคมอนาคตเพื่อนำไปสู่ยุคของเทคโนโลยีขั้นสูง ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคแห่งสังคมเครือข่าย

สรุปได้ว่า ลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการเรียนรู้ที่มีลักษณะยืดหยุ่น เป็นองค์รวม (Holistic approach to learning) มีความหลากหลายตอบสนองผู้เรียนที่มีลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

1.3 ประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานมีประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งต่อผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหาร จากแนวคิดที่มีผู้รวบรวมไว้ ดังนี้

นฤมล รอดเนียม. (2555: 9-11) แบ่งเป็นประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม มีรายละเอียดดังนี้ ประโยชน์ทางตรง ได้แก่

1. สามารถเลือกใช้วิธีสอนได้หลากหลาย และช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนสามารถเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมที่สุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

2. เข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้น ได้แก่ การจัดการความรู้แบบออนไลน์, การเข้าถึงฐานข้อมูลต่างๆ

3. ช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอนกับชุมชน มากขึ้น

4. ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี

5. ประหยัดและคุ้มค่าในการลงทุนในการลงทุนทั้งด้านต้นทุนและเวลา

6. ช่วยอำนวยความสะดวกในการปรับปรุงแก้ไข

ส่วนประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่

1. ช่วยการเตรียมพร้อมด้านผู้เรียนสำหรับทักษะการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี การเรียนรู้สารสนเทศ การเรียนรู้วัฒนธรรม และการตระหนักรู้ในยุคโลกาภิวัตน์

2. ช่วยปรับปรุงทักษะการคิดของผู้เรียนในด้านการประดิษฐ์สร้างสรรค์ ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การจัดการความเสี่ยง การคิดระดับสูง และการคิดแก้ปัญหา

3. ช่วยส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน เช่น ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน และทักษะด้านความสัมพันธ์ภายในบุคคล ทักษะด้านความรับผิดชอบทางสังคมและส่วนบุคคล ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ และทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

4. ช่วยฝึกฝนวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญด้านประสิทธิภาพที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งแกรแฮม (Graham) อธิบายไว้ ใน 3 มิติ ได้แก่ ประสิทธิภาพด้านการพัฒนาเชิงวิชาการ ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ และประสิทธิภาพของต้นทุนผลประโยชน์ มีรายละเอียด ดังนี้ (อ้างอิงจาก สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2555: 5)

1. ประสิทธิภาพด้านการพัฒนาเชิงวิชาการ (Improved pedagogy) เป็นเหตุผลหลักของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เนื่องจากปัจจุบันการจัดการเรียนรู้และการฝึกอบรมผู้สอน (Instructors) มักจะมุ่งเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ของการสอนหรือการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ในลักษณะการถ่ายทอดเนื้อหาแบบส่งผ่าน (Transmission) มากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ร่วมกัน (Interaction) ผู้สอนใช้การบรรยายมากกว่าการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในรายวิชา ต่อมามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบการสอนทางไกลทำให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จึงได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ

เข้ามาประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ (Increased access and flexibility) การเรียนรู้แบบผสมผสานเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและสร้างองค์ความรู้ได้อย่างอิสระ มีความยืดหยุ่นตามสภาพและความพร้อมของผู้เรียนทุกระดับ

3. ประสิทธิภาพของต้นทุนผลประโยชน์ (Cost Effectiveness) การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการลงทุนของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดระบบการศึกษาที่ลุ่มลึกและกว้างไกลด้วยรูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกันบนความคุ้มค่า คุ่มทุนในการใช้งบประมาณของสถาบันการศึกษา

อภิชาติ อนุกุลเวชกล่าวถึงประโยชน์ ซึ่งเป็นข้อดีของการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ว่าผู้เรียนสามารถแบ่งเวลาเรียน เลือกสถานที่อย่างอิสระ เรียนด้วยระดับความเร็วของตนเอง และสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับครูผู้สอนผู้สอนสามารถผสมผสานระหว่างการเรียนแบบดั้งเดิมและแบบอนาคตได้ ผู้เรียนได้เรียนกับสื่อมัลติมีเดียเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีเวลาในการค้นคว้าข้อมูลมาก สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างดี ผู้สอนสามารถส่งเสริมความแม่นยำ ถ่ายโอนความรู้จากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่งได้ ผู้เรียนสามารถทราบผลปฏิบัติย้อนกลับได้รวดเร็วผู้สอนสร้างแรงจูงใจในบทเรียน มีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้เดิม และสืบค้นความรู้ใหม่ได้ตลอดเวลา สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่รบกวนภายในชั้นเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน ผู้เรียนมีช่องทางในการเรียน สามารถเข้าถึงผู้สอนได้ และวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานเหมาะสำหรับผู้เรียนที่ค่อนข้างขาดความมั่นใจในตนเอง (อภิชาติ อนุกุลเวช. 2557: ออนไลน์)

รชวย ฮวง, ดิงมา และ ไฮเซ็น ชาง (Ronghuai Huang, Ding Ma, Haisen Zhang. 2008: 66-78) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญอันเป็นประโยชน์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน 3 ประการ และความสมเหตุสมผล 4 ประการ ได้แก่

1. ผู้สอนสามารถนำเอาทรัพยากรของการเรียนรู้มาใช้ได้อย่างยืดหยุ่น เช่น ทรัพยากรทางอินเทอร์เน็ตต่างๆ หรืออีเมล

2. สนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองด้านลีลาของผู้เรียน (Learning style)

3. ใช้ปรับปรุงคุณภาพการสอนการส่งงาน จากเดิมที่เคยใช้กระดาษเป็นการส่งเอกสารทางเมล และเพิ่มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์แทนนอกเหนือไปกว่านั้นยังมีความสมเหตุสมผลของการเรียนรู้แบบผสมผสานอีก 4 ประการ ดังนี้

1. เชิงทฤษฎี ถูกเครื่องมือ ถูกวิธีการ สำหรับผู้เรียนนั้นไม่ใช่แค่รู้จักปัญหาแต่รู้วิธีการแก้ปัญหานั้นด้วย

2. เชิงการศึกษา เป็นการเรียนรู้แบบแคบ หรือเชิงลึก มีองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นเองฝึกปฏิบัติกับชุมชน ได้เรียนรู้อุปนิสัย ความเชื่อ อัตลักษณ์ และทักษะผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

3. การออกแบบใช้ได้กับกลุ่มใหญ่ เช่น มหาวิทยาลัย ซึ่งครูมักจะพบกับปัญหาท้าทายที่ว่าสอนอย่างไรจึงจะแตกต่างไปจากเดิม และเป็นการนำผู้เรียนออกจากห้องเรียนไปสู่ห้องเรียนของโลกความเป็นจริง การออกแบบการเรียนรู้ที่อิงประสบการณ์จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ดี และรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นบ้านของตัวเองขณะที่ก้าวออกมาจากบ้าน

4. ช่วยพัฒนาทักษะวิชาชีพ ได้พบกับผู้จ้างงานตัวจริงการพัฒนาทักษะของมหาวิทยาลัยจึงกระทำได้ตรงกับความต้องการของนายจ้างมากขึ้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานมีประโยชน์และความสำคัญต่อผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหาร ดังนี้

1. ต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแบ่งเวลาเรียน เลือกสถานที่อย่างอิสระ เรียนด้วยระดับความเร็วของตนเอง และสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับครูผู้สอนตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี คำหนึ่งถึงสี่ลาของผู้เรียนผู้เรียน มีเวลาในการค้นคว้าข้อมูลมาก สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างดี ผู้เรียนสามารถทราบผลปฏิบัติย้อนกลับได้รวดเร็วผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้เดิม และสืบค้นความรู้ใหม่ได้ตลอดเวลา สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่รบกวนภายในชั้นเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน ผู้เรียนมีช่องทางในการเรียน สามารถเข้าถึงผู้สอนได้ เป็นการนำผู้เรียนออกจากห้องเรียนไปสู่ห้องเรียนของโลกความเป็นจริง และใช้เทคโนโลยีเพื่อการตอบสนองการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

2. ต่อผู้สอน ผู้สอนสามารถผสมผสานระหว่างการเรียนแบบดั้งเดิมและแบบอนาคตได้ส่งเสริมความแม่นยำ ถ่ายโอนความรู้จากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่งได้ สร้างแรงจูงใจในบทเรียนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เลือกใช้วิธีสอนได้หลากหลายนำเอาทรัพยากรของการเรียนรู้มาใช้ได้อย่างยืดหยุ่น โดยเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมที่สุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

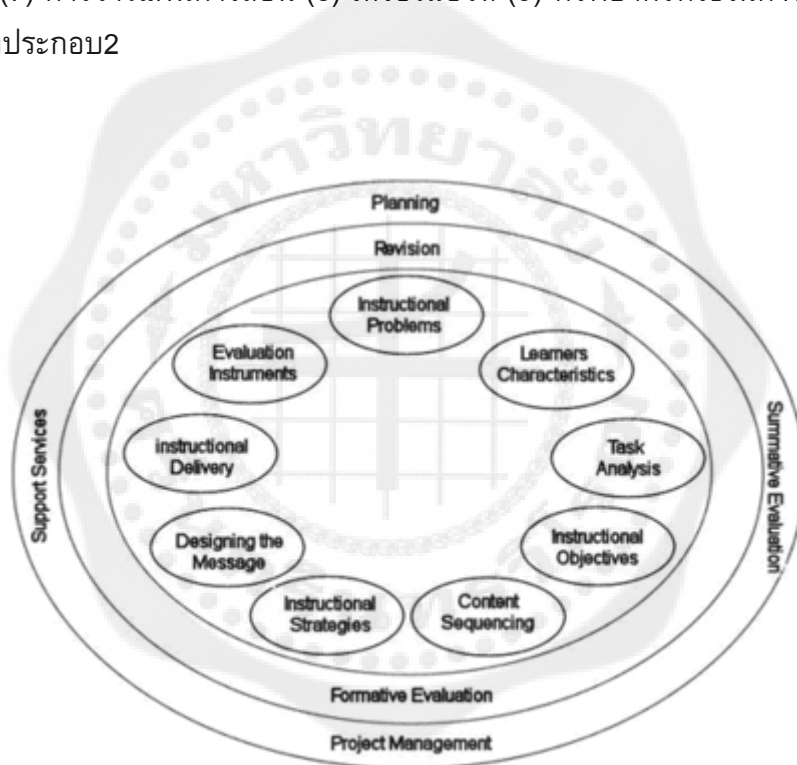
3. ต่อผู้บริหาร เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการลงทุนของการจัดการศึกษา, พัฒนาทักษะวิชาชีพ และได้พบกับผู้จ้างงานตัวจริง ดังนั้นการพัฒนาทักษะของมหาวิทยาลัยจึงกระทำได้ตรงกับความต้องการของนายจ้างมากขึ้น

1.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นแบบจำลองความคิด โดยมีองค์ประกอบสำคัญมาจากแนวคิดทฤษฎีที่ผ่านการพิสูจน์ทดสอบ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและตอบสนองการสร้างความรู้ของผู้เรียน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ดังนี้

ชาร์อน สมาลดีโน (Sharon Smaldino, 2011: ผู้สร้างแอชชัวร์โมเดล (ASSURE model) สำหรับการเรียนรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีที่มาจากฐานแนวคิดของโรเบิร์ต กานเย (Robert Gagne) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนที่เหมาะสม ไว้ 6 ประการ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ผู้เรียน (2) มาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กลยุทธ์ (4) การใช้ประโยชน์ (5) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และ (6) การประเมินผล

มอริสสัน รอส และเคมพ์ (Morrison, Ross; & Kemp, 2004: 47) นักวิชาการด้านการพัฒนารูปแบบการสอนเคมพ์ (Kemp model) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนไว้ 9 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาและเป้าหมายเฉพาะ (2) คุณลักษณะของผู้เรียน (3) เนื้อหาคำอธิบายรายวิชาที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (4) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (5) ลำดับเนื้อหา (6) การออกแบบกลยุทธ์การสอน (7) การวางแผนการสอน (8) เครื่องมือวัด (9) ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (The Morrison, Ross, & Kemp Model (Gustafson, Branch, & Eric Clearinghouse, 2002, p.47)

ทิสนา แคมมณี (2552: 220) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย (1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือ ความเชื่อต่างๆ (2) กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ (3) มีการจัดระบบคือมีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของ

ระบบหรือกระบวนการนั้นๆ และ(4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องนำเสนอแก่นสาระสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ทฤษฎี หรือหลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการของรูปแบบ และ(4) ผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ ก็จะช่วยทำให้สามารถตัดสินใจในเบื้องต้นได้ว่าจะใช้รูปแบบใดได้ตรงกับความต้องการซึ่งเมื่อตัดสินใจได้แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่างๆ ของรูปแบบต่อไป

พัชรี ศรีสังข์ (2551: 30) มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ (2) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (5) สาระการเรียนรู้ (6) กิจกรรมการเรียนรู้ (7) การวัดผลประเมินผลรูปแบบ และ (8) แหล่งเรียนรู้

สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ผู้เรียน (2) ทฤษฎี หรือหลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (4) กระบวนการของรูปแบบ และ(5) การประเมินผลรูปแบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างรูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน แนวคิดทฤษฎี และหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และ การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 การวิเคราะห์ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษานั้นมีช่วงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนผู้เรียนจะทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันนั้น ผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจและหาวิธีการที่จะสนองความต้องการของผู้เรียนพร้อมทั้งสอดแทรกสร้างเสริมเสริมที่ผู้เรียนควรรู้ ควรคิด เช่น ความเข้าใจในชีวิตและความเป็นอยู่ของคนอาชีพอื่นๆ และภูมิลำเนาอื่นๆ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เสียสละเพื่อสังคมเป็นต้น

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้เรียนเป็นผู้ที่รู้ด้วยตัวเอง เห็นเอง พบเอง และเปลี่ยนประสบการณ์และพฤติกรรมด้วยตนเอง ถ้าการเรียนรู้ไม่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเองแล้ว การเรียนรู้นั้นก็จะไม่ใช่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนั้น ครูจึงทำหน้าที่เป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือ จัดสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมให้เป็นหลักสำคัญ บรรยากาศของการเรียนรู้อันแรกจึงเป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนได้มีอิสระ มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองและมีเป้าหมายของการเรียนและความตั้งใจที่ชัดเจน การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้น ตามหลักของการศึกษาไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนเป็นอิสระจากทุกสิ่งทุกอย่าง แต่หมายถึง ผู้เรียนควรได้รับคำแนะนำ ควรได้รับคำชี้แนะ กระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า และเห็นความหมายของสิ่งที่เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น การร่วมมือในลักษณะนี้ควรทำเป็นกลุ่มและผู้สอนเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วยผู้หนึ่ง แต่ต้องคอยทำหน้าที่สังเกตแนะนำให้ไปในทางที่เหมาะสมด้วย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2555: 17)

การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 8) หมวด4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 1-6 มีรายละเอียด ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การวิเคราะห์ผู้เรียนทำได้หลายวิธีการ ได้แก่ การสำรวจธรรมชาติของผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์ ทักษะคิด ที่มีต่อการเรียนในรายวิชานั้นๆ ด้านวิธีการเรียนรู้ หรือ ลีลาการเรียนรู้ เพื่อนำไปวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและจุดที่ต้องการพัฒนา วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการเชิงระบบในการตัดสินใจและระบุความต้องการจำเป็น หรือช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ในปัจจุบัน กับสภาพการณ์ที่พึงปรารถนา (สุวิมล ว่องวานิช. 2558: 80) ในทางปฏิบัติของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจึงขึ้นอยู่กับประเด็นคำถามและขอบเขตการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) (2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs analysis)(3) การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาความต้องการจำเป็น (Needs solution)

หลักการของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นอยู่บนหลักการ 2 ประการ ได้แก่ หลักความแตกต่าง (Discrepancy) และหลักความสำคัญ (Importance) รายละเอียด ดังนี้

- (1) หลักความแตกต่าง หมายความว่า ในกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นผู้วิจัยอาจออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น หรือออกแบบการวิจัยโดยมีนิยามของความแตกต่างแฝงอยู่ ด้วยการระบุสถานะที่ไม่พึงประสงค์แต่ไม่ได้เก็บข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบเนื่องจากสภาพที่พึงประสงค์กำหนดได้โดย

ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูล เช่น ความหิว การเจ็บป่วย อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างไม่ใช่สิ่งบ่งบอกความจำเป็นเสมอไปขึ้นอยู่กับข้อกำหนดระดับความสำคัญของเป้าหมายที่พึงประสงค์ หากกำหนดไว้สูงมาก ความแตกต่างนั้นก็อาจไม่ใช่ความต้องการจำเป็น เพราะฉะนั้นในการวิจัยประเมินความต้องการต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้อยู่ในระดับต่ำที่สุดที่จะขาดแคลนไม่ได้ มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหาย

(2) หลักการที่สอง ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นคือ หลักความสำคัญ (Importance) ซึ่งหมายความว่า สิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นต้องมีความสำคัญมาก ต้องได้รับการตอบสนอง และความต้องการจำเป็นนั้นต้องได้รับการจัดลำดับความสำคัญ (Needs prioritization) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ในกิจกรรมการระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) หรือกิจกรรมการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs analysis) หรือกิจกรรมการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดจากความต้องการจำเป็น (Needs solution) จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการวิจัยประเมินความต้องการในทุกกิจกรรม กล่าวคือ ผลการวิจัยจากกิจกรรมการกำหนดความต้องการจำเป็นจะได้รับความต้องการจำเป็นมากมาย จึงต้องจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด และผลจากการวิเคราะห์สาเหตุ จะได้สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นมากกว่า 1 สาเหตุ ก็ต้องจัดความสำคัญของสาเหตุ ว่าสาเหตุใดเป็นสาเหตุหลัก เช่นเดียวกันในการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาก็จะพบว่ามียุทธวิธีการแก้ปัญหามากมายหลายทางเลือก ผู้วิจัยต้องเลือกทางที่เหมาะสมที่สุด

เมื่ออิงหลักการทั้งสองหลักการในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น กระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น โดยทั่วไปจึงควรประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่จำแนกออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be)
2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2 และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น
4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ 3 และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น
5. การศึกษาและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 4

การแปลความหมายของผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Interpretation of needs assessment research results) วิธีการตีความผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น มี 2 วิธีหลัก คือ การแปลผลตามแนวคิดปรนัยนิยม (Objective approach) และการแปลผลตามแนวการตีความ (Interpretive approach) นักวิจัยต้องกำหนดแนวคิดที่ใช้ในการแปลความหมายของการวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของสิ่งที่ศึกษา

ดังนั้น การจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 ของนิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษา ซึ่งทักษะดังกล่าวอาจมีความแตกต่างจากนิสิต หลักสูตรอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดด้านการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.2 แนวคิดทฤษฎี และหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ผสมผสาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น มี 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดที่เชื่อว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวคิดใหม่แต่มีรากฐานมาจากทฤษฎีเดิม ที่เริ่มให้คำนิยามชัดเจนมาปี ค.ศ.2006 และแนวคิดของกลุ่มสรรคนิยมที่เน้นการประกอบสร้างแนวคิด (Construct) รายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดที่เชื่อว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวคิดใหม่แต่มีรากฐานมาจากทฤษฎีเดิมกลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มพุทธิปัญญา และกลุ่มสรรคนิยม ได้แก่ ดริสโคล (Driscoll, 2002: ออนไลน์) แห่งศูนย์การเรียนรู้และการสอนแห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซินได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานมาจากแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กลุ่มพุทธิปัญญา (Cognitivism) และกลุ่มสรรคนิยม(Constructivism) ดังนี้

1.1 การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การอธิบายและการพิจารณาการรับและปรับใช้ทรัพยากรก่อนที่จะทำการออกแบบการเรียนรู้ มาจากแนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

1.2 การออกแบบการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นลำดับขั้น จนกระทั่งผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยแนวทางตนเอง การวิเคราะห์ความพร้อมทางการเรียน เป็นแนวคิดหลักโดยใช้แนวคิดด้านทัศนคติ ซึ่งใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานก่อนที่จะทำการออกแบบคอร์สการเรียนมาจากแนวคิดกลุ่มพุทธิปัญญา (Cognitivism)

1.3 การออกแบบให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในระดับบุคคล โดยการจัดหาทางเลือกต่างๆ ให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะกับนักศึกษา ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา และเนื้อหาสำหรับตัวนักศึกษาเองให้ตั้งเป้าหมายและตัดสินใจภายใต้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นการฝึกให้นักศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบมีทักษะในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

2. แนวคิดที่สองเห็นว่าเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของกลุ่มสรรคนิยมและแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ โดยยึดถือวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นหลัก เนื่องจากนักวิชาการศึกษามองคนได้แย้งว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานไม่ได้เป็นแนวคิดใหม่ แต่มาจากฐานทฤษฎีที่มีความแข็งแกร่งอยู่แล้วคือ กลุ่มสรรคนิยม หรือการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (The theoretical bases of constructivism) กับทฤษฎีอื่นๆ ซึ่งเมอร์ริล (Merrill, 2002: 43-45) มีทรรศนะว่า การเรียนรู้ควร

เป็นไปเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้แก้ปัญหาในโลกแห่งความจริงได้ เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้ชุดใหม่ที่น่าไปประยุกต์ใช้ และบูรณาการได้กับชีวิตของผู้เรียน หรือกล่าวได้สั้นๆ ว่า “ประสิทธิผลการเรียนรู้เกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีเครื่องมือที่ดีพอ” ส่วนเครื่องมือที่เมอริสได้หมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาความสำเร็จ หรือการบรรลุเป้าหมายได้จากวิธีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้เรียน เช่น การกระตุ้น การสาธิต และการบูรณาการ เช่นเดียวกับที่สิงห์และรีด (Singh; & Reed. 2001: 1) มีความเห็นว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผล ไม่ใช่เพียงเพราะว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่าจะแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างไร

การศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตเอกศึกษาศาสตร์ชั้นนี้ เป็นการประกอบสร้างแนวคิดในแนวทางที่ 1 แนวคิดที่เชื่อว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวคิดใหม่แต่มีรากฐานมาจากทฤษฎีเดิมบนคำถามการวิจัยที่ว่า สอนอย่างไรนิสิตจึงจะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 วิธีการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ตามมาและจะต้องมีความสอดคล้องกันตั้งแต่ปรัชญา ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการเปรียบเทียบให้เห็นปรัชญาเบื้องหลังเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อแสดงให้เห็นว่าการผสมผสานทฤษฎีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่มาจากแนวคิดทฤษฎีที่ไม่ขัดแย้งกัน โดยการเปรียบเทียบแนวคิดสารัตถะนิยมที่อยู่เบื้องหลังหลักสูตรเน้นเนื้อหา และแนวคิดพิพัฒนาการนิยมที่อยู่เบื้องหลังการศึกษาแนวใหม่ในศตวรรษที่ 19 จนมาถึงแนวคิดของกลุ่มสรรคนิยมในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของการจัดการศึกษา 3 กลุ่ม เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ด้วยความเชื่อว่าการผสมผสานสิ่งใดนั้น ต้องรู้ที่มาอย่างลุ่มลึก แล้วทำการสังเคราะห์เป็นแนวคิดใหม่ เนื่องจากไม่มีการจัดการเรียนรู้ใดที่กระทำขึ้นโดยปราศจากความคิดเบื้องหลังที่เราเรียกว่าปรัชญาการศึกษา ในที่นี้ได้ทำการทบทวนเพื่อให้เข้าใจพัฒนาการของการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สิงห์และรีด (Singh; & Reed) ได้กล่าวมาข้างต้นและใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดของกลุ่มสารัตถะนิยม (Essentialism) พิพัฒนาการนิยม (Progressivism) และกลุ่มสรรคนิยม (Constructivism)

1. แนวคิดของกลุ่มสารัตถะนิยม

แนวคิดทางการศึกษาแบบเดิมของสารัตถะนิยม (Essentialism) หรือปรัชญาที่ยึดเนื้อหา (Subject matter) เป็นหลัก และเน้นเนื้อหาที่ได้มาจากมรดกวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน ในปี ค.ศ.1938 ที่พยายามศึกษาทำความเข้าใจ และรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ของสรรพสิ่งในธรรมชาติมากกว่าที่จะคิดเปลี่ยนแปลงหรือยึดยึดสิ่งใหม่ที่ขัดแย้งให้ ซึ่งเป็นแนวคิดแบบอนุรักษนิยม (Conservatism) ที่เชื่อว่าขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีเป็นความผูกพันระหว่างสังคมกับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ควบคุมตนเอง ไม่ใช่สัญชาตญาณและธรรมชาติดั้งเดิมเยี่ยงสัตว์ป่า

ดังนั้นจึงต้องรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามไว้ การเปลี่ยนแปลงใดๆควรเป็นไปอย่างช้าๆ ส่วนการศึกษาทำหน้าที่ปลูกฝังความรู้สึกให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั้งอดีต

และปัจจุบัน ถ่ายทอดความรู้จากธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นฐานและเครื่องมือในการแสวงหาความจริงได้ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม อันเป็นแก่นสารหรือสารัตถะของสังคม

2. แนวคิดของกลุ่มพัฒนาการนิยม

แนวคิดของกลุ่มพัฒนาการนิยมเห็นว่าการศึกษาคือเครื่องมือที่จะสร้างบุคคลที่สามารถสนับสนุนและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมได้ (เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. 2533: 101) หรือที่เรียกกันในช่วงนั้นว่าเป็นการศึกษาแผนใหม่ (New education) เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงปลายศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้นำคนสำคัญของการเคลื่อนไหวเพื่อปฏิรูปการศึกษา เกิดขึ้นเพื่อมุ่งต่อต้านการปฏิบัติทางการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional Education) ที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเหมือนกัน วิธีการศึกษาแบบเดิมที่เน้นแต่เนื้อหา สอนแต่ท่องจำตัดขาดโรงเรียนจากสังคม ไม่คำนึงถึงความสนใจของเด็กและพัฒนาเด็กแต่เพียงสติปัญญาเท่านั้น (Wingo. 1974: 151 อ้างอิงจาก ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2555: 85) อีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่ และความนิยมในประชาธิปไตยและพัฒนาการใหม่ๆ ทางจิตวิทยาการเรียนรู้

ที่มาของแนวคิดของการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นจากนักการศึกษาไทยที่ไปศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำกลับมาเผยแพร่ในประเทศไทย และนำแนวคิดทางการศึกษาของพัฒนาการนิยมและจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เข้ามาสอนในวิทยาลัยวิชาการศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยด้วย ทำให้เกิดการอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์ งานเขียนและบทความจำนวนมากต่อการศึกษาศึกษาแผนใหม่ที่มองเห็นความสำคัญของผู้เรียนมากขึ้น ตลอดจนเห็นข้อบกพร่องของการศึกษาแบบเดิมที่เน้นการท่องจำ ต่อมาในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2520 แนวคิดพัฒนาการนิยมได้ปรากฏและสะท้อนออกมาในการวางนโยบายหลักสูตรและการสอนมากขึ้น (เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. 2533: 118) จนกระทั่งเห็นชัดเจนในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 7)

3. แนวคิดของกลุ่มสรรคนิยม

แนวคิดของกลุ่มสรรคนิยมเชื่อว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้นโดยมีรากฐานมาจากปรัชญา Constructivism (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. 2540: 130-132) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม บุคคลแต่ละคนพยายามที่จะนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็น มาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สคีมา (Schema) ผู้สร้างทฤษฎีนี้คือวิกตอสกี (Vygotsky)

เป็นนักจิตวิทยาเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวรัสเซีย ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาในสมัยเดียวกับเพียเจต์ (Piaget) ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับกันในประเทศรัสเซีย และเริ่มเผยแพร่สู่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ในยุโรปเมื่อได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1962 ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 โคซูลิน (Kozulin) ได้แปลและปรับปรุงหนังสือของวิกอตสกี (Vygotsky) อีกครั้งหนึ่ง เป็นผลทำให้มีผู้นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2541: 61)

นักจิตวิทยาแห่งการสร้างความรู้ด้วยตนเองให้ความสำคัญกับบริบทจริง (Authentic Context) เพราะการสร้างคามหมายใดๆ มักเป็นการสร้างบนฐานของบริบทใดบริบทหนึ่ง จะกระทำโดยขาดบริบทไม่ได้ (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2555: 34) ดังนั้น การเรียนรู้จึงจำเป็นต้องดำเนินการอยู่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง และกิจกรรมทั้งหลายที่ใช้ในการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องเป็นสิ่งจริง (authentic Activities/Tasks) แต่ก็นับว่าองค์ความรู้ตามแนวคิดนี้ยังน้อยอยู่ ประกอบกับแนวคิดแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเองไม่มีแนวปฏิบัติหรือวิธีการสอนอย่างเฉพาะเจาะจงโดยในยุคบุกเบิกมาจากนักวิทยาศาสตร์ศึกษาใช้วิธีการสอนแบบสืบสวน (Inquiry) ประกอบกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) กระทั่งในปัจจุบันมีวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธีที่มีรากฐานมาจากแนวคิดนี้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งฝึกงานเป็นฐาน (Work-based learning)

การนำทฤษฎีการสร้างความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนโดย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปล และสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่างๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาได้จริง ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of knowledge construction) และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น (Reflexive awareness of that process) ดังนั้น ครูจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนได้อยู่ในบริบทจริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่อาจเป็นการจัดกิจกรรมที่เรียกว่า "Physical knowledge activities" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของ หรือข้อมูลต่างๆ ทั้งที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้นๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น (ทศนา แหมมณี. 2552: 94-96)

ครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Sociomoral) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้เพราะลำพังกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายที่ครูจัดให้หรือผู้เรียนแสวงหาเพื่อการเรียนรู้นั้น ไม่เพียงพอ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยน

ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่นๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้นและหลากหลายขึ้น

ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม (Devries. 1992: 3-6 อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. 2552: 95) คือ จากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เป็นการให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ หมายถึงการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนจากการให้ความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ บทบาทของครูคือ จะต้องสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดกับผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปในทางส่งเสริมพัฒนาการ ให้คำปรึกษาและแนะนำทั้งด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาและประเมินการเรียนรู้ นอกจากนั้นครูยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตย และมีเหตุผลในการสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยส่วนผู้เรียนนั้น จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (Devries. 1992: 1-2 อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. 2552: 95) โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้ง หรือเมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

การประเมินผลการเรียนการสอน (Jonassen. 1992: 137-147 อ้างอิงจาก ทิศนา แคมมณี. 2552: 95) เนื่องจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ ขึ้นกับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของบุคคล ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้นการประเมินผลจึงจำเป็นต้องมีลักษณะอิสระ (Goal free evaluation) หมายถึง การประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล หรืออาจใช้วิธีการที่เรียกว่า “Socially negotiated goal” และการประเมินควรใช้วิธีที่หลากหลาย จากเพื่อน แฟ้มผลงาน รวมทั้งการประเมินตนเอง นอกจากนั้นการวัดผลจำเป็นต้องอาศัยบริบทจริง ซึ่งในกรณีที่จำลองของจริงมาก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกของความเป็นจริง (Real world criteria)

จากแนวคิดทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษการเรียนรู้ ครู ผู้เรียน และชุมชน แล้วนำมาเปรียบเทียบให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของแต่ละแนวคิดดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาแนวคิดกลุ่มพัฒนาการนิยม สารัตถะนิยม และสรรคนิยม

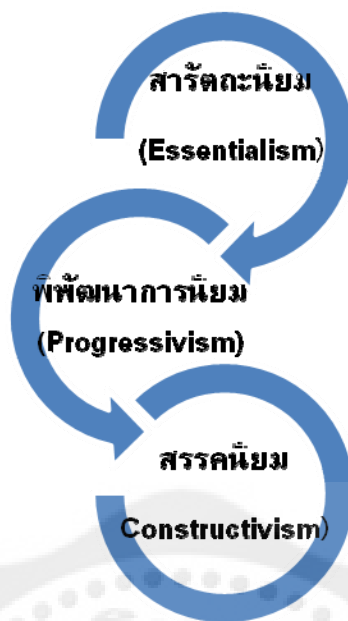
กลุ่ม	จุดมุ่งหมาย ของการศึกษา	การเรียนรู้	ครู	ผู้เรียน	สังคมชุมชน
สารัตถะนิยม (Essentialism)	การถ่ายทอด มรดกทาง วัฒนธรรมและ ค่านิยม ซึ่งได้ พิจารณา กลั่นกรองแล้ว ว่าเป็นของดี เหมาะสม มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีระเบียบ วินัย ทำงาน หนัก ใช้สติปัญญา มาก และรักษา อุดม-คติอันดี งามของสังคม	เกิดจากครูเป็น สำคัญ(teacher- centered เน้น การสอนแบบ บรรยาย การ ถามตอบเพื่อทำ ความเข้าใจ ไม่ใช่ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น หรือโต้แย้ง	-เป็นบุคคล สำคัญ กำหนด ตัดสินใจและ ดำเนินการ เกี่ยวกับ การศึกษา ทั้งหมด -เป็นผู้คัดเลือก ว่าสิ่งใดสำคัญ หรือไม่สำคัญ ตัดสินใจสิ่งที่ นักเรียนรู้นั้น ถูกต้อง และ เหมาะสม หรือไม่	-เป็นผู้เรียนรู้ ผู้สืบทอดค่านิยม และสืบทอดให้คน รุ่นหลัง -นักเรียนเป็นผู้รับ ผู้ฟังและ ทำความเข้าใจกับ เนื้อหาต่างๆ ที่ครูกำหนดให้	-มีบทบาทตามที่ สังคมมอบหมาย ไม่มีการแนะนำ หรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลง อย่างหนึ่งอย่าง ใดให้กับสังคม -โรงเรียนมีฐานะ เป็นเครื่องมือ ของสังคมเพื่อ การเรียนรู้ เข้าใจกฎเกณฑ์ ของสังคม
พัฒนาการ นิยม (Progressivism)	ต้องให้ การศึกษาทุก ด้านทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา ควบคู่กันไป	เกิดจากการมี ประสบการณ์ตรง หรือลงมือทำด้วย ตนเอง(learning by doing)	-เป็นผู้กระตุ้นให้ เด็กสนใจได้ด้วย ตนเอง เกื้อหนุน -คอยให้ คำปรึกษา กำลังใจและหนี ออกให้เด็กได้ทำ เอง เรียนรู้เอง และคอยดูอยู่ ห่างๆ	-มีอิสระในการเลือก ตัดสินใจด้วย ตนเอง -มีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรม การเรียนการสอน เลือกเนื้อหาและ กิจกรรมที่ตนเอง สนใจได้มากขึ้น ห่างๆ	โรงเรียนเป็นส่วน หนึ่งของสังคม และต้องยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ของสังคม

ตาราง 1 (ต่อ)

สรุพนัยม (Constructivism)	-เปลี่ยนจาก	-ผลของการ	-ให้ความร่วมมือ	-เป็นผู้มีบทบาท	-ถือว่าเป็นปัจจัย
การถ่ายทอด	เรียนรู้อย่างแน่นอน	อ่านความ	ในการเรียนรู้	สำคัญของการ	
สาระความรู้ที่	ไปที่	สะดวก และ	อย่างต้นตัว	สร้างความรู้	
แน่นอน	กระบวนการ	ช่วยเหลือ	-เป็นผู้	-เป็นแหล่ง	
ตายตัวไปสู่	สร้างความรู้	ผู้เรียนในการ	จัดกระทำกับ	เรียนรู้ที่สำคัญ	
การสาธิต	(และการ	เรียนรู้	ข้อมูลและ	ของผู้เรียนเป็น	
กระบวนการ	ตระหนัก	-ครูเป็นผู้สร้าง	ประสบการณ์	โลกแห่งความ	
แปล และ	ในกระบวนการ	บรรยากาศทาง	ต่างๆ และจะต้อง	จริงที่ให้ผู้เรียน	
สร้าง	นั้น	สังคมจริยธรรม	สร้างความหมาย	เข้าไปค้นพบ	
ความหมายที่			ให้กับสิ่งนั้นด้วย		
หลากหลาย			ตนเอง		
-การเรียนรู้					
ทักษะต่างๆ					
จะต้องให้มี					
ประสิทธิภาพ					
ถึงขั้นทำได้					
และแก้ปัญหา					
ได้จริง					

ที่มา: ของเนื้อหา: ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2555). **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น**. หน้า 68-100 .
 ทิศนา ขัมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน**. หน้า 94-95.

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีการเคลื่อนไหวของ 2 แนวคิดนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งสองแนวคิดไม่ได้ขาดออกจากกันโดยสิ้นเชิง หรือเมื่อมีแนวคิดใหม่ทางการศึกษาแล้วจะล้มเลิกแนวคิดดั้งเดิมที่มาจากสารัตถะนิยม แนวคิดเดิมและแนวคิดใหม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังแสดงด้วยภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงการเปลี่ยนผ่านของแนวคิดกลุ่มสารัตถะนิยม พิพัฒนาการนิยม และสรรรคนิยม

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีองค์ประกอบสำคัญมาจากแนวคิดทฤษฎีนักจิตวิทยา กลุ่มต่างๆ ที่ผ่านการพิสูจน์ทดสอบทดลองเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและตอบสนอง การสร้างความรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของของนักวิชาการทางการศึกษาที่อยู่ในกลุ่มพุทธิ นิยม พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม และ แนวคิดร่วมสมัย 4 กลุ่ม ได้แก่ บรูเนอร์ สกินเนอร์ โคมส์ และ แมคคาธีร์ มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังนี้

1.แนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม ได้แก่แนวคิดของบรูเนอร์

เจอโรมี บรูเนอร์ (Jerome Bruner) เป็นศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สร้างทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบ (Discovery approach) เขากล่าวว่า ในการสอนเรามุ่งหวังที่จะสอนให้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เราสอนเนื้อหาวิชาแต่ไม่ใช่เพื่อให้ท่องจำแต่สอนเพื่อจะช่วยให้คิดอย่างมีเหตุผล ให้ได้มีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ ความรู้เป็นกระบวนการมิได้เป็นผลิตภัณฑ์ (พรณี ช.เจนจิต. 2538: 386)

บรูเนอร์ (Bruner) เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้เรียนได้ประมวลข่าวสารจาก การที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสำรวจสิ่งแวดล้อม การรับรู้ของมนุษย์เป็นสิ่งที่เลือกหรือรับรู้ ขึ้นกับความใส่ใจที่ผู้เรียนมีต่อสิ่งนั้นๆ การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นพบ เนื่องจากผู้เรียนมีความ อยากรู้อยากเห็น ซึ่งจะเกิดแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมและเกิดการเรียนรู้ โดยการค้นพบขึ้น แนวคิดพื้นฐานของการค้นพบ (สราญค์ โค้วตระกูล. 2552: 213) ได้แก่

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ นอกจากจะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนแล้ว ยังจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมด้วย

2. ผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน การเรียนรู้จะเกิดจากการที่ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับประสบการณ์และความหมายใหม่

3. พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาจะเห็นได้ชัด โดยที่ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าที่ให้เลือกได้หลายอย่างพร้อมๆกัน ทั้งนี้บรูเนอร์ (Bruner) ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับการสอนไว้ ดังนี้

1. กระบวนการความคิดของเด็กและลักษณะการคิดแตกต่างจากผู้ใหญ่ ครูจะต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละวัยมีการรู้คิดอย่างไร

2. เน้นความสำคัญของผู้เรียน ถือว่าผู้เรียนสามารถจะควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self-regulation) และเป็นผู้เริ่มหรือลงมือกระทำ ฉะนั้นผู้สอนมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยการค้นพบ โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

3. ในการสอนควรจะเริ่มจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือประสบการณ์ที่ใกล้เคียงไปหาประสบการณ์ที่ไกลตัว เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจ บรูเนอร์ (Bruner) เชื่อว่า ถ้าครูเข้าใจพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเด็กและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตามขั้นพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของตน หรือใช้เป็นวิธีการในการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ข้อสำคัญคือครูต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำหรือแก้ปัญหาเอง

การนำแนวคิดของบรูเนอร์ไปใช้ในงานวิจัยขั้นนี้ คือ การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นพบ เนื่องจากผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งจะเกิดแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมและเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบขึ้น และผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องประเมินผู้เรียนจากการบอกเล่าความรู้ที่เขาได้ค้นพบเป็นรายบุคคล

2.แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้แก่ แนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner)

บีเอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ผู้เป็นศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา ผู้สร้างกล่องของสกินเนอร์และเครื่องช่วยสอน (Skinner box; & teaching machines) มีความเห็นว่า การเสริมแรง (reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ เขากล่าวว่า "การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก ส่วนการกระทำใดๆ ที่ไม่มีการเสริมแรง ย่อมมีแนวโน้มให้ความถี่ของการกระทำนั้นค่อยๆ หายไป และหายไปในที่สุด"

แนวทางการประยุกต์หลักการของสกินเนอร์ (Skinner) ในชั้นเรียนคือการวิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาเป็นพฤติกรรมย่อยที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน ถ้าไม่เช่นนั้นอาจจะให้การเสริมแรงได้อย่างเหมาะสมส่วนการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนโปรแกรม และเครื่องช่วยสอน(Teaching machines) มาจากหลักการที่ว่าจะให้ตัวเสริมแรงทุกครั้งเมื่ออินทรีย์

แสดงพฤติกรรมตามที่เรากำลังต้องการ และมีการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนย่อย จัดลำดับเป็นเหตุเป็นผล เริ่มจากง่ายไปยาก ผู้เรียนจะได้เรียนตามลำดับ และเมื่อทำสำเร็จแต่ละขั้น จะได้รับการเสริมแรงทันที (ประสาธน์ อิศรปริดา. 2538: 238) หลักการสำหรับบทบาทของครู ที่สกินเนอร์ (Skinner) เสนอไว้ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2552: 311)

1. ครูจะต้องมีความแน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการจะสอนนั้นคืออะไร หรือควรจะมีวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียนอย่างแจ่มชัด

2. ควรจะสอนจากง่ายไปยาก หรือสอนสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนเป็นความรู้พื้นฐานก่อน โดยวิเคราะห์เป็นบทเรียนที่จะสอนออกเป็นขั้นๆ ว่าผู้เรียนควรจะเปลี่ยนพฤติกรรมอะไรบ้าง

3. การสอนควรจะสอนเป็นรายบุคคล ให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนตามความสามารถ ครูควรจะระลึกไว้เสมอว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างกันและไม่ควรคาดหวังให้ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ในอัตราเดียวกัน สกินเนอร์ (Skinner) กล่าวว่า "ไม่มีครูคนใดจะมีความสามารถสอนนักเรียน 30-40 คนให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยไม่ใช้เครื่องช่วยในการสอน และ/หรือไม่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน"

4. ครูควรจะเตรียมการสอนแบบโปรแกรม เพื่อจะให้นักเรียนแต่ละคนเรียนตามความสามารถของตน ผู้เรียนบางคนอาจจะเรียนรู้เร็วใช้เวลาสั้น บางคนอาจจะเรียนรู้ช้าใช้เวลานานจึงจะจบบทเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนแต่ละคนควรได้รับผลย้อนกลับ (Feedback) บอกให้รู้ว่าทำผิดทำถูกอย่างไร

5. ครูควรจะใช้ตารางการเสริมแรง โดยให้รางวัลเป็นคำพูดหรือให้เป็นเบี้ยที่จะแลกเปลี่ยนของได้ทีหลังการนำแนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมไปใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ เตรียมการสอนแบบโปรแกรม เพื่อจะให้นักเรียนแต่ละคนเรียนตามความสามารถของตน โดยสอนจากง่ายไปยาก และสอนสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนเป็นความรู้พื้นฐานก่อน โดยวิเคราะห์เป็นบทเรียนที่จะสอนออกเป็นขั้นๆ และให้การเสริมแรงเป็นระยะๆ

3.แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม ไดแก์คอมส์ (Combs)

อาร์เธอร์ คอมส์ (Arthur Combs) เป็นนักจิตวิทยามนุษยนิยมที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มพฤติกรรมนิยมและจิตวิเคราะห์ เขากล่าวว่า ก่อนที่จะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลใด จำเป็นต้องเข้าใจการรับรู้ของบุคคลนั้น ความจริง (Fact) ของแต่ละบุคคลจะเป็นความจริงเฉพาะบุคคลนั้น ตามความเข้าใจ ความหมาย (Meaning) ของโลกในการรับรู้ (Perceptual World) ของแต่ละบุคคล ดังนั้นความจริงในสายตาของแต่ละบุคคลก็อาจจะแตกต่างกับความจริงที่คนภายนอกหรือคนอื่นเข้าใจหน้าที่ของครูหรือนักการศึกษา คือ การเข้าใจ (Perceptual World) ของนักเรียนแต่ละคน และช่วยให้นักเรียนแต่ละคน ได้บรรลุสัมฤทธิ์ผลในเรื่องต่อไปนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2552: 361-362)

1. ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนให้เป็นปัจเจกบุคคล (Individuality)
2. ช่วยให้ผู้เรียนภาคภูมิใจตนเองว่าเป็นบุคคลพิเศษ มีลักษณะเฉพาะตน และเป็นเอกลักษณ์ (Unique individual)

3. ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

โคมส์ (Combs) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ทางด้านเจตพิสัย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก โรงเรียนควรจะเน้นวัตถุประสงค์ด้านเจตพิสัยตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน ซึ่งอาจจะหมายถึงตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล และพยายามที่จะพัฒนาให้อยู่ในทางบวกเสมอ

ทั้งนี้หลักการพื้นฐานของการศึกษาแบบมนุษยนิยมมีใช้ในการจัดการศึกษามีดังนี้

1. ผู้เรียนจะเรียนรู้ต่อเมื่อมีความต้องการพื้นฐาน
2. ความรู้สึกมีความสำคัญเท่ากับความจริง ดังนั้นการเรียนรู้ว่าควรจะรู้สึกอย่างไร มีความสำคัญเท่ากับการเรียนรู้ควรจะทำอย่างไร
3. ผู้เรียนจะเรียนรู้ต่อเมื่อ บทเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้
4. การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้อย่างไร (Process of learning) มีความสำคัญมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาความจริงต่างๆ
5. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนไม่รู้สึกว่าตนเองถูกข่มขู่ หรือมีความหวาดกลัว
6. การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

โคมส์ (Combs) ให้ข้อคิดว่า งานของครูนั้นมีใช่เป็นเพียงการตั้งข้อกำหนดการบ้าน เด็ก การขู่บังคับ การเินยอ หรือการช่วยเหลือเด็ก แต่งานของครูควรเป็นไปในลักษณะผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก กระตุ้น ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ เป็นผู้ร่วมคิด และเป็นเพื่อนกับเด็ก ดังนั้นเขาจึงได้เสนอลักษณะของครูที่ดีไว้ (อ้างอิงจาก พรณี ช.เจนจิต. 2538: 443) ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ดี
2. เป็นผู้ที่มีความไวต่อความรู้สึกของนักเรียน และเพื่อนร่วมงาน
3. มีความศรัทธาและเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนได้
4. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดทางบวกให้ผู้อื่น
5. มีความเชื่อว่าจะสามารถช่วยเหลือเด็กทุกคนให้ทำดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้
6. รู้จักที่จะนำแนวความคิดจากหลายๆ ทฤษฎีมาใช้ในการจัดการเรียน

การสอน

การนำแนวคิดของโคมส์ (Combs) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยมไปใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ส่งเสริมให้นิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอน

จริงเพื่อสร้างความเข้าใจ ความหมาย (Meaning) ของโลกในการรับรู้ (Perceptual world) ของแต่ละบุคคล ด้วยความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และการสร้างเจตคติที่ดีเป็นสิ่งที่ทำได้

4. แนวคิดของกลุ่มร่วมสมัย ได้แก่ ซูซาน มอริส (Susan Moris) และเบอร์นิซ แมคคาร์ธี

ซูซาน มอริส (Susan Moris) และเบอร์นิซ แมคคาร์ธี (Bernice McCarthy) นักการศึกษาชาวเยอรมัน ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ตามลีลาการเรียนรู้ (Learning style) พวกเขาให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการสอนที่คำนึงถึงการใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล แมคคาร์ธีได้นำเสนอประเด็นหลักของแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในประเด็นของลีลาผู้เรียน เทคนิค ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และบทบาทครู-ผู้เรียน มีรายละเอียด (อ้างอิงจาก ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 281-285) ดังนี้

1. แบบฉบับ หรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียน

แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนจำแนกตามความแตกต่างของบุคคล 4 แบบ คือ

- ก. แบบWHY เป็นคนช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น
- ข. แบบWHAT เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง เรียนรู้จากการรับข้อมูลข่าวสาร
- ค. แบบHOW เป็นผู้สนใจในวิธีการต่างๆ ชอบลงมือปฏิบัติ
- ง. แบบIF เป็นผู้ชอบค้นหาว่าเป็นไปได้หรือไม่

2. รูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนทั้ง 4 แบบ จะมี 8 เทคนิค เพื่อพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก คือ เริ่มจากเทคนิคขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป 8 ขั้นตอน คือ

- ก. ขั้นสร้างคุณค่าและประสบการณ์ของสิ่งที่เรียน (เทคนิคสมองซีกขวา)
- ข. ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ (เทคนิคสมองซีกซ้าย)
- ค. ขั้นปรับปรุงประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด (เทคนิคสมองซีกขวา)
- ง. ขั้นพัฒนาความคิดรวบยอด (เทคนิคสมองซีกซ้าย)
- จ. ขั้นลงมือปฏิบัติจากกรอบความคิดที่กำหนด (เทคนิคสมองซีกซ้าย)
- ฉ. ขั้นสร้างชิ้นงานเพื่อความเป็นตนเอง (เทคนิคสมองซีกขวา)
- ช. ขั้นวิเคราะห์คุณค่าและการประยุกต์ใช้ (เทคนิคสมองซีกซ้าย)
- ซ. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น (เทคนิคสมองซีกขวา)

3.ด้านครูผู้สอน ได้แก่ ลีลาการสอนของครู หรือวิธีการของครูลีลาการสอนของครูมีความแตกต่างกัน เพื่อตอบสนองผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

การนำแนวคิดของแมคคาร์ธี (McCarthy) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มผสมผสานไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแบบ 4 MAT เพื่อตอบสนองผู้เรียน 4 แบบ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 285) ได้แก่ ผู้เรียนแบบWHY เป็นคนช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น

ผู้เรียนแบบWHAT เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง เรียนรู้จากการรับข้อมูลข่าวสาร ผู้เรียนแบบHOW เป็นผู้สนใจในวิธีการต่างๆ ชอบลงมือปฏิบัติ และผู้เรียนแบบIF เป็นผู้ชอบค้นหาคำตอบให้ได้หรือไม่

หลังจากได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการในกลุ่มต่างๆ แล้ว จึงทำการพิจารณาเลือกแนวคิดที่สามารถนำมาผสมผสานกันได้ โดยปราศจากความขัดแย้ง และทำการสรุปและเปรียบเทียบแนวคิดที่อยู่ในกลุ่มพุทธินิยม พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม และแนวคิดร่วมสมัย เพื่อเลือกใช้ในการออกแบบรูปแบบในการวิจัย แสดงด้วยตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบแนวคิดของนักวิชาการในกลุ่มพุทธินิยมพฤติกรรมนิยม มนุษยนิยมและแนวคิดร่วมสมัย

ประเด็นที่วิเคราะห์	พุทธินิยม	พฤติกรรมนิยม	มนุษยนิยม	แนวคิดร่วมสมัย
นักวิชาการ	บรูเนอร์	สกินเนอร์	โคมส์	เบอร์นิช แมคคาธีร์
แนวคิดหลัก	การศึกษาพฤติกรรมของ คนไม่ควรมองเฉพาะ พฤติกรรมที่สังเกตได้ เท่านั้นควรต้องคำนึงถึง กระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นสาเหตุของ พฤติกรรมด้วย	ถ้าจัดสิ่งเร้าใน สภาพแวดล้อม อย่างเหมาะสม แล้ว จะทำให้ ผู้เรียน เรียนรู้ได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ	ให้ความสนใจใน ลักษณะเฉพาะ ความรู้สึกรู้ และเจตคติของ ผู้เรียน ทำความเข้าใจ ความหมายของ แต่ละบุคคล	ทุกแนวคิดมีข้อดีและ ข้อด้อยดังนั้นจึงนำ ข้อเด่นของแต่ละทฤษฎี มาผสมผสานกันเพื่อ จัดระบบการเรียนการสอน
การนำไปใช้ ในการเรียน การสอน	-การประเมินความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อนำไปพัฒนา สติปัญญา -ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น ความเหมือนและความ แตกต่างของความรู้ใหม่ และความรู้เดิม	-บทเรียน สำเร็จรูป -การเสริมแรง	เป็นวิธีการสอนแบบ เปิด(Open Education) โดยจัด ประสบการณ์ให้มี ความตื่นเต้น ทำทนาย สติปัญญาของผู้เรียน -เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้สำรวจ ค้นพบและ เรียนรู้ และมีความ สนุกในการเรียนรู้ซึ่ง เป็นการเสริมแรง ภายในที่จะทำให้ ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ ไปตลอดชีวิต	-การเรียนรู้ตามลีลา ของผู้เรียน 4 แบบ

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็นที่วิเคราะห์	พุทธินิยม	พฤติกรรมนิยม	มนุษยนิยม	แนวคิดร่วมสมัย
บทบาทของครู	จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยการค้นพบโดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม	เตรียมการสอนแบบโปรแกรมเพื่อจะให้นักเรียนแต่ละคนเรียนตามความสามารถของตนจากง่ายไปยากเป็นขั้นๆ	ส่งเสริมให้คิดได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนในสถานการณ์จริงเพื่อสร้างความเข้าใจ ความหมายของการรับรู้โลกของผู้เรียนแต่ละบุคคล	บทบาทของครู 4 บทบาท เพื่อตอบสนองผู้เรียนทั้ง 4 แบบ

จากการทบทวนแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยพิจารณาและเลือกแนวคิดที่สามารถนำมาผสมผสานกันจากกลุ่มพุทธินิยม พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม และแนวคิดร่วมสมัยมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นรูปแบบในการวิจัย แสดงด้วยภาพประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงแนวคิดจากกลุ่มพุทธินิยม, พฤติกรรมนิยม, มนุษยนิยม และแนวคิดการผสมผสานที่นำไปใช้ในงานวิจัย

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดจากปรัชญาการศึกษาทั้ง 3 แนวคิด ประกอบกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้นำมากำหนดองค์ประกอบและสัดส่วนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน(Blended learning)ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การเรียนรู้ในชั้นเรียนได้หลายแบบ (Face to face via classroom) ส่วนที่ 2 การเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience via school) และส่วนที่ 3 การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Technology via online) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบแต่ละส่วนมากำหนดเป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประยุกต์แนวคิด

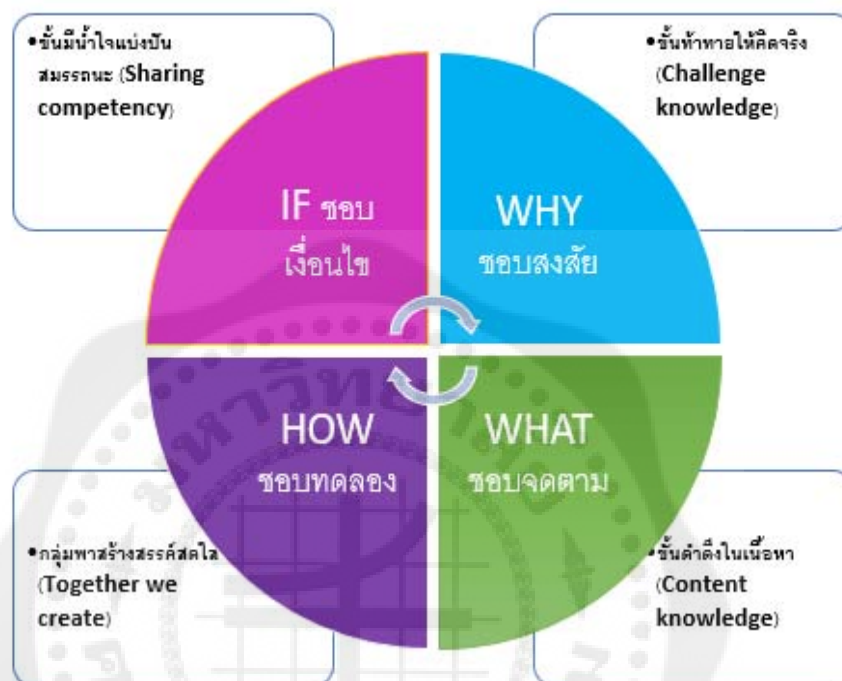
การจัดการเรียนรู้ตามลีลาของผู้เรียน (Learning styles) 4 แบบ ของแมคคาธีร์ (McCarthy) มาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน (แบบ 4 C) ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดจริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) (3) ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (Together we create) และ ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) ดังแสดงในภาพประกอบที่ 5 ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงสัดส่วนการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอนของ 4 mat มุ่งตอบสนองผู้เรียน 4 แบบ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 285) ได้แก่ ผู้เรียนแบบ WHY ชอบสงสัย เป็นคนช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ผู้เรียนแบบ WHAT ชอบจดตามเป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง เรียนรู้จากการรับข้อมูลข่าวสาร ผู้เรียนแบบ HOW ชอบทดลอง เป็นผู้สนใจในวิธีการต่างๆ ชอบลงมือปฏิบัติ และผู้เรียนแบบ IF ชอบเงื่อนไข เป็นผู้ชอบค้นหาคำตอบเป็นไปได้อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ในการออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อตอบสนองต่อลีลาของผู้เรียน (Learning styles) 4 แบบ โดยกำหนดเป็น แบบ 4 C ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดจริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งใน

เนื้อหา (Content knowledge) (3) ชั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์สติ (Together we create) และ ชั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) โดยแสดงเป็นภาพประกอบ 6 ดังนี้

ภาพประกอบ 6 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามลีลาของผู้เรียน

นอกจากจะคำนึงถึงลีลาผู้เรียนแล้ว แมคคาร์ธีร์ (McCarthy) ได้เสนอ ลีลาของผู้สอนที่มีความแตกต่างกัน เพื่อตอบสนองผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 285) ดังนี้

บทบาทที่ 1 สำหรับผู้เรียนแบบ WHY ครูคือผู้กระตุ้น สร้างแรงจูงใจโดยให้เขาได้สังเกต, คิดไตร่ตรอง, สัมผัส ครุณาประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟัง ได้เห็น และอยากคิด, อยากตั้งคำถาม ซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า “ทำไม” วิธีการสอนอาจใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถาม บทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ 1 มีความสุข ความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ 2 สำหรับผู้เรียนแบบ WHAT ครูคือผู้สอน และบอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้ เนื้อหาที่ลึกซึ้งแก่นักเรียน ครูเป็นผู้สอน ผู้แจ้งให้ทราบ บทบาทที่ 2 นี้ จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ 2 มี

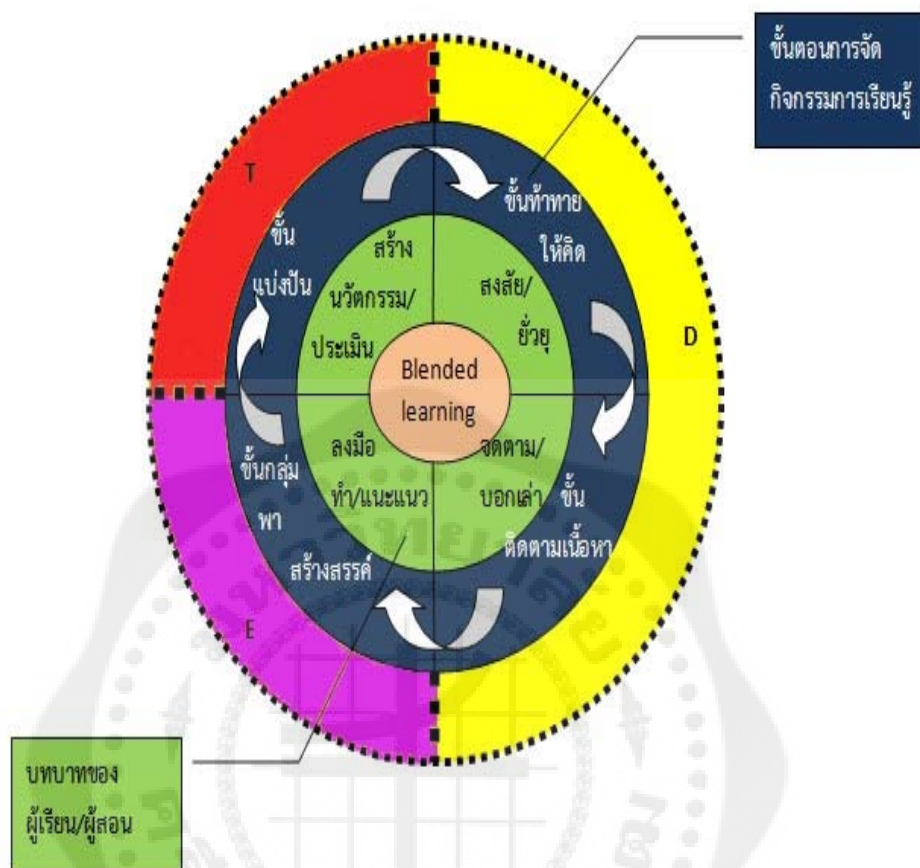
ความสุข ความสบายใจในการเรียนมากที่สุด บทบาทนี้นับว่าเป็นบทบาทแบบเดิมๆ ที่ครูส่วนใหญ่เคยใช้กันมาแล้ว

บทบาทที่ 3 สำหรับผู้เรียนแบบ HOW ครูคือโค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ให้นักเรียนลงมือทำจากของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเอง การเรียนการสอนเน้นเนื้อหาทักษะที่เป็นชีวิตจริง ครูเพียงแค่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้นักเรียนครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะ แนะนำ เพื่อให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึงเปรียบเสมือนโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติไปจนสำเร็จบทบาทนี้ ผู้เรียนแบบที่ 3 จะมีความสุข ความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ 4 สำหรับผู้เรียนแบบ IF ครูคือ ผู้ประเมินผล ผู้ร่วมเรียนรู้ ผู้แก้ไข ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ค้นหา คิดค้นและทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวของเขาเอง โดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้นหรือค้นพบสิ่งใหม่ๆ เช่น ถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไรได้อีก มันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้จะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียนและทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้ และผลงานของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรและคอยแก้ไข แนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้น

ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ในการออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้สอนมีลีลาการสอน 4 แบบ (Teaching styles) เพื่อตอบสนองต่อลีลาของผู้เรียน (Learning styles) 4 แบบ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 C ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดจริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) (3) ขั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์สไต

(Together we create) และ ชั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงลีลาของผู้เรียนและผู้สอนตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.4.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การจัดกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นการนำรูปแบบต่างๆ มาจัดตามลักษณะบางประการที่มีร่วมกัน เพื่อสะดวกต่อวัตถุประสงค์การนำรูปแบบไปใช้ นักวิชาการทางการศึกษามีการจัดกลุ่มไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ทิศนา แคมมณี ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการสอนมาจัดเป็น 5 กลุ่ม โดยกล่าวว่า การจัดหมวดหมู่ของรูปแบบเป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นว่ารูปแบบนั้น มีวัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นไปในทางใดเท่านั้น ส่วนประกอบด้านอื่นๆ ยังคงมีอยู่เพียงแต่น้อยกว่าจุดเน้น เท่านั้น แบ่งเป็น 5 รูปแบบ ตามจุดเน้นของรูปแบบที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ทักษะพิสัย ทักษะกระบวนการ และการบูรณาการ (ทิศนา แคมมณี. 2553: 220) ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือความคิดรวบยอด

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนเพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักจะไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่ต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย หรือพุทธิพิสัย

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้ หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระ และวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้าน หรือการพัฒนาองค์รวม

ส่วนจอยซ์และวิล (Joyce; & Weil. 1988: 5-15) จัดกลุ่มรูปแบบการสอนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม รู้จักการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมความเป็นผู้นำ-ผู้ตาม

2. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด เป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดในรูปแบบต่างๆ เช่น การตีความ การคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ

3. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นรูปแบบการสอนที่สร้างความสามารถให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเอง รู้จักตนเอง เน้นคุณค่าในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งพัฒนาบุคคลให้มีความคิดสร้างสรรค์

4. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรม เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีการควบคุมสิ่งเร้า รูปแบบการสอนกลุ่มนี้ใช้เป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เช่น การเรียนด้วยตนเอง ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผู้เสนอความแตกต่างขององค์ประกอบและรูปแบบได้แก่ รูปแบบที่เน้นกระบวนการเทคโนโลยี และรูปแบบที่เน้นสัดส่วนหรือความสมดุลของรูปแบบ ดังนี้

1. เน้นกระบวนการทางเทคโนโลยี ได้แก่ พูริมา วาลียาทาน (Purnima Valiathan. 2002: ออนไลน์) เสนอว่า บริษัทนิท(NIIT) ซึ่งเป็นบริษัทเกี่ยวกับการศึกษาและคอมพิวเตอร์ จำแนกไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบขับเคลื่อนทักษะ (Skill-driven model) เป็นการผสมระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการเรียนรู้โดยมีผู้สอน หรือมีทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อต้องการพัฒนาความรู้โดยใช้การเรียนรู้ออนไลน์ และทักษะที่ต้องการโดยเฉพาะการใช้การย้อนกลับ(Feedback) และการสนับสนุนจากผู้ฝึกสอน ผู้สอน หรือเพื่อน โดยใช้ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 จัดกลุ่มผู้เรียนและแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน

1.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์รองรับ และสนับสนุนการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียน

1.1.3 กระบวนการเรียนการสอน มีการเรียนในชั้นหรือผ่านระบบเครือข่าย

1.1.4 จัดเตรียมระบบเครือข่ายเพื่อรองรับการติดต่อสื่อสาร เช่น อีเมล (email) แชท (chat)

1.1.5 ออกแบบให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นโครงการ

2. รูปแบบขับเคลื่อนทัศนคติ (Attitude-driven mode) เป็นการผสมเหตุการณ์ต่างๆ เข้ากับสื่อการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเฉพาะด้าน เป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาด้านเจตคติและเจตคติเฉพาะที่ต้องการใช้วิธีการจัดให้มีการพบปะ ประชุม อบรม สัมมนาผ่านเว็บ มอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม และจัดให้มีการแสดงบทบาทสมมติ

3. รูปแบบขับเคลื่อนสมรรถนะ (Competency-driven model) เป็นการผสมระหว่างสิ่งสนับสนุนศักยภาพและการจัดการความรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบคือ มุ่งพัฒนาทางด้านสมรรถนะ และพัฒนาวิธีการทำงานด้วยตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาควบคุมดูแล และมีระบบการดำเนินกิจกรรมผ่านเครือข่าย เป็นการผสมระหว่างสิ่งสนับสนุนศักยภาพและการจัดการความรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบคือ มุ่งพัฒนาทางด้านสมรรถนะ และพัฒนาวิธีการทำงานด้วยตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาควบคุมดูแล และมีระบบการดำเนินกิจกรรมผ่านเครือข่าย

ส่วนสเตเกอร์และฮอร์น (StakerHeathe; & HornMichael B. 2012: 8-15) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เหมาะสมสำหรับระดับ K-12 โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบหมุนเวียน รูปแบบยืดหยุ่น รูปแบบผสมผสานด้วยตนเอง และรูปแบบเน้นสิ่งเสมือนจริง มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 รูปแบบหมุนเวียน (Rotation model) เป็นโปรแกรมที่ผู้สอนออกแบบกำหนดเป็นตารางตายตัวว่าจะให้ผู้เรียนมีกิจกรรมใด เป็นกลุ่มย่อย ชั้นเรียนใหญ่ หรือการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบหมุนเวียนฐาน (Station-rotation model) รูปแบบห้องปฏิบัติการหมุนเวียน (Lab-rotation model) รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped-classroom) และ รูปแบบหมุนเวียนรายบุคคล (Individual-rotation model)

3.2 รูปแบบยืดหยุ่น (Flex model) เป็นโปรแกรมที่ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนได้กำหนดเป็นตารางไว้ในโปรแกรม เช่น การเรียนกลุ่มย่อย การทำโครงงานกลุ่มย่อย การสอนรายบุคคล โดยใช้เป็นการเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือการเรียนรู้ทางออนไลน์ได้ ตัวอย่างที่นำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ที่ ซาน ฟรานซิสโก เฟล็กซ์ อคาเดมี่ (San Francisco Flex Academy) ในการแบ่งพื้นที่การเรียนรู้

3.3 รูปแบบผสมผสานด้วยตนเอง (Self-blended model) ผู้เรียนสามารถเลือกรายวิชาออนไลน์ จำนวน 1 รายวิชา หรือมากกว่านั้น ที่มีการบันทึกโดยผู้สอนเพื่อเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้น และตัวอย่างที่นำรูปแบบนี้ไปใช้คือโรงเรียนในรัฐเพนซิลวาเนีย (Quaker town community School)

3.4 รูปแบบเน้นสิ่งเสมือนจริง (Enriched-virtual model) เป็นการเรียนรู้ผ่านออนไลน์แบบสมบูรณ์ ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการสอน ทั้งการเรียนในชั้นและการเรียนในที่อื่นๆ มีความแตกต่างจากห้องเรียนกลับทางในส่วนของความรู้เสมือนจริง เรียนรู้จากที่อื่นๆ ซึ่งไม่ใช่ชั้นเรียนสัปดาห์ละครั้ง แตกต่างจากรูปแบบผสมผสานด้วยตนเองที่เป็นการจัดการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ไม่ใช่แค่เพียงในรายวิชาเรียนเท่านั้น โดยที่นักเรียนต้องได้ระดับผลการเรียน C เป็นระดับต่ำสุด

2. เน้นสัดส่วนหรือความสมดุลของรูปแบบ โดยมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทั้งหมด คาร์แมน (Carman, 2005: 2) มีทรรศนะว่า สิ่งแวดล้อมเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้แบบผสมผสาน อันมีที่มาจากหลายทฤษฎีการเรียนรู้ ได้เสนอ 5 องค์ประกอบได้แก่

2.1 การอยู่กับเหตุการณ์ปัจจุบัน (Live events) โดยจำลองเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริง โดยที่ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในเวลาเดียวกัน ได้แก่ ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual classroom)

2.2 การเรียนผ่านออนไลน์ (Online Content) เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเติมเต็มศักยภาพส่วนบุคคลตามความสามารถในการเรียน และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่ การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อปฏิสัมพันธ์ การใช้สื่อซีดีรอม (CD-ROM)

2.3 การเรียนแบบร่วมมือ (Collaboration) โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ได้แก่ อีเมล (email) แชท (chat) และการอภิปรายออนไลน์

2.4 การวัดและประเมินผล (Assessment) โดยการวัดความรู้ก่อนและหลังเรียน ตามตารางกำกับติดตามผู้เรียน หรือ หลังจากการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ เพื่อวัดผลการส่งผ่านความรู้ของผู้เรียน

2.5 แหล่งอ้างอิง (Reference materials) มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการคงอยู่ และการส่งผ่านความรู้ โดยการใช้ พีดีเอ หรือ พีดีเอฟ (PDA and PDFs.)

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจำแนกตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีความแตกต่างกันตามลักษณะการนำไปใช้ ดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนแบบผสมผสานในรายวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา (อดุลย์และคนอื่นๆ. 2556: 11) และงานวิจัยของเชน เหวยเฟ้น (CHEN WEI-FAN. 2012: 209) ทำการศึกษาเชิงทดลองวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรูปแบบต่างๆ

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process skills) ได้แก่ งานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของนักศึกษาครูของอายเทกิน และคนอื่นๆ (Aytekin and others. 2012: 36)

3. รูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียน ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน (ธีรธร เลอศิลป์. 2557: 83)

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ได้แก่ กรณีศึกษาของรองฮวย ฮวงและคนอื่นๆ Ronghuai Huang; & others. 2008: 74) ที่นำไปใช้กับรายวิชาเทคโนโลยี การศึกษาเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อเปิดมุมมอง ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจอัน นำไปสู่ความสามารถทางการเรียนในอนาคตและงานวิจัยของสโคเบอร์ และเคลเลอร์ (Schober Alexander; & Keller Lars, 2012: 38) เรื่องผลกระทบต่อแรงจูงใจของผู้เรียนในบรรยากาศการ เรียนรู้แบบผสมผสาน

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมให้กับ นักศึกษาในการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยีในการสอนแบบบรรยายร่วมกับการ เรียนรู้แบบแก้ปัญหา ของเออเมอร์ เดอเลอลอก (Ömer Delialioğlu, 2011: 318) โดยส่งผลต่อ การเรียนรู้เชิงรุก และความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1, งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดย การบริการสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (กานต์ระวี บุญญานุสิทธิ์, 2554)

ดังนั้น การจัดกลุ่มรูปแบบการสอนจึงเป็นการนำรูปแบบต่างๆ มาจัดตามลักษณะบาง ประการที่มีร่วมกัน หรือวัตถุประสงค์ เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยจะนำไปใช้ ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบ ที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียน ทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ

1.4.4 กระบวนการของการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จากการทบทวนเอกสารด้านการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีรายละเอียดและ กระบวนการสร้างที่แตกต่างกัน ดังนี้

กานต์ระวี บุญญานุสิทธิ์ (2554: 132) มีกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียน การสอน โดยใช้ 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ นำผลจากการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์กรอบองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบ และการวัดประเมินผลของรูปแบบ

2. วิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มี จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมซึ่งในขั้น นี้เป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่นำมาใช้เป็นกรอบในการสังเคราะห์สาระของ องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

3. สังเคราะห์สาระขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่ง ความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคมซึ่งดำเนินการ ตามกรอบที่ได้จากข้อ 2 โดยนำสาระสำคัญของแต่ละแนวคิดที่สังเคราะห์ได้มาพิจารณาส่วนที่ สอดคล้องกันและสรุปสังเคราะห์สาระขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละ องค์ประกอบ

4. ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการโดยนำสาระขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากข้อ 3 ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องของสาระในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการ เรียนการสอนพร้อมข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบการสอน จากนั้น นำผลการประเมินและ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนโดยกำหนดคุณสมบัติของ ผู้เชี่ยวชาญต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านการสอนสังคมศาสตร์และเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับดุษฎีบัณฑิตในสาขาทางการศึกษา

5. สร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการสอน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และ เครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาศิลปะการพัฒนาคุณภาพชีวิต แบบวัดจิตแห่งความเคารพ แบบวัดจิตแห่ง จริยธรรม และแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข

6. การศึกษานำร่อง (Pilot study) เป็นการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ ก่อน นำไปใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่าง ดำเนินการ เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทรงชัย อักษรคิด (2553: 73) กำหนดการสร้างรูปแบบเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสร้างรูปแบบฉบับร่าง และส่วนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างรูปแบบฉบับร่างประกอบด้วยระยะกิจกรรม 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติการสอน (กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการ สอนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1). การสำรวจความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการตั้งปัญหาของ นักศึกษาครู 2). การปรับพื้นฐานและการเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาและ

ความสามารถในการตั้งปัญหาของนักศึกษาครู 3) การเตรียมความพร้อมทางด้านการสอนแก้ปัญหา และการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู

ระยะที่ 2 การทดลองสอนแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาภาคสนาม(ใช้วิธีการศึกษาผ่าน บทเรียน: Lesson study) ซึ่งแบ่งขั้นตอนออกเป็น 8 ขั้นตอนอย่างเป็นวงจร ได้แก่

1. นักศึกษาครูร่วมกันกำหนดจุดประสงค์และกรอบในการปฏิบัติการสอนการ แก้ปัญหาและการตั้งปัญหา (1 หน่วยการเรียนรู้)
2. นักศึกษาครูร่วมกันจัดทำแผนการสอนโดยละเอียด (1 คาบเรียน)
3. ตัวแทนนักศึกษาครูทดลองสอนตามแผนการสอนที่ได้จัดทำไว้ เพื่อนักศึกษาครู คนอื่นๆ และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสังเกตการสอนในห้องเรียน
4. นักศึกษาครูร่วมกันอภิปรายและสะท้อนผลการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วม สังเกตการณ์และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์
5. นักศึกษาครูร่วมกันปรับปรุงแผนการสอน
6. ตัวแทนนักศึกษาครูทดลองสอนตามแผนการสอนที่ได้ปรับปรุงแล้ว (ทดลองสอนกับ นักเรียนอีกห้องหนึ่งที่ไม่ใช่ห้องเรียนเดิม) เพื่อนักศึกษาครูอื่นๆ และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสังเกต การสอนในห้องเรียน
7. นักศึกษาครูร่วมกันอภิปรายและสะท้อนผลการสอนโดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิเข้า ร่วมสังเกตการณ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ นักศึกษาครูปรับปรุงแผนการสอนให้สมบูรณ์
8. นักศึกษาครูสรุปผลที่ได้รับจากประสบการณ์การสอนตามกระบวนการของ การศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson study)

สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดให้ 1 หน่วยการเรียนรู้มี 8 คาบเรียน ดังนั้น ขั้นตอนที่ 2 ถึง ขั้นตอนที่ 7 จึงมีลักษณะเป็นวงจรดำเนินการจนกว่าจะปฏิบัติกิจกรรมครบ 1 หน่วยการเรียนรู้ หรือ 8 คาบเรียน

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบให้ได้รับการประเมินความเหมาะสมจาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้โดยใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาผลการประเมินจากค่าเฉลี่ยคะแนนความ เหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนกระบวนการออกแบบและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นเป็นไปตาม ลักษณะขององค์รวม (Holistic approach to learning) มีความหลากหลาย เป็นทางเลือกใหม่ที่ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งรองฮว ฮวง, ดิง มาและไฮเซิน ชาง (Ronghuai Huang, Ding Ma, Haisen Zhang. (2008: 66-78) เสนอว่าการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน(BLC) มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์เบื้องต้น(Pre analysis) โดยการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน ความรู้ก่อนเรียน ลีลาของผู้เรียน ความสนใจในการเรียน วิเคราะห์จุดประสงค์ทางการศึกษา วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมและโรงเรียน เพื่อแยกแยะลักษณะของผู้เรียน และใช้ในการออกแบบกิจกรรม

2. การออกแบบกิจกรรมและทรัพยากร (Activity and resource design) สิ่งสำคัญที่สุดคือการออกแบบให้แตกต่างไปจากเดิม โดยการจัดกิจกรรมและทรัพยากรที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ และเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3. การประเมินการจัดการเรียนรู้ (Instructional assessment) ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ศักยภาพ และสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ส่วนกิจกรรมมีลักษณะต่อเนื่องเป็นกระบวนการ 4 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขั้นนำ (Lead-in) เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม เป้าหมายหลักคือการอธิบายการใช้เครื่องมือให้ผู้เรียนทราบมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ อธิบายวัตถุประสงค์ของเครื่องมือ แสดงเครื่องมือพร้อมกับยกตัวอย่าง แสดงทรัพยากรที่จัดไว้ให้และทำการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน

3.2 ขั้นวางแผน (Planning) วัตถุประสงค์ขององค์ประกอบข้อนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นิยามเครื่องมือที่จะใช้สร้างองค์ความรู้ของตนเอง มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ระดมสมอง กำหนดนิยามปัญหา จำแนกปัจจัย หรือแง่มุม หรือนิยามขั้นตอน

3.3 ขั้นปฏิบัติ (Acting) วัตถุประสงค์ในขั้นนี้เป็นการเผชิญกับเครื่องมือหรือปัญหาจะต้องใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับโจทย์ที่ตั้งไว้ 3 ข้อ ได้แก่ การเก็บข้อมูลที่จำเป็น นำเครื่องมือไปแก้ปัญหา และเขียนบันทึกรายงาน

4. ขั้นทบทวน (Reviewing) วัตถุประสงค์ในข้อนี้ เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นไปสู่การเรียนรู้อนาคต ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ข้อ ได้แก่ การนำเสนอและรายงานทางอินเตอร์เน็ต (Show and tell) การทบทวนกระบวนการ (Self-reaction process) ซึ่งเป็นการทบทวนว่าทำงานอะไรไปแล้วบ้างและการรับความคิดเห็นจากครูและเพื่อน

สรุปได้ว่าการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระและวิธีการ เนื้อหาสาระ ได้แก่ สาระของแนวคิด ทฤษฎี หลักการผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผู้เรียน การกำหนดองค์ประกอบ สัตส่วน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นก็นำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้จริง และทำการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.4.5 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การประเมิน หมายถึงกระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนา นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายไว้ ดังนี้

สมาคมประเมินผลอเมริกา(American Evaluation Association) หรือมีตัวย่อว่า“AEA”เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาของอเมริกา(Joint Committee on standards for Educational Evaluation) มีตัวย่อว่า “JCSEE” เป็นองค์กรที่จัดขึ้นในปีคศ.1975 เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณภาพของการประเมิน ได้สร้างเครื่องมือวัดประเมิน (The Program

Evaluation Standards) และตีพิมพ์ต่อสาธารณะ (Yarbrough, D. B., Shulha, L. M., Hopson, R. K., and Caruthers, F. A.: 2011) เพื่อใช้การศึกษาและงานวิชาการ มี 5 มิติ (Dimensions of Quality in Evaluation) ได้แก่ คุณประโยชน์ (Utility) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความถูกต้อง (Propriety) ความแม่นยำ (Accuracy) และการประเมินจิตสำนึกความรับผิดชอบ (Evaluation Accountability) มีรายละเอียด ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่ารูปแบบการจัดการเรียนแบบผสมผสาน (DET) รู้มีกระบวนการอย่างไรและการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ต้องการหรือไม่ อย่างไร มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 ผู้ประเมินจะต้องมีคุณสมบัติความเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ
- 1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินจะต้องไม่เป็นผู้ให้ทุน หรือเป็นได้รับผลประโยชน์ใดๆจากการประเมิน
- 1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องระบุความต่อเนื่องโดยอิงกับความจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน และโรงเรียนฝึกประสบการณ์
- 1.4 การประเมินต้องคำนึงถึงคุณค่าของปัจเจกบุคคลและวัฒนธรรมโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กระบวนการ และการตัดสินใจ
- 1.5 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตอบรับความต้องการเร่งด่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 1.6 การประเมินกระบวนการและผลผลิตที่มีความหมายจะต้องประกอบด้วย กิจกรรม รายละเอียด และการตัดสินใจเพื่อกระตุ้นผู้มีส่วนร่วมให้ค้นพบ สนับสนุน หรือทบทวนความเข้าใจและพฤติกรรม
- 1.7 เวลาและการสื่อสารที่เหมาะสม และการรายงานการประเมิน ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องต่อผู้เข้าฟังจำนวนมาก
- 1.8 การยืนยันต่อผลที่ตามมาและอิทธิพลที่มีต่อการประเมินควรส่งเสริมความรับผิดชอบและการปรับตัวแม้ว่า จะเป็นผลเชิงลบที่ไม่พึงประสงค์หรือไร้ประโยชน์

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มุ่งหมายที่จะประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ความถูกต้อง (Propriety Standards) หมายถึง ความเหมาะสม เป็นธรรมเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา คำนึงถึงสิทธิและตรงประเด็นในการประเมิน

4. ความแม่นยำ (Accuracy Standards) มุ่งหมายที่จะสร้างความน่าเชื่อถือและเน้นการประเมินที่เป็นจริง ทั้งกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหา และข้อค้นพบ โดยเฉพาะการตีความ และการตัดสินใจงานเชิงคุณภาพ

5. การประเมินจิตสำนึกความรับผิดชอบ (Evaluation Accountability Standards) โดยมีจุดที่สำคัญคือ การปรับปรุงพัฒนารูปแบบการสอนทั้งกระบวนการและผลลัพธ์

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545: 21-22) ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย (Research oriented) เป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน

สมหวัง พิริยานววัฒน์ (2544: 293-294) ใช้คำว่า การประเมินโครงการ หมายถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

รัตนะ บัวสนธ์ (2552: 42) ใช้คำว่า การประเมินนวัตกรรมการศึกษาว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

สรุปว่าการประเมินถูกนำไปใช้ในหลายความหมาย เช่น การประเมินโครงการ นวัตกรรม การศึกษา แต่มีแนวคิดไปในทางเดียวกันว่าเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและประสิทธิผล ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวคิดการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้และให้ความหมายว่า กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

รัตนะ บัวสนธ์ จำแนกวิธีการประเมินนวัตกรรมทางการศึกษาจำแนกได้ 3 ลักษณะรัตนะ บัวสนธ์. 2552: 42) ได้แก่ การประเมินความสอดคล้อง การประเมินความเหมาะสม และการประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินความสอดคล้องของนวัตกรรม การประเมินส่วนนี้เพื่อพิจารณาว่า องค์ประกอบของนวัตกรรมแต่ละส่วนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันหรือไม่ หรือมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันเพียงใด การประเมินความสอดคล้องของนวัตกรรม ทำได้ 2 วิธี ได้แก่ กรอบเหตุผลสัมพันธ์ (Logical framework relation) และผู้เชี่ยวชาญตัดสิน (Expert judgment) รายละเอียด ดังนี้

1.1 กรอบเหตุผลสัมพันธ์ (Logical framework relation) เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดแบบเหตุผลสัมพันธ์ของการเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์ตรวจสอบว่าแต่ละส่วนของโครงการมีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยอาศัยการตั้งคำถามว่า "อย่างไร" ตั้งแต่องค์ประกอบแรกถึงองค์ประกอบสุดท้าย และตั้งคำถามว่า "ทำไม" ย้อนจากองค์ประกอบสุดท้ายไปยังองค์ประกอบแรก การประเมินตรวจสอบโดยใช้กรอบเหตุผลสัมพันธ์เป็นการตรวจสอบด้วยตัวผู้ร่างหรือผู้จัดทำรูปแบบเอง หรือโดยบุคคลอื่นๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจสอบ และใช้ได้กับหลักสูตรและนวัตกรรม การศึกษาอื่นๆ

1.2 ผู้เชี่ยวชาญตัดสิน (Expert judgment) เป็นการอาศัยบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นผู้พิจารณา นวัตกรรมดังกล่าวอย่างรอบด้าน ในแต่ละส่วนขององค์ประกอบนวัตกรรมนั้นว่า มีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร หลังจากนั้นจึงนำผลการพิจารณาการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อบ่งบอกความสอดคล้องของนวัตกรรมต่อไป การประเมินนวัตกรรมด้วยวิธีนี้ มีขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1.2.1 สร้างแบบประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของนวัตกรรมอาจสร้างเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเกิร์ต ที่มี 3- 5 ช่องระดับความคิดเห็นต่อข้อคำถามที่ให้ประเมิน

1.2.2 กำหนดคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญสำหรับเป็นผู้ประเมินนวัตกรรม ต้องมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกที่ชัดเจน เป็นผู้เชี่ยวชาญในระดับที่ยอมรับได้ในวงวิชาการ โดยพิจารณาจากการเป็นผู้รู้และผู้เล่น ซึ่ง"ผู้รู้"หมายถึง บุคคลที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนฝึกฝนในเรื่องราวเกี่ยวกับนวัตกรรมดังกล่าว ทั้งส่วนที่เป็นความรู้และการปฏิบัติโดยพิจารณาจากคุณวุฒิหรือสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษานั้น ส่วน"ผู้เล่น" หมายถึงผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน ไม่ต่ำกว่า 3- 5 ปีเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา และจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน

1.2.3. ติดต่อขอความอนุเคราะห์ เชิญบุคคลที่พิจารณาตามหลักเกณฑ์ให้รับเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งลายลักษณ์อักษรและวาจา แล้วจัดส่งแบบประเมินความสอดคล้องพร้อมทั้งนวัตกรรมการศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน

1.2.4. นำผลการประเมินที่ได้จากการตอบกลับของผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนั้นอาจใช้วิธีการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ร่วมกันพิจารณาตามองค์ประกอบแต่ละส่วนได้ ในลักษณะของการจัดประชุม ที่เรียกว่า การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship) โดยอาศัยข้อสรุปที่เห็นร่วมกันจากการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อนวัตกรรมนั้นๆ

2. การประเมินความเหมาะสม การประเมินในส่วนนี้เป็นการมุ่งพิจารณาว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้น มีความเหมาะสม ถูกต้องมากน้อยเพียงใด ทั้งในแง่รูปลักษณะที่เหมาะสมตามหลักวิชาการออกแบบ และในแง่ความเหมาะสมของกลุ่มผู้ใช้นวัตกรรม โดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับการประเมินความสอดคล้องของนวัตกรรม คือใช้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

3. การประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรม เป็นการพิจารณาว่า เมื่อนำนวัตกรรมการศึกษาภายหลังจากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มทดลอง

การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลทุกด้านภายหลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อนำข้อมูลต่างๆ ไปตัดสินใจ ดีกว่าหรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งข้อมูลนั้นมาจากหลายด้าน ประเด็นหลักๆ ที่มุ่งประเมินได้แก่ ประสิทธิภาพ(Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และผลกระทบ (impact)

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานดังที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลจึงมุ่งไปที่การนำผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์การจัดทำรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นนอกจากจะได้ผลตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังพิจารณาที่ความคุ้มค่าและการเกิดประโยชน์เพียงใด โดยพิจารณาจากการใช้ทรัพยากรเป็นหลัก

ผลกระทบของนวัตกรรม หมายถึง ผลจากการทดลองใช้นวัตกรรมการใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้นั้น ก่อให้เกิดผลอื่นๆ ตามมา ทั้งในทางบวกและทางลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม กับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการทดลองใช้โดยตรง หรือกลุ่มบุคคลข้างเคียง

สรุปได้ว่าการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน คือ กระบวนการเชิงระบบที่ผู้วิจัยนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อการตรวจสอบหรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพประสิทธิผล และผลกระทบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.5 ประเด็นและแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบผสมผสานมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงจากอดีต งานวิจัยในยุคแรกๆ ประมาณ 125 ชิ้น มักจะเป็นไปเพื่อหาองค์ประกอบของการผสมผสาน การประยุกต์แนวคิดไปใช้ในการปฏิบัติ ได้แก่ งานวิจัยของบอนค์ (Bonk) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพของนักศึกษาวิชาทหาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะแรกใช้การเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต ระยะที่สอง เป็นการเรียนในห้องเรียนเสมือนจริง และระยะที่สามเป็นการเรียนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน

ต่อมาเป็นงานวิจัยเพื่อค้นหาความหมายและเป็นยุคของการตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโมเดล ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นที่รู้จักมากขึ้น จะเห็นได้จากงานวิจัยที่เกิดขึ้น จำนวน 1,660 ชิ้น โดยแบ่งเป็นงานวิจัยที่ค้นหาความหมาย จำนวน 1,200 ชิ้น และงานวิจัยด้านประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 1,460 ชิ้น (Bayram and Hamit. 2014: 4596-4603) ปัจจัยที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ ความพึงพอใจ แรงจูงใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ความร่วมมือ ความคงทนในการเรียน ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ อัตราการเลิกเรียนกลางคัน ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเชิงทดลองมักไม่มีความแตกต่างกัน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกับการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

งานวิจัยในปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่นำไปใช้ในบริบทของประเทศที่แตกต่างกัน เช่น ญี่ปุ่น จีน ส่วนแนวโน้มงานวิจัยในอนาคตเป็นสิ่งที่สืบเนื่องจากปัจจุบัน ที่มีการนำไปใช้ในหลายกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา และสถาบันวิชาชีพต่างๆ ดังนั้น จึงเกิดงานวิจัยที่มาจากหลายภาคส่วน นอกจากนั้นการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้รูปแบบการผสมผสานเปลี่ยนไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในบริบทของประเทศไทยในระดับอุดมศึกษากับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตรศึกษา โดยมีความมุ่งหมายว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะมีประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาลำดับต่อไป

2. ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.1 ความหมายและที่มาของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นแนวคิดที่เริ่มต้นโดยองค์การอนามัยโลก(องค์การอนามัยโลก. 1999: 3) เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมทางสุขภาพ เช่น การป้องกันยาเสพติด ปัญหาด้านเพศศึกษา เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการปรับตัวและการมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นสิ่งที่จรรโลงให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งสภาวะสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรงกดดัน หรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ความสามารถนี้ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจเจตคติและทักษะในการจัดการกับปัญหาที่อยู่รอบตัวภายใต้สังคมปัจจุบัน

หลังจากองค์การอนามัยโลกนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพแล้ว องค์การยูนิเซฟซึ่งทำงานเกี่ยวกับเด็กได้นำมาใช้ในการป้องกันโรคเอดส์และเป็นที่มาของการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ (AIDS preventive education) นอกจากนั้นองค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้นำทักษะชีวิตไปขยายผลโดยจัดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันเอดส์ในกลุ่มประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific) เน้นที่กลุ่มเยาวชนอายุ 12-25 ปี

ในประเทศไทย กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตด้วยมิติสุขภาพ ให้คำจำกัดความว่า ทักษะชีวิต คือความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะในการจัดการปัญหาครอบครัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตส่วนกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขให้นิยามว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นเพื่อการปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้ตนเองมีความปกติสุข (กรมสุขภาพจิต. 2543: 1) ซึ่งเป็นนิยามเดียวกับองค์การอนามัยโลก ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการให้นิยามทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 1)

กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคนและกระทรวงศึกษาธิการ ใช้ทักษะชีวิตเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้พัฒนาคน ซึ่งปรากฏในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา และการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542 กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็น โปรแกรมวิชาพื้นฐาน โดยที่ส่วนแรกเป็นการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาสุขภาพของ นักเรียน 4 ช่วงชั้น และส่วนที่สองเป็นการบูรณาการทักษะชีวิตลงสู่การเรียนการสอนทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ และทุกสาระการเรียนรู้ ได้นำสาระสำคัญของทักษะชีวิตมาฝึกฝนผู้เรียน

นอกจากการบูรณาการทักษะชีวิตลงสู่การเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระแล้ว ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ ชัดเจนซึ่งเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การ เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้าง สัมพันธอันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของ หลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ ต่างๆ ในสังคมด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความ ขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น(สำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 10)

ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ประยุกต์การเรียนการสอนทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับ บริบทสังคมไทย โดยกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตไทยไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 เน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม และการบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับสถาบันอุดมศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้บัณฑิตมี คุณลักษณะในด้านการพัฒนาตน พัฒนางานและพัฒนาสังคม โดยการนำทักษะชีวิตมาใช้ในการ เรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป (เสาวภา ไพทยวัฒน์. 2553: 14-15) ประการแรก นำเอาทักษะ ชีวิตตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก องค์การยูเนสโก องค์การยูนิเซฟ มาใช้ในการเสริมสร้าง พลังในตนเอง ให้บุคคลรู้จักการแก้ปัญหาพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านสุขภาพ ประการที่ สอง นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาคุณลักษณะของคนยุค ใหม่ที่พึงประสงค์ให้มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ มีทักษะชีวิต มีวิสัยทัศน์ โดยใช้ทักษะชีวิต เป็นแนวทางการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ได้เสนอแนะต่อ สถาบันอุดมศึกษาด้านคุณลักษณะของบัณฑิตในประเด็นทักษะชีวิตไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาต้อง สร้างบัณฑิตที่พร้อมปรับตัวมีทักษะในการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความแตกต่างของ เชื้อชาติศาสนาวัฒนธรรมและภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมี ศักยภาพสูงเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อันเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 จากความหมายที่หน่วยงานต่างๆ ได้ให้ไว้ ผู้วิจัยนำมาสรุป และสร้างเป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ครั้งนี้ ด้วยความหมายว่า ทักษะชีวิตคือ ความสามารถในการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

2.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ได้แก่ องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การยูเนสโก (UNESCO) องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข จำแนกองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้แตกต่างกัน ดังนี้

หลักการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้ทักษะชีวิตเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุขขององค์การอนามัยโลกเรียกว่า ทักษะชีวิตศึกษา (Life Skills Education) กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตไว้ 5 กลุ่ม 10 องค์ประกอบ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ความคิดวิเคราะห์กับความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มที่ 2 ความตระหนักรู้ในตนกับความเห็นใจผู้อื่นกลุ่มที่ 3 การสร้างสัมพันธภาพกับการสื่อสาร กลุ่มที่ 4 การตัดสินใจกับการแก้ปัญหา และกลุ่มที่ 5 การจัดการกับอารมณ์ กับความเครียด (องค์การอนามัยโลก 1999: 1)

หลักการส่งเสริมสุขภาพด้วยแนวคิดองค์ประกอบ 5 กลุ่มนี้ องค์การยูนิเซฟได้นำมาใช้เช่นเดียวกัน แต่มีความเฉพาะเจาะจงในการแก้ปัญหาให้กับเด็ก โดยใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันเอดส์ ส่วนองค์การยูเนสโกได้จัดทักษะชีวิตไว้ในชุดการสอน (Comprehensive package) โดยใช้ชื่อว่า ทักษะชีวิตสำหรับสมรรถนะด้านจิตสังคม (Life skills for psychosocial competency) เพื่อเพิ่มความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยาในการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่สำหรับเยาวชน ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหาการมีความคิดริเริ่ม การวิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การมีสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง การตระหนักรู้และรู้จักตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ซึ่งนำมาจัดกลุ่มทักษะได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะการคิดกลุ่มทักษะการตัดสินใจ และกลุ่มทักษะในการปรับตัว

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขมีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก เช่นเดียวกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขใช้แนวคิด 10 องค์ประกอบขององค์การอนามัยโลก โดยเพิ่มเติมอีก 2 องค์ประกอบเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 2-16)

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ต้องการ ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลักเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ทักษะชีวิตยังถูกกล่าวถึงว่าเป็นทักษะที่จำเป็น และเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 7 ทักษะ (วิจารณ์ พานิช, 2555: 16-21) อันได้แก่

1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving)
2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)
3. ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding)
4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership)
5. ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media Literacy)
6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy)
7. ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills)

แนวคิดของทักษะชีวิตองค์การอนามัยโลก ทักษะในศตวรรษที่ 21 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ดังกล่าว และแนวคิดของผู้วิจัย นำมาสรุปในรูปตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ใช้ในการวิจัย

องค์ประกอบ ของทักษะชีวิต ของธัญมา หลายพัฒน์	ผู้ให้แนวคืด			
	องค์การ อนามัยโลก	ทักษะในศตวรรษที่ 21	กระทรวงสาธารณสุข	กระทรวง ศึกษาธิการ
1.ความสามารถ ในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ	-การคิดอย่างมี วิจารณญาณ -ความคิด สร้างสรรค์ -การตัดสินใจ	-การคิดอย่างมี วิจารณญาณและทักษะ ในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการ สร้างสรรค์และ นวัตกรรม	-การคิดอย่างมี วิจารณญาณ -ความคิดสร้างสรรค์ -การตัดสินใจ -การแก้ปัญหา	การคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหา อย่าง สร้างสรรค์
2.ความสามารถ ในการจัดการ ความเครียด	-การแก้ปัญหา -การจัดการกับ ความเครียด	ไม่มี	-ความเห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น -ความรับผิดชอบต่อ สังคม -การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ -การสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล -การจัดการกับอารมณ์ -การจัดการกับ ความเครียด	การสร้าง สัมพันธภาพ ที่ดีกับผู้อื่น -การจัดการ กับอารมณ์ และ ความเครียด

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ ของทักษะชีวิต ของธัญมา หลายพันธ์	ผู้ให้แนวคิด			
	องค์การ อนามัยโลก	ทักษะในศตวรรษที่ 21	กระทรวง สาธารณสุข	กระทรวง ศึกษาธิการ
3.การตระหนักรู้ ในตนเองและ ผู้อื่น	-การตระหนัก รู้ในตน	-ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ -ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ -ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้	- การเห็นคุณค่าในตนเอง	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
4.ความสามารถ ในการใช้ เทคโนโลยี	ไม่มี	-ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ -ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ไม่มี	ไม่มี

ที่มา: วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. 2555: 16-21
 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต. 2554: 2-16;
 World Health Organization. **Partners in Life Skills Education**. 1999: 1)

จากแนวคิดองค์ประกอบทักษะชีวิตดังกล่าว พบว่า แต่ละแนวคิดมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับปรุง โดยการเลือกข้อดีของแต่ละแนวคิดให้เหมาะสมกับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษา ซึ่งมีชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้มาจากการทบทวนเอกสาร (วิจารณ์ พานิช. 2555: 16-21; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 2-16; WHO.1999: 1) แล้วนำมาสังเคราะห์แนวคิด ดังที่กล่าวมาแล้ว มี 4 องค์ประกอบได้แก่ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ความสามารถ

ในการจัดการความเครียดความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือ เจตคติ (ทักษะด้านจิตใจ) หมายถึง การฝึกฝนควบคุมนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่นความรัก ความมีเมตตา กรุณาความเป็นมิตร ความมีน้ำใจความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับ และ เห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต (อินทิรา พัวสกุลและคนอื่นๆ. 2544)

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 110) มีความเห็นว่า การคิดวิจาร์ณญาณเป็นการคิดที่เป็นระบบ หมายถึง กระบวนการคิดระดับสูงที่เป็นความสามารถทางปัญญาขั้นสูงและต้องใช้ความสามารถหลากหลายในการคิด เพื่อพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเพื่อการตัดสินใจ ได้แก่ ความสามารถในการคิดรวบยอด การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างรอบด้านทั้งข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และข้อมูลส่วนตัวของผู้คิด ให้เกิดความชัดเจนถูกต้องแม่นยำ เกี่ยวข้องตรงประเด็น สม่าเสมอคงเส้นคงวา มีหลักฐานตรวจสอบได้ มีเหตุผล มีความลุ่มลึก มีความกว้างขวาง และเป็นธรรมไม่ลำเอียง นำไปสู่การสรุปและตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยทักษะย่อยๆ คือ ทักษะการรับความรู้และการแสวงหาความรู้ ถ้ามีความรู้มากจะทำให้คิดเร็วและดีกว่า ทักษะการประเมิน เพราะการประเมินเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถระบุและเลือกข้อมูลได้เหมาะสมเชื่อถือได้ โดยสามารถเปรียบเทียบและชั่งน้ำหนักจากข้อมูลที่มีอยู่ ทักษะการสรุปอ้างอิง จะสามารถเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีและลึกซึ้งมากขึ้น และทักษะการวิเคราะห์ความคิด คือ ความสามารถในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของความคิด และปรับความคิดให้เหมาะสม สามารถสรุปความคิด และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

2. ความสามารถในการจัดการความเครียด

ความสามารถในการจัดการความเครียดหมายถึง หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลียงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 2-16) ความเครียดของผู้เรียนในระดับปริญญาตรีมักมีสาเหตุจากการปรับตัว เรื่องสอบไม่มีอิสระทางการเรียน เครียดที่มีการเรียนกับอาจารย์ตัวต่อตัว (ชัยวัชร อภิวัตนสิริ; และคนอื่นๆ. 2550: 416) ความรู้สึกเครียดที่ต้องปรับตัวเข้ากับเพื่อนใหม่ (วินิทรานวลละออง. 2555: 225) เกรดเฉลี่ยสะสมการทำงาน สภาพการศึกษาด้านกิจกรรมนักศึกษา (ไพรัช วงศ์ศรีตระกูล. 2554: 124) นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมีความเครียดมากกว่าผู้ที่มี

อายุมาก สาเหตุจากมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่ายังขาดความสุ่มรอบคอบ (กนิษฐา พรณเชษฐ์. 2548: 35)

3. ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น

ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นหมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 2-16)

ส่วนองค์การอนามัยโลกกล่าวว่า ความตระหนักรู้ในตนเองเป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (อินทราพัสกุล. 2544)

4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม และได้กำหนดให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนา 5 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ในระดับอุดมศึกษา ได้ระบุเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ หนึ่งใน 5 ด้าน ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and moral) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and responsibility) และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical analysis, Communication and information technology skills) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552: 7-8)

2.3 การจัดกลุ่มทักษะชีวิต

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่กล่าวมาแล้ว มีผู้นำมาจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม 3 กลุ่ม 4 กลุ่ม และ 5 กลุ่ม แตกต่างกัน ดังนี้

ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้ จำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะชีวิตทั่วไปและทักษะชีวิตเฉพาะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 15) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติทักษะชีวิตทั่วไปเป็นความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเผชิญกับปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทะเลาะกัน การตัดสินใจเลือกกระทำการสิ่งต่างๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมหรือที่เรียกว่า มีความสามารถในการคิด และการสื่อความหมาย ทักษะชีวิตทั่วไปถือเป็นทักษะที่เป็นแกนของทักษะต่างๆ และเป็นทักษะพื้นฐานของการเกิดทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่นๆ รวมทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างกว้างขวาง

2. ทักษะชีวิตเฉพาะ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญปัญหาในชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาการปรับตัวต่อสภาวะวิกฤติปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญกับปัญหาเฉพาะเจาะจง จะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์วิกฤติ และผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างรวดเร็ว

ทักษะชีวิตเฉพาะถือว่าเป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเองของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เช่น การรู้ความแตกต่างระหว่างชายหญิง คุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด เช่น การคิดที่ไม่เครียด การคิดเชิงบวก ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการปฏิเสธ การชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง ทักษะการใช้ภาษาที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การพูดสื่อสารสร้างมิตร

กรมสุขภาพจิต (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546: 15) จัดกลุ่มทักษะชีวิต เป็น 3กลุ่มตามวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ ได้แก่

1. ด้านพุทธิพิสัย คือกลุ่มที่มีองค์ประกอบของการใช้ความคิด ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์

2. ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วยทักษะด้านความคิดความเชื่อที่มีความรู้สึก (อารมณ์และจิตใจ)และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งทักษะทางสังคม ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ด้านทักษะพิสัย คือกลุ่มที่มีประกอบด้วยความสามารถของมนุษย์ที่ไม่มีมาก่อน แต่ได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดแจ้งเห็นจริง แล้วฝึกฝนกระทำจนเกิดความชำนาญ และมีความสามารถในทักษะนั้น ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ปัญหา รวมทั้งการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 5-11) จำแนกออกเป็น 4 กลุ่มตามคุณลักษณะ ได้แก่

1. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านปัญญาและความคิด เป็นคุณลักษณะความสามารถทางสมองของบุคคลในการเรียนรู้เข้าใจสิ่งต่างๆ จากระดับความคิดพื้นฐานไปสู่ความคิดขั้นสูงอย่าง

เป็นระบบซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วยความรู้และการคิด ซึ่งประกอบด้วย การคิดพื้นฐาน การคิดที่เป็นแกนที่จะนำไปสู่การคิดขั้นสูงซึ่งมีความสำคัญมาก คือ การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณการคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์

2. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านจิตใจ เป็นคุณลักษณะความสามารถและความ ชำนาญของบุคคลในการที่จะทำให้จิตใจและอารมณ์ของตนดีงาม เป็นไปในลักษณะสงบนิ่งและมี คุณภาพ เพื่อการดูแลปกป้องและพัฒนาตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ การดำรงชีวิตของตนเองและความสงบสุขของสังคม ที่มีทักษะชีวิตด้านจิตใจและอารมณ์อยู่ในสภาพ สงบ และมีคุณภาพของคุณลักษณะจิตใจที่เน้นให้เห็นความสำคัญ คือ การมีสุนทรียภาพ ความสงบ สุขในจิตใจ ความมีสติ สมาธิ ความเพียร ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความเชื่อมั่นในตนเองและ ปกป้องดูแลบุคคลอื่นในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและมีสันติได้

3. ทักษะชีวิตและคุณธรรมด้านการกระทำ เป็นลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติ กิจกรรมหรืองานต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว แม่นยำ และมีแบบแผนที่ชัดเจน โดยมีพื้นฐาน ของสุขภาพทางกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ทักษะในด้านการกระทำนี้ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลให้เกิดความชำนาญในกิจกรรมและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเป้าหมาย และทิศทางการทำงานที่ชัดเจน ทำงานด้วยความรวดเร็ว แม่นยำ มีแบบแผนที่ทำให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี โดยมีลักษณะของการเคลื่อนไหวว่องไวว่องไวว่องไว อย่างสัมพันธ์ สอดคล้อง กลมกลืน มีจังหวะที่ราบรื่น

4. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านสังคม เป็นลักษณะและความสมารถที่ต้องใช้ในการ ดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลโดยทั่วไป เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ร่วมงานด้วยกัน สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ได้ตามเป้าหมาย มีความสุขในการทำงาน บุคคลที่มีทักษะชีวิตทางด้านสังคมต้องมื ความสามารถในการด้านต่างๆ ได้แก่ การติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่น

ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว (2555: 27-44) ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิต และจำแนก เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. ความสามารถในการคิด (Thinking smart) เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ จำแนกข้อมูล ระบุความสำคัญของสถานการณ์ โดยใช้หลักเหตุผล และหาแนวทางอย่างหลากหลาย ในการสร้างข้อสันนิษฐานและประเมินเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลหรือเหมาะสมที่สุด

2. ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา (Decision making and problem solving) เป็นความสามารถในการใช้ความคิดภายหลังจากรวบรวม วิเคราะห์ และประเมินทางเลือก ที่มีอยู่อย่างมากมาย ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติ เพื่อมุ่งแก้ไข ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้

3. ความสามารถในการสื่อสารและทักษะทางสังคม (Communication; & social skills) เป็นความสามารถที่จะเข้าใจภาวะของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกได้ อย่างเหมาะสม สามารถใช้คำพูด ภาษาท่าทาง เพื่อการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนและรับรู้

ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น เห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งการตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

4. ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และจัดการกับความเครียด (Emotional control; & Coping stress) เป็นความสามารถในการประเมิณและรู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน และสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และมีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม

5. ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-smart) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตน รู้จักการวางตัวที่ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำองค์ประกอบทักษะชีวิตมาจัดกลุ่มตามหลักการ 4 เสาหลักของการศึกษา (The Four pillars of learning) ของยูเนสโก (UNESCO) ที่เป็นหลักการพื้นฐาน ดังนี้

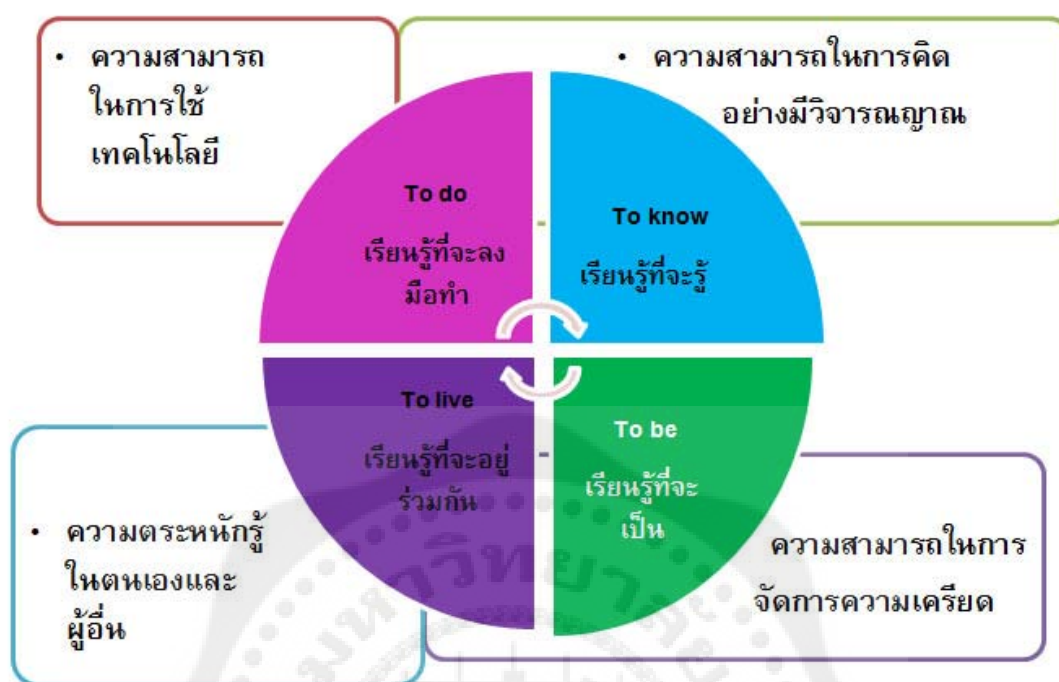
1. เรียนรู้ที่จะรู้ ด้วยวิธีสร้างกระบวนการคิด ให้เข้าใจโลกอย่างครอบคลุม และเข้าใจความซับซ้อน โดยการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมสำหรับโลกในอนาคต ได้แก่ การสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นคุณลักษณะความสามารถทางสมองของบุคคลในการเรียนรู้เข้าใจสิ่งต่างๆ จากระดับความคิดพื้นฐานไปสู่ความคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ เป็นความสามารถในการนำความรู้และข้อมูลมาวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาความสมเหตุสมผล ประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ

2. เรียนรู้ที่จะเป็น เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะในการจัดการอารมณ์และความเครียด ประเมิณและรู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน และสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และมีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม มีความหนักกว่าอารมณ์และความเครียดเหล่านั้นส่งผลกระทบท่อสุขภาพ

3. เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ด้วยการสร้างความตระหนักในตนเองและผู้อื่น เป็นทักษะด้านความคิดความเชื่อที่มีความรู้สึก (อารมณ์และจิตใจ) และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นร่วมกับทักษะทางสังคม ได้แก่ การรู้จักจุดดี จุดด้อยของตนเองและผู้อื่น ความรู้สึกที่ตนเองและผู้อื่นมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตนและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสุขภาวะของสังคม

4. เรียนรู้ที่จะทำ เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม รู้เท่าทันอันตรายของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของตนเองและสังคม

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบทักษะชีวิตมาจัดกลุ่มตามหลักการ 4 เสาหลักของการศึกษา(The four pillars of learning) ของยูเนสโก (UNESCO) ที่เป็นหลักการพื้นฐานแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 8 แสดงการจัดองค์ประกอบทักษะชีวิตด้วยแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO)

2.4 ที่มาและแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่เกิดในตัวผู้เรียนได้ด้วยวิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ เกิดเองตามธรรมชาติ และการสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน (ชนยวิช วิเชียรพันธ์และปวีณา จันทรสุข. 2556:50-51) ดังนี้

1. เกิดเองตามธรรมชาติเป็นการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการมีแบบอย่างที่ดี แต่การเรียนรู้ตามธรรมชาติจะไม่มีทิศทางและเวลาที่แน่นอน บางครั้งกว่าจะเรียนรู้ก็อาจสายเกินไป

2. การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติได้ร่วมคิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้สะท้อนความรู้สึกนึกคิดมุมมองเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับให้กับชีวิต กิจกรรมที่จะสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียน มีดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์การคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียน แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือ ศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้

จากสื่อต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้สะท้อนตนเองเชื่อมโยงกับชีวิต และ การดำเนินชีวิตในอนาคต

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ ชุมนุม กิจกรรมโครงงาน/โครงการ กิจกรรมอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการ อารมณ์และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับ ความคิดเห็น ผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเองทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจ ผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการ ทำงานมีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความ รับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม

3. กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการประยุกต์ ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามสะท้อน เชื่อมโยงปรับใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับ ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักการจัดการอารมณ์และความเครียดอย่าง เหมาะสม และรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์โดยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา หรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต

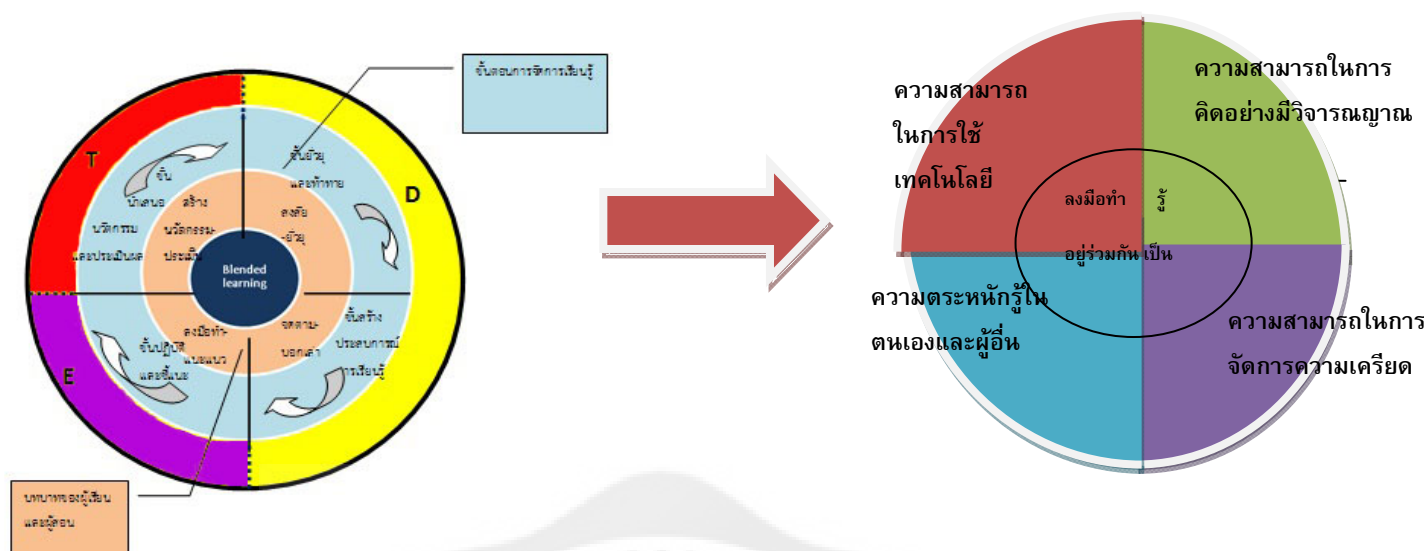
กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป และทักษะชีวิต เฉพาะที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อัน กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัด การศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตร ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปด้วยกระบวนการ เรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญจากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือกระบวนการกลุ่มและเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการ อภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังเสร็จสิ้นจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถาม ทำให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์

ความคิดแล้วนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงปกติ เป็นการบูรณาการหรือการสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ นอกจากนี้ ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่างๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

ส่วนทักษะชีวิตเฉพาะนั้น สามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิต จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตตนเอง เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2554: 15)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาทักษะชีวิตเฉพาะของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) สอนผู้เรียนหลายแบบ (Diverse learners) (Face to Face classroom via activities) เป็นการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแบบหลากหลาย ที่มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดจริง (Challenge knowledge) และ ขั้นลุ่มลึกในเนื้อหา (Content knowledge) แบบอิงประสบการณ์ (Experience based via school) ที่มี 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (Together we create) และ ผสานเทคโนโลยี (Technology based via online) ที่มี 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะชีวิตของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มเติมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยการผสานเทคโนโลยีลงไปในจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต เพื่อให้เหมาะสมกับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุศึกษามากขึ้น สอดคล้องกับ ปิยาภรณ์ พุ่มแก้วที่เสนอว่า แม้ว่าจะมีการกำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่แตกต่างกันออกไป แต่การดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตนั้น สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ทักษะชีวิตที่กำหนดขึ้นเหล่านั้นมีความจำเป็นและความเหมาะสมเพียงใดกับกลุ่มที่ต้องการพัฒนา และทุกทักษะควรต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยการออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมมีความหลากหลายครอบคลุมองค์ประกอบทักษะชีวิตที่ต้องการพัฒนา เนื่องจากในสภาพชีวิตจริงเราไม่อาจเลือกใช้ทักษะใดทักษะหนึ่งเพียงทักษะเดียว หากแต่ต้องใช้ในลักษณะของการบูรณาการกันอย่างเหมาะสม (ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว. 2555: 23)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุศึกษา แสดงในภาพประกอบ 8 ดังนี้

ภาพประกอบ 9 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสายวิชาชีพ

2.6 การประเมินทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการใช้ชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในสังคมจุ
บันศตวรรษที่ 21 โดยการวัดสิ่งที่เกิดในตัวผู้เรียน ดังนั้นการประเมินทักษะชีวิต ควรใช้การประเมิน
ตามสภาพจริงซึ่งเป็นกระบวนการจัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์
ข้อมูลเพื่อตัดสิน (Determine) ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับ
เกณฑ์ผลความสำเร็จที่พึงปรารถนาหรือผลความสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้
(สงป. ลักษณะ. 2544: 76-77) การวัดและประเมินตามสภาพจริง คือ กระบวนการวัดผลการเรียนรู้
ตามแนวทาง 3 ประการ คือ

1. วัดครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จริง เช่น วัดความสามารถทาง
ความรู้ ความคิดได้จริง (Cognitive ability) วัดความสามารถในการปฏิบัติได้จริง
(Performance/practice ability) วัดคุณลักษณะทางจิตใจได้จริง (Affective characteristics)
2. วัดได้ตรงความเป็นจริง คือ สิ่งที่วัดได้นั้นเป็นข้อมูล เป็นการแสดงพฤติกรรม
ที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งความสามารถทางความรู้ ความคิด ความสามารถในการ
ปฏิบัติและคุณลักษณะทางจิตใจ มีความคลาดเคลื่อนผิดพลาดน้อยที่สุด ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ด้อย
ความสามารถได้คะแนนสูง ตัดความผิดพลาดที่ผู้มีความสามารถสูงกลับได้คะแนนน้อย

3. เลือกสรร คิดค้นเครื่องมือและเทคนิคการวัดผลที่เป็นการวัดพฤติกรรมที่แท้จริงที่แสดงออกซึ่งความสามารถของผู้เรียน (Ability to do) ซึ่งอาจได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สังเกตจากการปฏิบัติภาระงาน (Tasks) ที่จัดให้ปฏิบัติในสถานการณ์ที่ผู้สอนจะกำหนด หรือสังเกตจากร่องรอยหลักฐานผลการปฏิบัติภาระงานของผู้เรียน เป็นต้น

ทักษะเป็นการแสดงออกถึงการปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝน โดยมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะปฏิบัติ 3 คำ ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์ (Psychomotor skill) ซึ่งมีวิธีการทดสอบโดยใช้การทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา (Non-verbal test) ได้แก่ การวัดการเคลื่อนไหวของร่างกายในการเดิน วิ่ง กระโดด การบิดตัว การทรงตัว การขว้าง ตี และเตะ ส่วนทักษะปฏิบัติที่อาศัยความสามารถของสมองร่วมด้วยและมักเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนเป็นประจำ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน (Practical skill) และ ทักษะการแสดงออกหรือทำงานตามกระบวนการต่างๆที่อาศัยความสามารถทางสมองร่วมกับจิตใจ (Performanceskill) นั้น วิธีการวัดและประเมินภาคปฏิบัติต้องให้ผู้รับการประเมินแสดงออกในสถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์จริงหรือเสมือนจริงที่จัดไว้ ซึ่งปัจจุบันเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมมากกว่าแนวคิดที่ 1 (กมลวรรณ ตังชนกานนท์, 2557: 12) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ นิยามตามแนวคิดที่ 2 และ 3 โดยการวัดประเมินความสามารถของสมองได้แก่ ทักษะการคิดร่วมกับทักษะที่ต้องฝึกฝนหรือจิตใจผ่านสถานการณ์จำลองที่ผู้สอนจัดไว้ มีขอบเขตของการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ (Performanceskills) ทั้งกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product)

2.7 การประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การประเมินผลผู้เรียนเป็นหัวข้อหนึ่งที่มีการอภิปรายและโต้แย้งกันเป็นอันมาก ในวงการการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่ได้เป็นเรื่องราวของผู้สอนและผู้เรียนอีกต่อไป แต่เป็นการสะท้อนคุณภาพของสถาบันการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการวัดเฉพาะเนื้อหาวิชาอย่างเดียวไม่สามารถครอบคลุมความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนได้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องออกแบบวิธีการวัดและประเมินผู้เรียนอย่างเหมาะสม การประเมินผลแบบป้อนกลับเพื่อพัฒนา (Formative assessment) จึงเหมาะสมสำหรับการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การประเมินผลแบบป้อนกลับเพื่อพัฒนา (Formative assessment) เป็นการประเมินกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ต้องรอจนเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ทุกหน่วยการเรียนรู้ เปรียบเสมือนบทสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ในขณะที่การประเมินผลรวบยอด (Summative assessment) มุ่งประเมินผลสัมฤทธิ์มากกว่า เช่น ใช้ประเมินว่าวิธีการสอนที่กำลังดำเนินอยู่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ เป็นการสะท้อนพฤติกรรมผลการเรียนของผู้เรียนว่า จะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หรือเรียกว่าเป็นการประเมินสำหรับการเรียนรู้ (Assessment for learning) ไม่ใช่การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning)

ที่สำคัญที่สุดคือ การประเมินระหว่างบทเรียนนั้น จะช่วยในการตัดสินใจของผู้สอน ก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ ซึ่งการประเมินทั้ง 2 แบบมีความสำคัญทั้งคู่และควรใช้ร่วมกัน (Partnership for 21 Century Skills. 2007: 3)

หลักการวัดประกอบด้วยเกณฑ์และวิธีการ เกณฑ์ได้แก่ องค์ประกอบและลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบของทักษะที่ใช้อย่างแพร่หลายที่สุดประกอบด้วย 7 ทักษะ (วิจารณ์ พานิช. 2555: 16-21) อันได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy)

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy)

ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills)

ส่วนข้อเสนอแนะบางประการที่นำไปสู่ลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียด ดังนี้ (Fabiola Hosu. 2015: 182)

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมต้องคำนึงถึงความรู้สึก การจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกำหนดเป้าหมาย ให้ตระหนักว่า ตนเองและผู้อื่นมีอิทธิพลสะท้อนการเรียนรู้ได้

2. การเรียนรู้คือการฝึกหัดทางสังคม (Social practice) โดยเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การขับเคลื่อนความคิดไปข้างหน้า การสร้างความร่วมมือกับกลุ่มทำงาน การร่วมงานกับผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ ด้วยความเข้าใจว่าการร่วมมือแตกต่างจากการแข่งขัน

3. อารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ บทบาทที่สำคัญของอารมณ์ ได้แก่ แรงจูงใจ ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างเข้าใจและเกิดความคิดใหม่ๆ หรืออาจกล่าวอีกอย่างได้ว่า อารมณ์ความรู้สึกสร้างแรงจูงใจ และแรงจูงใจมีบทบาทในการสร้างปัญญา นอกจากนั้นสิ่งที่ต้องพัฒนาผู้เรียนคือความคิดเชิงบวกที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในระดับลึก (Soft skills) ที่ทำให้หลักการเรียนรู้ประสานกันได้ดีขึ้น

4. ผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้จะช่วยสนองตอบต่อการสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง หลากหลาย โดยดูจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคนนำเข้ามาสู่ชั้นเรียน ประสบการณ์เหล่านั้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ว่าทำไมต้องเรียน และนำไปสู่ทักษะทางปัญญาได้

5. ผู้เรียนต้องการความท้าทายระดับปานกลางทั้งในด้านประสบการณ์ทางการเรียนรู้ และความท้าทายในชั้นเรียน ได้แก่ งานที่ได้รับมอบหมาย เช่น กิจกรรมกลุ่มทำให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันมีความร่วมมือกัน ทำงานด้วยกันได้

6. การประเมินผลผู้เรียนควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ (for learning) มากกว่าการประเมินผลการเรียนรู้ (Of learning) โจทย์สำหรับผู้สอนอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมาย สามารถจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้อย่างไรจึงจะกระตุ้นผู้เรียนได้ และมีแนวทางการประเมินผู้เรียนเช่นเดียวกับการเดินบนก้อนหินทางเดิน มีการประเมินผลทุกครั้งก่อนจะเริ่มบทเรียนต่อไป

7. การเรียนรู้คือการบูรณาการข้ามศาสตร์ (Trans disciplinary-connected across disciplines) โดยการนำโลกแห่งความเป็นจริงเข้าสู่ห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่า จะประยุกต์ใช้กับชีวิตได้อย่างไร เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาและความคิดใหม่ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสามารถในการเชื่อมโยงทักษะและประยุกต์ให้ตรงกับการเรียนรู้ของบุคคล

สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ออกแบบขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทางการศึกษา และต้องใช้วิธีการวัดประเมินที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินทั้งแบบป้อนกลับเพื่อพัฒนา (Formative assessment) และการประเมินผลรวบยอด (Summative assessment) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการทบทวนเอกสารด้านการประเมินทักษะชีวิต พบว่า ลักษณะของแบบวัดทักษะชีวิตส่วนใหญ่เป็นการวัดเชิงปริมาณ ดังนี้

1. แบบทดสอบ โดยใช้สถานการณ์ ได้แก่ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตเพื่อใช้เป็นแบบวัดมาตรฐานเพื่อใช้ในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ให้ตอบจากสถานการณ์ที่กำหนด มีคำตอบให้เลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2555: 2) ค่าคะแนนที่ได้นำมาตัดสินผลตามเกณฑ์ ผ่าน หรือไม่ผ่าน

มนลดา กล่อมแก้วสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 13 ด้าน จำนวน 65 ข้อ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด และการแสวงหาความรู้ ด้วยแบบทดสอบโดยใช้สถานการณ์เช่นกัน แต่มีคำตอบ 3 ตัวเลือกให้ค่าคะแนนเป็น 1, 2 และ 3 (มนลดา กล่อมแก้ว. 2555: 125)

2. แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ดังนี้

ชวลีพร ดัดงามสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิตเพื่อศึกษาความสามารถการใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม ปีการศึกษา 2554 ยึดกรอบแนวคิดองค์ประกอบทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา 4 องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการ

จัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้านละ 10 ข้อ รวม 1 ฉบับ จำนวน 40 ข้อ (ชวลีพร ดัดงาม. 2554: 15)

กาญจนา เฉลิมพล สร้างแบบสอบถามรูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรีและแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (กาญจนา เฉลิมพล. 2555: 82)

นอกจากการวัดทักษะชีวิตเชิงปริมาณแล้ว ยังมีการวัดทักษะชีวิตด้วยวิธีการเชิงคุณภาพที่มีฐานคิดต่างกับการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากต้องการข้อมูลในเชิงลึกและเป็นองค์รวม ดังนั้นข้อมูลที่ได้มาจากเชิงปริมาณอาจไม่สะท้อนมิติทักษะชีวิตบางด้านของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตรงกับการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับการฝึกหัดทางสังคม (Social practice) โดยเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ การขับเคลื่อนความคิดไปข้างหน้า การสร้างความร่วมมือกับกลุ่มทำงาน การร่วมงานกับผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน อันมีลักษณะเป็นกระบวนการ ดังนี้

สุภาพร ชุสสาย ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีจิตศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีจิตศึกษา เพื่อศึกษาผลการพัฒนาตนเองของนักศึกษาและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แนวคิดทฤษฎีจิตศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษและนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาทักษะชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 65 คน วิธีการศึกษาผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตระหว่างกระบวนการและภายหลังกระบวนการ รวบรวมข้อมูลจากโปรแกรมพัฒนาตนเองสังเกตตนเองและจดบันทึกประจำวันของนักศึกษา การสะท้อนความคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวปฏิบัติใหม่ต่อตนเอง และใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งผ่านกิจกรรมและกระบวนการ เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด และแนวปฏิบัติใหม่ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งผล ให้เกิดการมุ่งมั่นพัฒนาตน และมีความเข้าใจต่อตนเอง และผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุภาพร ชุสสาย. 2556: 23)

ส่วนการประเมินทักษะชีวิตที่ใช้วิธีการเชิงผลานเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีผู้วิจัยนำมาใช้ ได้แก่ การนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานครของปรธานพร ศรีอนันต์ นี่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน และเสนอแนวทางสำหรับกลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนในเขต

กรุงเทพมหานคร จำนวน 2,160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการสำรวจทักษะชีวิตของเยาวชน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) แบบสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชน นำข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาสรุปและจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะชีวิตในระดับมาก แต่ทักษะชีวิตเรื่องการตัดสินใจและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพยังไม่เพียงพอกับการใช้ชีวิตประจำวัน เยาวชนใช้เวลาเล่นอินเทอร์เน็ตและฟังเพลงทุกวัน โดยเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง เยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชน แต่เห็นว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนจะสามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้มาก บทบาทของกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่เน้นส่งเสริมในเรื่องความตระหนักรู้ในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการช่วยเหลือสังคมและการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสังคมผ่านการละคร ซึ่งแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มเยาวชน คือ การให้ความสำคัญกับเยาวชนในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัวและโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนทำกิจกรรมในการพัฒนาทักษะชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะเรื่องการคิดวิเคราะห์วิจารณ์และการตัดสินใจ (ประทานพร ศรีอนันต์และอุบลวรรณ หงษ์วิทยากร. 2556: 1266)

จากงานวิจัยที่อ้างอิงมานั้นจะเห็นว่า การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่ต่างกันนำมาซึ่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละวิธีการมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเนื่องจากต้องการข้อมูลทั้งครอบคลุมในเชิงกว้างและมีรายละเอียดในเชิงลึก

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3.1.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศสาขาวิชาชีพครูเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ได้แก่ นฤมล รอดเนียม (2555: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาในระดับปริญญาตรี การศึกษาเชิงทดลองเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้งานวิจัยเป็นฐานร่วมกับกลยุทธ์เพื่อนช่วยเพื่อนช่วยสอนที่มีผลต่อการพัฒนาจิตวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพรเพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เว็บบล็อกเครือข่ายสังคมการเรียนรู้ แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ แบบประเมินโครงการวิจัย และแบบสรุปผลประเมินทบทวนหลังจัดกิจกรรม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเรียนตามรูปแบบ RBBL-PT ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ โดยเน้นไปที่การสะท้อนความคิดเชิงอภิปรายที่มีต่อวิธีการเรียนรู้ 4 ระยะ ได้แก่ การเตรียมพร้อมการเสริมสร้างกลยุทธ์ การทำโครงการวิจัยและการทบทวนและ

ประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละระยะจะประยุกต์ใช้กลยุทธ์เพื่อนช่วยสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ มีการแนะนำชี้แจงให้เข้าใจบทบาทโดยผู้สอน ผู้เรียนร่วมกันกำหนดบทบาทและการมีส่วนร่วมให้ข้อมูลป้อนกลับและเสริมแรง สลับบทบาท และดูแลติดตามโดยครูผู้สอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t test dependent ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีจิตวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .01 นักศึกษามีความสามารถในการทำโครงการกลุ่มอยู่ในระดับดี และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ระดับมาก (นฤมล รอดเนียม. 2555: 120)

อดุลย์ ภัยชำนานู, วิชัย นภาพงศ์ และ ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์ (2557: 11-22) ทำการศึกษาเชิงทดลองเรื่องการพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในรายวิชาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยอิสลาม ยะลา ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน โดยผสมผสานวิธีการสอนแบบในห้องเรียนกับการสอนแบบออนไลน์ กับสื่อการสอนหลายรูปแบบ ได้แก่ สื่อของจริง สื่อจำลอง สื่อที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล การสอนในห้องเรียนใช้วิธีการบรรยาย การเรียนรู้แบบร่วมมือและวิธีการอภิปราย ส่วน Online learning ใช้ Online content, Discussion, chat, Comment, Web based ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนพบว่า สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 และความพึงพอใจเฉลี่ย 3.79 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.11 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากงานวิจัยระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้แก่ สุวิทย์ ฝ้ายสงค์ (2557: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเชิงทดลองเรื่องผลการจัดการเรียนรู้บนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 Mat ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยแห่งการสุ่ม ดำเนินการแบบกึ่งทดลอง กลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง ใช้เวลาทดลองจำนวน 18 คาบ คาบละ 50 นาที โดยการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจำนวน 8 คาบและการสอนบนเว็บ จำนวน 8 คาบ ทดสอบก่อนและหลังเรียน 2 คาบ โดยใช้เนื้อหาแบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.71 และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และ t-test for Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับมาก

3.1.2 งานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระดับปริญญาตรี ได้แก่ อิสแมน อายเทกิน และคนอื่นๆ (Isman Aytekin; & others. 2012: 340-341) ได้ทำการศึกษาเชิงทดลองเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเรื่องการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของนักศึกษาครู (Using Blended Learning in Developing Students Teachers Teaching Skills) โดยแบ่งกลุ่มทดลอง

ออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วทำการสังเกตทักษะการสอน ทักษะการสอนดังกล่าว ได้แก่ ทักษะการวางแผน ทักษะการวางกลยุทธ์การเรียนรู้และการควบคุมชั้นเรียน ทักษะการประเมินผล พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถใช้ในการพัฒนาทักษะการสอนทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาครูได้ดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05.

เหว่ยแฟน เซน (WEI-FAN CHEN. 2012:205) ได้ทำการศึกษาเชิงทดลอง เรื่อง การศึกษาเชิงทดลอง: การวินิจฉัยรูปแบบการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (An Investigation of Varied Types of Blended Learning Environments on Student Achievement: An experimental study) ทำการทดลองกับผู้เรียนจำนวน 93 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกใช้วิธีการสอนทางออนไลน์อย่างเดียว กลุ่มที่ 2 ใช้วิธีการสอนทางออนไลน์มีปฏิสัมพันธ์กับครู กลุ่มที่ 3 ใช้วิธีการสอนทางออนไลน์มีปฏิสัมพันธ์กับครู กับเพื่อนทางออนไลน์ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ 2 และ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิต และปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิต โดยกระทำในกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของโปรแกรมหรือหลักสูตรทักษะชีวิต ได้แก่ งานวิจัยของ เทอดศักดิ์ นิสังกาศและคนอื่น ๆ อมรศรี ศรีอินทร์ และคนอื่น ๆ สุดา แวหะยีและคนอื่น ๆ และโบนิเฟซ ฟรานซิส คารานดา (Boniface Francis Kalanda) มีรายละเอียด ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูกิจกรรมโดยใช้กระบวนการค่ายกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยใช้กระบวนการค่ายกิจกรรมของเทอดศักดิ์ นิสังกาศและคนอื่น ๆ (2017: 87) พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้รูปแบบกระบวนการค่ายกิจกรรมทักษะชีวิต 5-H ซึ่งประกอบด้วย ทักษะชีวิตฉลาดคิด Head ทักษะชีวิตฉลาดทำ Hand ทักษะชีวิตฉลาดแก้ไข Heal ทักษะชีวิตฉลาดใจ Heart และทักษะชีวิตฉลาดสุข Happiness โดยเน้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กล่าวคือ ผลการประเมินความเหมาะสมหัวข้อทักษะชีวิต 5-H และกิจกรรมทักษะชีวิต 5-H โดยวิธีการสนทนากลุ่มพบว่า มีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของครูกิจกรรมด้านทฤษฎีมีประสิทธิภาพร้อยละ 87.92 / 83.33 ด้านปฏิบัติมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 87.25 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อมรศรี ศรีอินทร์ และคนอื่น ๆ (2015: 472) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม สำหรับนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การระดมสมอง การอภิปราย และสื่อการฝึกอบรม ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรม ใบงาน วิดีทัศน์ กรณีศึกษา ตัวอย่างข่าว บทความ ตัวอย่างจากประสบการณ์ มีการประเมินทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม แบบวัดทักษะความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรม ทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม และแบบทดสอบวัดทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ทักษะ การตัดสินใจและแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมพบว่า หลังการฝึกอบรม กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตทุกทักษะสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 และคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตหลังฝึกอบรมของกลุ่มทดลองสูงกว่า หลังการเรียนรู้ ตามปกติจากวิชาต่างๆ ของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ย ทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยมีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 318.34 (คิดเป็นร้อยละ 82.26)

ฮูดา แวหะยีและคนอื่น ๆ (2556: 92) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรม พัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 60 คน โดยจับสลากเข้ากลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตซึ่ง ประกอบด้วย การได้รับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และพิษภัยของบุหรี่ การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนา ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะการจัดการกับความเครียด ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และ พิษภัยของบุหรี่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการสูบบุหรี่ และแบบ ประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตผลการศึกษพบว่า นักศึกษากลุ่ม ทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองใน การป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เข้า ร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการสูบ บุหรี่สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โบนิเฟซ ฟรานซิส คารานดา (Boniface Francis Kalanda.2010:1690) ทำการศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียนด้านทักษะชีวิตและอนามัยเจริญพันธุ์ ใน มาลาวี (Malawi) หลังจากการให้สุขศึกษา (Life skills and reproductive health education changes behaviour in students and teachers: Evidence from Malawi) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาอายุ 10-14 ปี จำนวน 426 คน และครูจำนวน 274 คน หลังจากเข้าโปรแกรมเสริม

พลังสร้างทักษะชีวิต มีค่าคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนทดลอง (ทั้งหมดมีคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) อยู่ในช่วง ร้อยละ 42-94 ส่วนครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในด้านการตัดสินใจแก้ปัญหา

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิต ได้แก่ งานวิจัยของมนลดา กล่อมแก้วและเครือมาส คำเขียน และคนอื่นๆ มีรายละเอียด ดังนี้

มนลดา กล่อมแก้ว (2555: 125) ทำการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 556 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบวัดทักษะชีวิต ประกอบด้วยสถานการณ์ที่วัดทักษะชีวิต 13 ด้าน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด และการแสวงหาความรู้ จำนวนข้อคำถาม 86 ข้อ พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจมีค่าความสอดคล้องระหว่าง .60 ถึง 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .53 ถึง .77 และจากการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงองค์ประกอบ (EFA) ได้ 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการความสามารถด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เครือมาส คำเขียน และคนอื่นๆ (2556: 17-25) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการสร้างองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบประเมิน ความเหมาะสมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตรวจสอบ ความตรงของตัวชี้วัดทักษะชีวิตกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนใน จังหวัดพิจิตร จำนวน 560 คน โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิต ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่ามัธยฐานค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันจากโปรแกรมลิสเรล ผลการวิจัย พบว่ามีตัวชี้วัดทักษะชีวิต 28 ตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมในการ ชีวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และผลการตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัดทักษะชีวิต โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากโปรแกรมลิสเรล พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนระหว่าง โมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 242.29 ($P = 0.12$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 218 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 ดัชนี วัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.99 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของ

ความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.014 หมายความว่า โมเดลตัวชี้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลายที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. งานวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิต ได้แก่ งานวิจัยของ ซากิเน โมฟราด และดวงกมล พรหมชัย รายละเอียด ดังนี้

ซากิเน โมฟราด (Sakineh Mofrad. 2013: 236) ทำการศึกษาทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 500 คนที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 25 ปี จากมหาวิทยาลัย 5 แห่งในชวาบงายา ประเทศมาเลเซีย โดยทำการศึกษาใน 4 มิติ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การตัดสินใจการรักษาสภาพ และการพัฒนาอัตลักษณ์ พบว่า เพศมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านการรักษาสภาพ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมด้านทักษะทางสังคมเพิ่มเติมให้นักศึกษาเพื่อเตรียมการเข้าสู่ชีวิตจริงหลังจบการศึกษา

ดวงกมล พรหมชัย (2553: 112) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาที่ศึกษา และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการปรับตัวต่อสภาพภายในมหาวิทยาลัย กับทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ด้านความตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารด้านการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด พบว่า ระดับชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชามีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ทุกค่า ส่วนค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อสาขาวิชาที่ศึกษา และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อทักษะชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษาการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีงานวิจัย และข้อมูลด้านผู้เรียนขั้นตอนสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขั้นตอนหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และขั้นตอนประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นด้านเอกสารและผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา รายละเอียด ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 เพื่อนำมาพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน

1.1.1 ศึกษาปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาที่ตอบสนองผู้เรียนหลายแบบ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.1.2 ความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่21

1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษาโดยการประเมินความต้องการจำเป็น โดยมีคำถามของการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ว่าความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษาเป็นอย่างไร มีวัตถุประสงค์และรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

- จัดทำแบบประเมินต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาทักษะชีวิตและวิกฤติสุขภาพมีลักษณะเป็นตัวเลขแบบเรียงลำดับความต้องการใส่ตัวเลขลงในช่องว่างหน้าข้อความโดยที่ 1= ต้องการมากเป็นอันดับแรก, 2 = ต้องการเป็นลำดับที่2, 3 = ต้องการเป็นลำดับที่ 3, 4 = ต้องการเป็นลำดับที่ 4 และ 5, 6,7, 8...,13จากการประยุกต์จากแนวคิดของหน่วยงานสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนภาคเหนือ (Region II RSSIC; Northeastern Regional School Support and Improvement Center) (อ้างในสุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 5) ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 แสดงแบบประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาทักษะชีวิตและวิกฤติสุขภาพ

ลำดับความต้องการ(1-3)	การเรียนรู้ที่ต้องการ
ลำดับความต้องการ(13-1)	เรียนรู้ในห้องเรียน
	เรียนรู้ผ่านออนไลน์
	เรียนรู้จากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง
	กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการ
	ตอบคำถามของอาจารย์
	ให้อาจารย์บรรยายเนื้อหา
	ทำงานกลุ่ม
	ทำงานเดี่ยว
	ส่งงานทางออนไลน์
	สืบค้นด้วยตนเองทางอินเทอร์เน็ต
	แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับเพื่อน
	ทางเฟซบุ๊ค(Facebook)
	สอบย่อยทางเอทีวีเตอร์
	การอภิปรายกลุ่ม
	โต้วาทีกับเพื่อน
	สัมภาษณ์ครูหรือนักเรียน
	ฝึกสอนในโรงเรียน
	ฝึกการควบคุมชั้นเรียน

- ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินความต้องการจำเป็น และประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาสาเหตุของปัญหาจากนิสิต หลังจากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนสาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทำการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษากำหนด 5 ท่าน และทุกท่านมีคุณวุฒิระดับดุษฎีบัณฑิต มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ที่ระดับ 0.60

1.2.2 ประเด็นที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มกับนิสิต จำนวน 10 คน ที่เลือกกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้ายเพื่อหาสาเหตุของปัญหา กำหนดไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านทัศนคติ ด้านทักษะ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และเครื่องบันทึกเสียง รายละเอียดของประเด็นคำถาม มีดังนี้

- นิสิตมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบเอดิวเตอร์ (A tutor) อย่างไร

- การประเมินผลโดยการทดสอบผ่านออนไลน์มีข้อจำกัดอย่างไร
- การส่งงานผ่านทางระบบออนไลน์มีอุปสรรคอย่างไรบ้าง
- ปัญหาด้านทรัพยากรที่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านออนไลน์มีอะไรบ้าง

2. ขั้นตอนสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การสอนเนื้อหาในชั้นเรียน (Face to face) การให้นิสิตฝึกประสบการณ์ตรง (Experience based) และการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based)

2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.3 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะชีวิต จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความรู้ความชำนาญด้านการสอนและเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษา

2.4 ประเด็นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 4 ประเด็น ลักษณะคำถามเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และเครื่องบันทึกเสียง รายละเอียดของประเด็นคำถามมี ดังนี้

- องค์ประกอบที่สำคัญของการมีทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- ทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ที่จำเป็นสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- การวัดและประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

- ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนิสิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

2.5 หลังจากดำเนินการสนทนากลุ่มแล้ว นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสร้างข้อสรุป 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา องค์ประกอบทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 และแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา

2.6 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และยกร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนหลายแบบ (Face to face classroom) วิธีการจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning) และวิธีการจัดการเรียนรู้ผสมผสานเทคโนโลยี (Technology based learning)

3. ขั้นตอนหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นหาคคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากการตรวจสอบยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาสุศึกษา และประเด็นของนิยาม องค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะชีวิตในแต่ละองค์ประกอบที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ และโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ด้านหลักสูตรและการสอนหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านสุศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษาโดยทุกท่านมีคุณวุฒิระดับดุษฎีบัณฑิต โดยใช้

เกณฑ์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่สร้างขึ้นในแต่ละด้าน จะต้องไม่ต่ำกว่าระดับดีคือมีค่าคะแนนการประเมินตามองค์ประกอบ 3.5 ขึ้นไป

(รัตนะ บัวสนธิ์, 2552: 161) ดังตาราง 5

ตาราง 5 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ระดับความเหมาะสม	คะแนน	ค่าเฉลี่ยช่วง คะแนน	ความหมาย
มากที่สุด	5	4.50-5.00	เหมาะสมมากที่สุด
มาก	4	3.50-4.49	เหมาะสมมาก
ปานกลาง	3	2.50-3.49	เหมาะสมปานกลาง
น้อย	2	1.50-2.49	เหมาะสมน้อย
น้อยที่สุด	1	1.00-1.49	เหมาะสมน้อยที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษารายงาน 3 ท่าน และทุกท่านมีคุณวุฒิระดับดุษฎีบัณฑิต มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

ตาราง 6 แสดงค่าความสอดคล้องของการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3			
1. หลักการของรูปแบบ	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	1	1	1	3	1	นำไปใช้ได้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต	1	0	1	2	0.67	นำไปใช้ได้
4. การวัดและประเมินผล	0	1	1	2	0.67	นำไปใช้ได้

หลังจากที่ได้ร่างรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมแล้วผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตและวิกฤติทางสุขภาพ (Life Skills and Health Crisis) และแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21รายละเอียด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพสข.311 มีขั้นตอนการหาคุณภาพ ดังนี้

- ศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น

- วิเคราะห์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา พสข 311ทักษะชีวิตและวิกฤติทางสุขภาพ (Life Skills and Health Crisis) ของหลักสูตรการศึกษามหาวชิราวุธวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ แล้วนำมากำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

- จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) โดยมี 4 ขั้นตอน (4C) ได้แก่ 1. ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge) 2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) 3. ขั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์ สดใส (Together we create) 4. ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) จำนวน 8 แผน

รายวิชาพสข.311ทักษะชีวิตและวิกฤติสุขภาพ มีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้
ความหมาย และความสำคัญของทักษะชีวิต เทคนิคและรูปแบบของทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยง และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ การประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาเรื่องเพศ ลดความขัดแย้งในการใช้ความรุนแรง ลด ละ และเลิกสารเสพติด นำมาจัดทำเป็นกำหนดการสอน รายละเอียดนำเสนอตามตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 แสดงกำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจำนวน 16 คาบ

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	จำนวน คาบ (คาบ ละ 60 นาที)
1	ความหมาย ความสำคัญของ ทักษะชีวิตและ การพัฒนาทักษะชีวิต ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3
2	วิกฤติทางสุขภาพ และผลกระทบจาก การขาดทักษะชีวิต ของเด็กวัยเรียนและ วัยรุ่น	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3
3	วิธีการและ เครื่องมือวัดวัด ทักษะชีวิต	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	จำนวนคาบ (คาบละ 60 นาที)
4-5	รูปแบบการสอน และเทคนิคการสอน ทักษะชีวิตในการ คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ ลดความรุนแรง	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	การประเมินผลที่สะท้อน การคิดวิเคราะห์ โดยใช้การประเมิน ตามสภาพจริง และจากการสร้างผลงาน	6
6-7	รูปแบบและเทคนิค การจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้อื่น	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรมในการเรียน	6
8-9	รูปแบบและเทคนิค การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อจัดการ กับอารมณ์ และความเครียด	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	6

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	จำนวน คาบ (คาบ ละ 60 นาที)
10-11	รูปแบบการสอน และเทคนิคการ สอนทักษะชีวิต เพื่อสร้างการ ตระหนักรู้ เห็นค่าของตนเอง และผู้อื่น	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบหลัง เรียน และการปฏิบัติงานของ นิสิตโดยใช้การประเมิน ตามสภาพจริงและพฤติกรรม ในการเรียน	6
12-13	รูปแบบการสอน และเทคนิค การสอน ทักษะชีวิตในการ ป้องกันตนเอง จากการถูก ล่วงละเมิดทาง เพศ	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบหลัง เรียน และการปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้การประเมิน ตามสภาพจริงและพฤติกรรม ในการเรียน	6
14-15	รูปแบบการสอน และเทคนิคการ สอนทักษะชีวิต ในการป้องกัน ตนเองจาก สถานการณ์เสี่ยง จากยาเสพติด	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบหลัง เรียน และการปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้การประเมิน ตามสภาพจริงและพฤติกรรม ในการเรียน	6

ตาราง 7 (ต่อ)

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการ สอน	วิธีการประเมินผล	จำนวนคาบ (คาบละ 60 นาที)
16	วัดและประเมินผล		ประเมินจากค่าคะแนนทักษะชีวิต และการปฏิบัติงานของนิสิต พฤติกรรมในการเรียน โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริง	3

- นำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยกำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ระดับอุดมศึกษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องว่าเป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สร้างขึ้นหรือไม่ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุด/มาก/ปานกลาง/น้อย/น้อยที่สุด) นำผลการพิจารณามาแปลค่าคะแนน (ระยอง กรรณสูตร, 2538: 77) ดังตาราง 8

ตาราง 8 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ระดับความ เหมาะสม	คะแนน	ค่าเฉลี่ยช่วง คะแนน	ความหมาย
มากที่สุด	5	4.50-5.00	ถูกต้องมากที่สุด
มาก	4	3.50-4.49	ถูกต้องมาก
ปานกลาง	3	2.50-3.49	ถูกต้องปานกลาง
น้อย	2	1.50-2.49	ถูกต้องน้อย
น้อยที่สุด	1	1.00-1.49	ถูกต้องน้อยที่สุด

โดยมีผลการตรวจสอบความถูกต้องของแผนการสอน จำนวน 8 แผนการสอนดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงความถูกต้องตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่					รวม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
แผนการสอนที่ 1	4	4	5	4	4	21	4.2	ถูกต้องมาก
แผนการสอนที่ 2	4	5	4	5	4	22	4.4	ถูกต้องมาก
แผนการสอนที่ 3	5	5	5	5	5	25	5	ถูกต้องมากที่สุด
แผนการสอนที่ 4	5	5	5	5	5	25	5	ถูกต้องมากที่สุด
แผนการสอนที่ 5	5	4	4	4	5	22	4.4	ถูกต้องมาก
แผนการสอนที่ 6	5	5	5	5	5	25	5	ถูกต้องมากที่สุด
แผนการสอนที่ 7	5	4	5	4	5	23	4.6	ถูกต้องมากที่สุด
แผนการสอนที่ 8	5	4	4	4	5	22	4.4	ถูกต้องมาก

พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความถูกต้องเป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สร้างขึ้นมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5 จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3, 4 และ 6 ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 มีค่าเฉลี่ยรองลงมา เท่ากับ 4.6 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2, 5 และ 8 มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 3 เท่ากับ 4.4

- ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

3.2 แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสขศึกษา องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจรณ์ญาณ มีลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบอัตนัย ส่วนองค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียดองค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีขั้นตอนการพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์ในการวัด, ศึกษาองค์ประกอบและนิยาม ศีกษาศาสตร์วัดทักษะชีวิตแต่ละองค์ประกอบ ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิต แล้วทำการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 หลังจากนั้นนำแบบประเมินทักษะชีวิตไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลทางสุขศึกษา หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านสุขศึกษาและทุกท่านมีคุณวุฒิระดับคุณวุฒิบัณฑิตพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามและทักษะที่ต้องการวัด โดยกำหนดเกณฑ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (สอดคล้อง/ไม่สอดคล้อง/ไม่แน่ใจ)

- นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ผล โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะที่ต้องการวัด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ใช้สูตรการคำนวณ (กรมวิชาการ, 2545: 65) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะที่ต้องการวัด

$\sum R$ คือ ผลรวมการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

กำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้

+1 = แนใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดทักษะที่ระบุไว้จริง

0 = ไม่แนใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดทักษะที่ระบุไว้จริง

-1 = แนใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่ได้วัดทักษะที่ระบุไว้จริง

โดยที่ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะที่ต้องการวัดดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับทักษะที่ต้องการวัด

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ผลรวม	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	ความหมาย
	1	2	3			
องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจารณ์ญาณ	+1	0	+1	2	0.67	ยอมรับได้
องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียด	+1	+1	+1	3	1	ยอมรับได้
องค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น	+1	+1	0	2	0.67	ยอมรับได้
องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	+1	+1	+1	3	1	ยอมรับได้

- ผลการหาความสอดคล้อง พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านที่มีความสอดคล้องมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียดและองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1 รองลงมาได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจารณ์ญาณ และองค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น มีค่า 0.67

-ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสาขาศึกษาและพลศึกษา จำนวน 50 คนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบวัดองค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจารณ์ญาณหลังจากนำแบบวัดไปใช้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความยากง่าย(p) โดยใช้การแปลผล ดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงการแปลความหมายของดัชนีค่าความยากง่าย

ดัชนีค่าความยากง่าย	ความหมาย
มากกว่า 0.8	ง่ายมาก(ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)
0.60-0.80	ค่อนข้างง่าย
0.40-0.60	ปานกลาง
0.20-0.40	ค่อนข้างยาก
น้อยกว่า 0.20	ยากมาก(ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนก(Discriminant index) โดยแปลความหมายดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงการแปลความหมายของค่าดัชนีอำนาจจำแนก

ดัชนีค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
มากกว่า 0.4	ดีมาก
0.30-0.39	ดี
0.20-0.29	ปานกลาง
0.00-0.19	ปรับปรุง
น้อยกว่า 0.00	ตัดทิ้ง

โดยที่ค่าอำนาจจำแนกที่ใช้ได้จะต้องมีค่า D สูงกว่า .20 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

แบบวัดองค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียด องค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ หลังจากนำแบบวัดไปใช้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อโดยการทดสอบ Item-total correlation โดยที่ r ต้องมีค่า .20 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้งฉบับ โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของคอนบราค (Cronbach) ถ้าเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูงแปลผลการวิเคราะห์ข้อคำถาม ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงผลการหาคุณภาพแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตร
การศึกษابัณฑิตเอกสุศึกษา

แบบวัดทักษะ ชีวิต	ค่าความยากง่าย (p)	ค่า อำนาจ จำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (α coefficient)	สรุปผล
ความสามารถใน การคิดอย่างมี วิจารณญาณ	0.65-0.71	0.26- 0.61	0.81	นำไปใช้ได้
ความสามารถใน การจัดการ ความเครียด	--	--	0.85	นำไปใช้ได้
ความตระหนักรู้ ในตนเองและ ผู้อื่น	--	--	0.84	นำไปใช้ได้
ความสามารถใน การใช้ เทคโนโลยี	--	--	0.90	นำไปใช้ได้

- ผู้วิจัยตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยเลือกแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุศึกษาและพลศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 35 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสรุปผลการทดลองสอนและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรม, สื่อการเรียนรู้ และแหล่งฝึกประสบการณ์ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

4. ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้จริง มีจุดมุ่งหมาย เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1 กำหนดประชากรในการทดลองครั้งนี้ เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุศึกษา จำนวน 168 คน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทักษะชีวิตต่อวิฤตสุขภาพ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 43 คน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง(Purposive selection)

แบบแผนการทดลอง

ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการวิจัยเป็นกึ่งทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา สุขศึกษา โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (Jack R. Frankel et.al, 2012: 269) ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แบบแผนการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ไปวัดผู้เรียนกลุ่มทดลอง

ช่วงที่ 2 ระหว่างการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม ประเมินผลการทำกิจกรรมและการทบทวนผลปฏิบัติงาน (After action review) เพื่อนำข้อมูลมา ปรับปรุงและแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วย ต่อไปให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ช่วงที่ 3 หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ไปวัดผู้เรียนกลุ่มทดลอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตร การศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา สุขศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรม ไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นท้าทายให้ คิดได้จริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใจ (Together we create) และขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) ระยะเวลา 16 สัปดาห์ มีรายละเอียดของแต่ละสัปดาห์ ดังนี้

- สัปดาห์ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "ความหมาย ความสำคัญของทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการปูพื้นฐานให้กับผู้เรียน สร้างความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อรายวิชา โดยเน้นความแตกต่างด้านการเรียนรู้ การเตรียมกลุ่มผู้เรียนตามสมัครใจเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เตรียมแหล่งเรียนรู้ได้แก่โรงเรียนที่นิสิตสามารถสืบเสาะความรู้ได้อย่างสะดวกและสำรวจข้อมูลและความรู้พื้นฐานผ่านทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "วิกฤติทางสุขภาพและผลกระทบจากการขาดทักษะชีวิตของเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น" จุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่นำไปสู่วิกฤติทางสุขภาพของผู้เรียน ในระดับบุคคล ครอบครัว สังคมได้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ของตน

- สัปดาห์ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "วิธีการและเครื่องมือวัดวัดทักษะชีวิต" จุดประสงค์ให้ผู้เรียนสืบค้นงานวิจัยด้านทักษะชีวิต แล้วนำมาจัดกลุ่มเครื่องมือวัด และนำเสนอด้วยวิธีการต่างๆ

- สัปดาห์ที่ 4- 5 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "รูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนทักษะชีวิตในการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ลดความรุนแรง" มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียน เขียนแผนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 6-7 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "รูปแบบและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น" จุดประสงค์ให้ผู้เรียนเขียนแผนการสอนที่ส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้ และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 8-9 "รูปแบบและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อจัดการกับอารมณ์และความเครียด" มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเขียนแผนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการกับอารมณ์และความเครียดและนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 10-11 "รูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนทักษะชีวิตเพื่อสร้างการตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น" จุดประสงค์ให้ผู้เรียนเขียนแผนการสอนที่สร้างการตระหนักรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นและนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 12-13 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง "รูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจาก การถูกล่วงละเมิดทางเพศ" มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเขียนแผนการสอนที่สร้างทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

- สัปดาห์ที่ 14 - 15 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “รูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงจากยาเสพติด” มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเขียนแผนการสอนที่สร้างทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงจากยาเสพติดและนำไปใช้สอนกับกลุ่มเป้าหมายได้และอัดวิดีโอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทางออนไลน์

-สัปดาห์ที่ 16 หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแล้วให้นิสิตทำแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจรรณญาณ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียด องค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหลังเรียน

5.ขั้นตอนประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

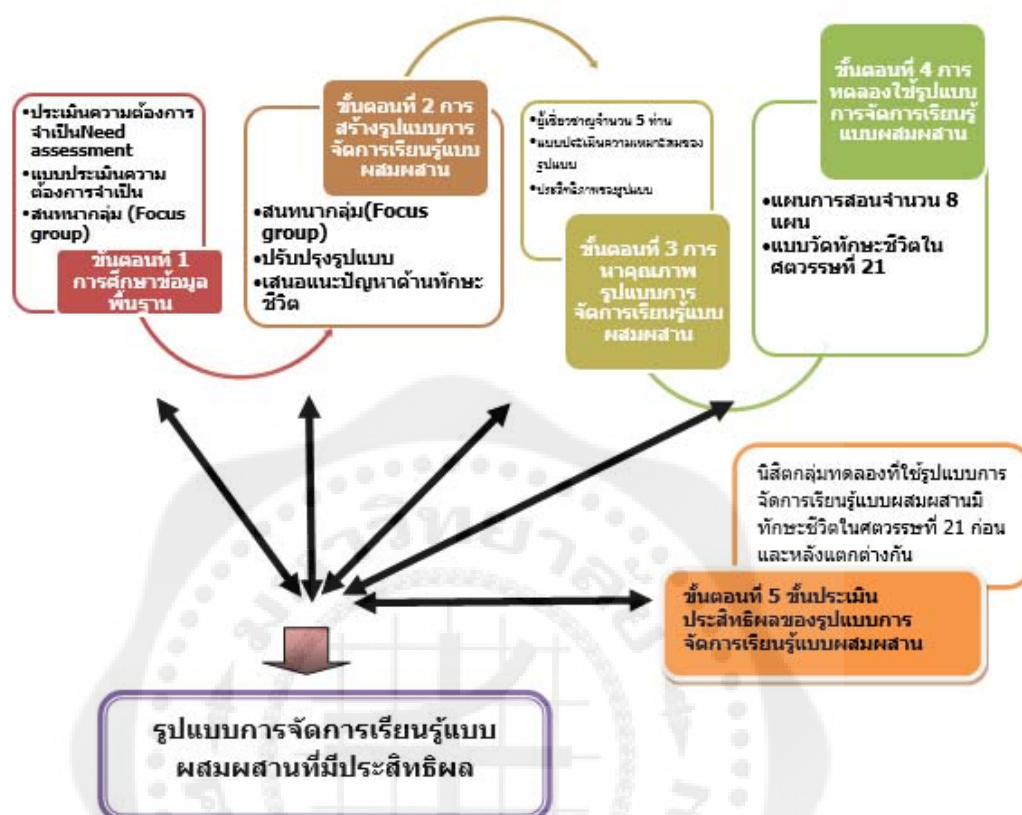
การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านสุขศึกษา พิจารณาจากผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติทั่วไป

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดแบบวิจรรณญาณ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการความเครียด องค์ประกอบที่ 3 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบทักษะชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA)

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านสุขศึกษามีกรอบการดำเนินงานวิจัย ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 แสดงกรอบดำเนินการวิจัยที่ใช้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาวิชาชีพ สาขาวิชา สุขศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลด้านผู้เรียน ขั้นตอนสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในขั้นตอนที่ 5

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลความหมายและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์การแจกแจงแบบที (t – distribution)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จากการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลด้านผู้เรียน ขั้นตอนสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจากการศึกษาสาระสำคัญของแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์สาระสำคัญได้ ดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์สาระสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ประเด็นการศึกษาวเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวเคราะห์
แนวคิดพุทธินิยม	การศึกษาพฤติกรรมของคนไม่ควรมองเฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้เท่านั้นควรต้องคำนึงถึงกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรมด้วย
แนวคิดพฤติกรรมนิยม	สิ่งเร้ามีความสำคัญ ถ้าจัดสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แนวคิดมนุษยนิยม	ผู้เรียนมีความสำคัญซึ่งต้องให้ความสนใจในลักษณะ เฉพาะ ความรู้สึก และเจตคติของผู้เรียน ทำความเข้าใจความหมายของแต่ละบุคคล
แนวคิดร่วมสมัยผสมผสาน	ทุกแนวคิดมีข้อดี และข้อด้อยดังนั้น จึงนำข้อเด่นของแต่ละทฤษฎีมาผสมผสานกันเพื่อจัดระบบการเรียนการสอน
แนวคิดที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	
แนวคิดพุทธินิยม	- การประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนาสติปัญญา - ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเหมือนและความแตกต่างของความรู้ใหม่และความรู้เดิม

ตาราง 14 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษาวิเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
แนวคิดพฤติกรรมนิยม	- บทเรียนสำเร็จรูป - การเสริมแรง
แนวคิดมนุษยนิยม	เป็นวิธีการสอนแบบเปิด(Open Education) โดยจัดประสบการณ์ให้มีความตื่นเต้น ทำท่ายสติปัญญาของผู้เรียน - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจ ค้นพบและเรียนรู้ และมีความสุขในการเรียนรู้ซึ่งเป็นการเสริมแรงภายในที่จะทำให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้ไปตลอดชีวิต
แนวคิดร่วมสมัยผสมผสาน	- การเรียนรู้ตามลีลาของผู้เรียน 4 แบบ

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์สาระสำคัญได้ ดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงการวิเคราะห์สาระสำคัญของทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

ประเด็นการศึกษาวิเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	ความสามารถของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตสาขาสุขศึกษาในการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีประกอบด้วยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการจัดการความเครียด ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	ความสามารถทางสมองของบุคคลในการเรียนรู้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ จากระดับความคิดพื้นฐานไปสู่ความคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ เป็นความสามารถในการนำความรู้และข้อมูลมาวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาความสมเหตุสมผล ประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ
ความสามารถในการจัดการ ความเครียด	กระบวนการของบุคคลในการที่จะในการจัดการอารมณ์และความเครียด ประเมินและรู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน และสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และมีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม มีความหนักกว่าอารมณ์และความเครียดเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพ
ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น	ความคิดความเชื่อที่มีความรู้สึก (อารมณ์และจิตใจ) และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นร่วมกับทักษะทางสังคม ได้แก่ การรู้จักจุดดี จุดด้อยของตนเองและผู้อื่น ความรู้สึกที่ตนเองและผู้อื่นมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสุขภาวะของสังคม
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	กระบวนการการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม รู้เท่าทันอันตรายของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของตนเองและสังคม

1.2 ผลของการสร้างรูปแบบจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถสรุปผลดังตาราง 16

ตาราง 16 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

องค์ประกอบของรูปแบบ	สาระสำคัญของรูปแบบ
หลักการและแนวคิด	1. การพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยมีทักษะระดับสูงในการความนำความรู้และข้อมูลมาวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาความสมเหตุสมผล ประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ 3. ความสามารถในการจัดการความเครียดโดยมีความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด 4. ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นโดยรู้จักความถนัดความสามารถจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีโดยมีกระบวนการในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน
วัตถุประสงค์	เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการความเครียด เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	1.ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge) 2.ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) 3.ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดีไซ (Together we create) 4.ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency)

ตาราง 16 (ต่อ)

องค์ประกอบของ รูปแบบ	สาระสำคัญของรูปแบบ
การประเมินผล	1.แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีลักษณะเป็นอัตนัยตอบ ถูกให้ 1 ตอบผิดให้ 0 2. แบบวัดความสามารถในการจัดการความเครียด มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ 3.แบบวัดความสามารถในความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น มีลักษณะเป็นมา ตราส่วน 5 ระดับ 4.แบบวัดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมีลักษณะ เป็นมาตราส่วน 5 ระดับ

2. ขั้นตอนศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาสุขศึกษา โดยการประเมินความต้องการจำเป็น โดยมีคำถามของการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ว่า ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาสุขศึกษาเป็นอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาสุขศึกษา ที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.2 ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาสุขศึกษาโดยศึกษาข้อมูลจากนิสิตที่นิสิต จำนวน 10 คน ที่เลือกกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้ายเพื่อหาสาเหตุของปัญหา กำหนดไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านทัศนคติ ด้านทักษะ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น

1. ความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาสุขศึกษา ที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผู้เรียนหลากหลาย (Divers learners) ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ในชั้น

เรียนหลายแบบ (Face to face) การจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning) และการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Technology based learning) ดังตารางที่ 17

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยลำดับความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (n = 43)

ลำดับความต้องการ	องค์ประกอบ	ความถี่(ร้อยละ)		
		ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3
1	การเรียนรู้ในห้องเรียน	58.14	27.91	13.95
2	การเรียนรู้จากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง	4.65	58.14	37.21
3	การเรียนรู้ผ่านออนไลน์	27.90	32.56	39.54

องค์ประกอบที่นิสิตให้ความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การเรียนรู้ในห้องเรียน มีค่าความถี่มากที่สุดอยู่ในลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 58.14 ต้องการลำดับที่ 2 มีค่าความถี่อยู่ในลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.91 และต้องการเป็นลำดับที่ 3 มีค่าน้อยที่สุด มีค่าความถี่ร้อยละ 13.95

องค์ประกอบการเรียนรู้จากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงมีระดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ค่าความถี่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 58.14 รองลงมาเป็นความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 37.21 และลำดับที่ 1 น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.65

องค์ประกอบเรียนรู้ผ่านออนไลน์ระดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ค่าความถี่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.54 รองลงมาเป็นความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 32.56 และลำดับที่ 1 น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.90

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 18

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยลำดับความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละองค์ประกอบ (n = 43)

กิจกรรม ที่	องค์ประกอบของการ ผสมผสาน	กิจกรรมการเรียนรู้	ค่าความถี่(ร้อยละ)ลำดับที่			
			1	2	3	อื่นๆ
1	กิจกรรมหลายแบบในชั้น เรียน (Face to face classroom)	ตอบคำถามของอาจารย์	10.50	7.90	-	81.60
2		ให้อาจารย์บรรยาย เนื้อหา	21.10	2.60	2.80	73.50
3		ทำงานกลุ่ม	-	10.50	5.30	84.20
4		ทำงานเดี่ยว	2.60	7.90	13.20	76.30
5		การอภิปรายกลุ่ม	13.20	2.60	2.60	81.60
6		โต้วาทีกับเพื่อน	7.90	5.30	5.30	81.5
7	แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning)	สัมภาษณ์ครูหรือ นักเรียน	-	5.30	15.80	78.90
8		ฝึกสอนในโรงเรียน	26.30	15.80	15.80	42.10
9		ฝึกการควบคุมชั้นเรียน	10.50	28.90	13.20	47.40
10	ผสมผสานเทคโนโลยี (Technology based learning)	ส่งงานทางออนไลน์	-	-	5.30	94.70
11		สืบค้นด้วยตนเองทาง อินเทอร์เน็ต	-	5.30	7.90	86.80
12		แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้กับเพื่อนทาง เฟซบุ๊ก	-	-	-	100
13		สอบย่อยทางเอ็ดโมเดอร์	-	-	-	100

จากตารางที่ 17 ลำดับความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศึกษาที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละองค์ประกอบ ได้แก่

2.1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่คำนึงถึงผู้เรียนหลายแบบ (Face to
face classroom) ที่นิสิตต้องการประกอบด้วย การให้อาจารย์บรรยายเนื้อหา เป็นลำดับที่ 1 มี

ค่าความถี่ร้อยละ 21.10 รองลงมาเป็นกิจกรรมอภิปรายกลุ่มมีค่าความถี่ร้อยละ 13.20 และการตอบคำถามอาจารย์มีค่าความถี่ร้อยละ 10.50 ตามลำดับ

2.2 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning) ที่นิสิตต้องการคือ การฝึกสอนในโรงเรียน มีค่าความถี่ร้อยละ 26.30 รองลงมาเป็นผู้ฝึกการควบคุมชั้นเรียนมีค่าความถี่ร้อยละ 10.50

2.3 การจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Technology based learning) ที่นิสิตต้องการอันดับที่ 1 ไม่มีเลย ลำดับที่ 2 คือสืบค้นด้วยตนเองทางอินเทอร์เน็ตมีค่าความถี่ร้อยละ 5.30

3. หลังจากได้ข้อมูลเชิงปริมาณของความต้องการจำเป็นเรียนรู้ผ่านออนไลน์ของนิสิต หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มกับนิสิตจำนวน 10 คน ที่เลือกกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้ายเพื่อหาสาเหตุของปัญหา กำหนดไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านทัศนคติ ด้านทักษะ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกตามสาเหตุด้านทัศนคติ ทักษะ และทรัพยากร รายละเอียดดังนี้

3.1 สาเหตุด้านทัศนคติ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่กลัวข้อมูลสูญหายเมื่อส่งงานไม่เชื่อมั่นต่อการประเมินผล และ รู้สึกว่ายุ่งยากเกินไป

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 กล่าวว่า “ตอนที่ส่งคำตอบไปทางอีเมลเตอร์ ยังทำไม่เสร็จ กลับมาทำใหม่ คำตอบที่ทำส่งแล้วหายไป ต้องคอยโทรถามอาจารย์ว่าได้รับหรือยัง”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “หนูไม่ได้แบคอัพข้อมูลไว้ คีย์คำตอบลงไปเลย เวลาย้อนกลับไปแก้ แก้ไม่ได้เลย”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวว่า “คิดว่า ระบบนี้ เพื่อนน่าจะลอกกันได้ มากกว่าการสอบแบบปกติ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า “น่าจะตรวจสอบได้ หรือมีการแจ้งว่าส่งแล้ว นิสิตจะได้ไม่กังวลใจ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่า “ระบบมันซับซ้อนเกินไป มีลำดับขั้นตอนมากเกินไป กว่าจะล็อกอินเข้าได้ ใช้เวลานานมาก”

3.2 สาเหตุด้านทักษะ พบว่า นิสิตไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 กล่าวว่า “ระบบอีเมลเตอร์ของมหาวิทยาลัยเป็นระบบที่ดี แต่ว่า เข้าระบบไม่เป็น เคยใช้ตอนปี 1 ตอนนั้นลืมไปแล้ว”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “ส่งคำตอบผ่านอีเมลเตอร์ พอ กดออกจากระบบแล้ว คำตอบหายไปเลย ไม่รู้ว่ากดอะไรผิดหรือป่าว”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวว่า “ถ้าเป็นไปได้ น่าจะใช้โปรแกรมอื่นมากกว่า”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า “ใช้ไม่เป็น น่าจะมีการซ้อมบ่อยๆ ที่ห้องคอมฯ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่า “นานๆ ใช้นี้ ไม่ค่อยมีอาจารย์คนไหนใช้ระบบนี้”

3.3 สาเหตุด้านทรัพยากรที่จำเป็น พบว่า เข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 กล่าวว่า“ไม่ได้ซื้อสัญญาณเน็ตทางโทรศัพท์ และคอนเน็คกับเน็ตของมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า“สัญญาณเน็ตของหอพักนิสิตที่องค์กรฯไม่เสถียร กำลังส่งงานอยู่ค้างไปเฉยๆ”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวว่า“สัญญาณเน็ตของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนอยู่หอพักเอกชน บางคนอยู่หอใน แต่อาจารย์จำกัดเวลาสอบ หรือส่งงาน ทำให้มีผลต่อคะแนน”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า“หอพักนิสิต สัญญาณแย่มาก เข้าเน็ตแทบไม่ได้”

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่า“ส่งงานกว่าจะอัปโหลดวิดีโอส่งงานได้ รอจนหลับไปหลายรอบ”

ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ดำเนินการโดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะชีวิต จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความรู้ความชำนาญด้านการสอนและเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษา

ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การสอนเนื้อหาในชั้นเรียน (Face to face) การให้ประสบการณ์ตรง (Experience based) และการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based) และนำข้อมูลจากผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสร้างข้อสรุป 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา ปัญหาตามองค์ประกอบทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาพบว่า

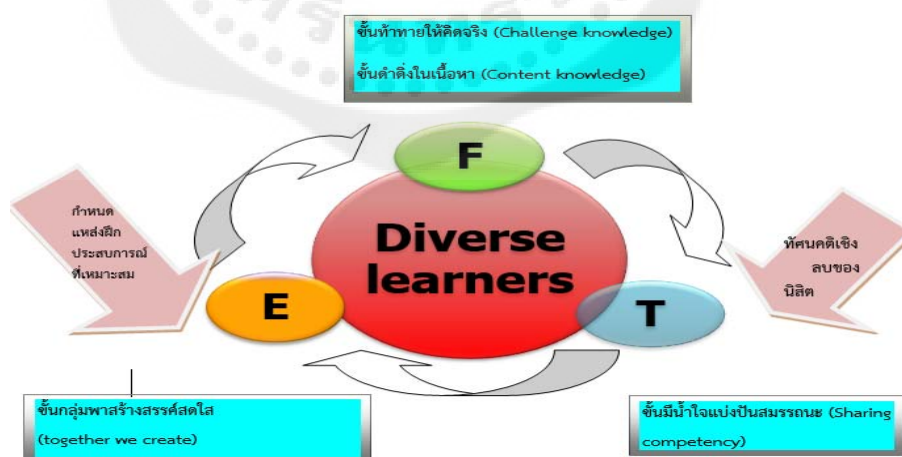
1. การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษาผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญบางท่านมีประสบการณ์ด้วยตนเองให้ข้อเสนอแนะว่าใช้ได้และมีความเหมาะสมมาก

2. องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ได้จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลังจากดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group) แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ปรับปรุงหลังได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม

จากภาพประกอบ 12 และ 13 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับที่ปรับปรุงหลังได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ทำการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่ว่าผสมผสานนั้นไม่ควรกำหนดเป็นสิ่งที่ตายตัวแต่ควรกำหนดไว้กว้างๆ และมีความยืดหยุ่นและเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งสัดส่วนและกิจกรรม โดยนำเอาผลที่ได้จากการสำรวจความต้องการจำเป็นและการกำหนดแหล่งฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละส่วน

3. องค์ประกอบทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบ 4 ด้านของทักษะชีวิต ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นิสิตยังขาดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และไม่สามารถนำข้อมูลที่ตนเองมีเข้าสู่กระบวนการคิดได้

2. การจัดการกับความเครียด นิสิตมักจะขาดความอดทนในการรับฟังผู้อื่นซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น นิสิตมีลักษณะการคิดแบบเอาตนเองเป็นศูนย์กลางและถูกต้องเสมอ ขาดการนึกถึงผู้อื่น ดังนั้นจึงส่งผลต่อสัมพันธภาพและความรับผิดชอบ

4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นิสิตขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น การโพสต์ข้อความในที่สาธารณะ การให้ความเห็นแบบไม่สร้างสรรค์ดังภาพประกอบ

14

ภาพประกอบ 14 แสดงปัญหาด้านทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี3 ประเด็น ได้แก่ ด้านทัศนคติทักษะ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ดังนี้

4.1 การกลัวข้อมูลสูญหายเมื่อทำการส่งงาน ควรเพิ่มความมั่นใจให้นิสิตว่าข้อมูลที่ส่งมานั้นยังคงอยู่ในระบบไม่ได้สูญหายไปไหนถึงแม้ว่าจะหายไปจากหน้าจอตั้งที่เห็น และผู้สอนควรใช้ช่องทางอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น อีเมล (email) หรือสำรองในเมล (mail) ของระบบ

4.2 ความไม่เชื่อมั่นต่อการประเมินผลนั้น ผู้สอนควรออกข้อสอบไว้ในคลังข้อสอบเป็นจำนวนมาก ๆ แล้วใช้การสุ่มข้อสอบเพื่อลดการทุจริตในการสอบและลักษณะข้อสอบเป็นแบบตัวเลือก

4.3 ความคิดเห็นว่ายุงยากเกินไป ปัญหาเกิดจากนิสิตไม่มีทักษะเนื่องจากได้เรียนการใช้ระบบแต่ไม่ได้นำไปใช้จริง สามารถลดขั้นตอนการเข้าสู่ระบบโดยให้นิสิตใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือโดยให้เครื่องจำรหัสผ่านไว้ และใช้วิธีการอื่นร่วมด้วย เพื่อปรับทัศนคติของนิสิต เช่น การให้เพื่อนช่วยเพื่อน และการให้ข้อมูลตอบกลับเชิงบวกในทันที

4.4 ความไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรใช้วิธีการฝึกทักษะการใช้ระบบเอติวเตอร์ (A tutor) ในรายวิชาของทุกชั้น ซึ่งแต่ละชั้นปี ควรมี 1 วิชา เพื่อให้นิสิตได้ฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง และจะต้องแจ้งในการปฐมนิเทศรายวิชา

4.5 การเข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตนั้นผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่านิสิตสามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์ได้ในกรณีที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยไม่เสถียรซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ใช้การเหมาจ่าย ซึ่งจะไม่กระทบค่าใช้จ่าย สัญญาณไม่เสถียรเป็นปัญหาบ้างในบางจุดอาจจะต้องให้เข้ามาส่งงานที่คณะจะมีสัญญาณที่ครอบคลุมมากกว่าส่วนใหญ่เกิดจากการส่งงานพร้อมกันในวันสุดท้ายของการส่งงาน แก้ไขโดยการเข้ามาส่งงานที่คณะซึ่งมีเซิร์ฟเวอร์ (Server) รองรับ ในกรณีที่เครือข่ายไม่เสถียรสามารถใช้สมาร์ทโฟน และแชร์สัญญาณให้เพื่อนได้ผลข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม แสดงดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 แสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี

ผลการหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การหาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานกระทำโดยการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบซึ่งผู้วิจัยนำร่างโครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ประกอบด้วยหลักการและแนวคิด องค์ประกอบ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ด้านหลักสูตรและการสอนหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านสุขศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยทุกท่านมีคุณวุฒิระดับคณาจารย์ โดยใช้เกณฑ์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่สร้างขึ้นในแต่ละด้าน จะต้องมีความไม่ต่ำกว่าระดับดี คือมีค่าคะแนนการประเมินตามองค์ประกอบ 3.5 ขึ้นไปผลการประเมินแสดงดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงการประเมินค่าความเหมาะสมรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการของรูปแบบ	4.40	0.55	มาก
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.60	0.55	มากที่สุด
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต	4.80	0.45	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล	5.00	0	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.70		มากที่สุด

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF)

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเลือกแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และพลศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 35 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสรุปผลการทดลองสอนและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรม, สื่อการเรียนรู้ และแหล่งฝึกประสบการณ์ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง ดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงรายการปรับปรุงประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF)

แผนที่	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	แหล่งฝึกประสบการณ์	รายการปรับปรุง
1	ขั้นท้าทายให้คิดจริง	คลิปวิดีโอ สถานการณ์		คลิปวิดีโอมีความยาวเกินไป ควรจะมีความยาวไม่เกิน 5 นาที
	ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา	ใบงาน แบบทดสอบย่อย		- ปรับลดลงจาก 10 ข้อ เหลือ 5 ข้อ
	ขั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์ สติ		โรงเรียน	กำหนดร.ร.ที่ใกล้ขึ้น หรือเป็นร.ร.ที่นิสิต สังเกตการสอนอยู่ แล้ว
	ขั้นมีน้ำใจแบ่งปัน สมรรถนะ	เอทีวีเตอร์		ให้เวลาในการเข้า ระบบนานขึ้น

ตาราง 20 (ต่อ)

แผนที่	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	แหล่งฝึก ประสบการณ์	รายการปรับปรุง
1	ชั้นมีน้ำใจแบ่งปัน สมรรถนะ	เฟสบุค		นิสิตเข้ากลุ่มไม่ครบ ต้องแจ้งล่วงหน้า ก่อนเริ่มสอน
2	ชั้นท้าทายให้คิดจริง	ประเด็นคำถาม		ปรับปรุงข้อคำถามที่ นิสิตไม่เข้าใจ
	ชั้นดำดิ่งในเนื้อหา	ใบงาน		เพิ่มเนื้อที่กระดาษ ให้เป็นขนาดเต็ม A4 ไม่มี
	ชั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์ สติ	แบบทดสอบย่อย ครูพี่เลี้ยง	โรงเรียน	ก่อนนิสิตเข้าร.ร. ต้องแจ้งครูพี่เลี้ยงอีก ครั้ง แม้ว่าจะเคยได้ ติดต่อไว้แล้วก็ตาม
	ชั้นมีน้ำใจแบ่งปัน สมรรถนะ	เฟสบุค เอติวเตอร์		ไม่มี ปัญหาในการล๊อคอิน น้อยลงแต่นิสิตยัง กังวลใจกับการสอบ ย่อย
3	ชั้นท้าทายให้คิดจริง	ประเด็นคำถาม		ปรับคำถามบางข้อที่ เป็นปลายปิดให้เป็น ปลายเปิด
	ชั้นดำดิ่งในเนื้อหา	ใบงาน, แบบทดสอบย่อย		เพิ่มเติมเนื้อหา ความสำคัญของการ ประเมินทักษะชีวิต

ตาราง 20 (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	แหล่งฝึกประสบการณ์	รายการปรับปรุง
3	ชั้นกลุ่มพาสสร้างสรรค์ สติ	ครูพี่เลี้ยง	โรงเรียน	การกำหนดชิ้นงาน ให้เฉพาะเจาะจง มากขึ้น
	ชั้นมีน้ำใจแบ่งปัน สมรรถนะ	เฟสบุค, เอติวเตอร์		ไม่มี

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวนร้อยละของนิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนรายวิชาทักษะชีวิตและวิถีดี
สุขภาพ

ข้อมูลทั่วไป จำนวนร้อยละของนิสิตที่ลงทะเบียนรายวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ
แสดงด้วยตาราง 21

ตาราง 21 แสดงร้อยละของนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

รายการ	จำนวน (n)	ค่าร้อยละ (Percentile)
ชาย	20	46.51
หญิง	23	53.49
รวม	43	100

จากตารางที่ 13 ค่าร้อยละของนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ เป็นชายจำนวน 20 คน คิด
เป็นร้อยละ 46.51 หญิงจำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.49

ส่วนที่ 2 ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

หลังจากผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุศึกษา มีระดับทักษะชีวิตดังตาราง 21

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังทดลอง

ทักษะชีวิต	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	t-test	p - value
ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	43	3.74	4.14	9.57 *	.000
ความสามารถในการจัดการ ความเครียด	43	90.79	101.81	2.19 *	.000
ความตระหนักรู้ใน ตนเองและผู้อื่น	43	110.51	114.47	4.25 *	.034
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	43	115.42	114.26	0.45 *	.657

*p< .05

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ ความสามารถในการจัดการความเครียดและความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น ส่วนความสามารถในการใช้เทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตมาวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA) ดังตารางที่ 23

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21
ก่อนและหลังการทดลอง

ค่าสถิติ	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.756	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Wilk's Lambda	.244	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Hotelling's Trace	3.104	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Roy's Largest Root	3.104	30.268 ^a	4.000	39.000	.000

จากตาราง 21 พบว่า ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาการศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาการศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาการศึกษาที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีทักษะชีวิตก่อนและหลังแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทักษะชีวิตต่อวิฤทธิสุขภาพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 43 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ศึกษาปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาที่ตอบสนองผู้เรียนหลายแบบการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านผู้เรียนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม

ทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาการศึกษาโดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

จัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและนำมาจัดทำแบบประเมินต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชาทักษะชีวิตและวิกฤติสุขภาพมีลักษณะเป็นตัวเลขแบบเรียงลำดับความต้องการ

2. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน รวบรวมรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่การสอนเนื้อหาในชั้นเรียน (Face to face) การให้นิสิตฝึกประสบการณ์ตรง (Experience based) และการเรียนผ่านออนไลน์ (Technology based) ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอเพื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และยกร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนหลายแบบ (Face to face classroom) วิธีการจัดการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ (Experience based learning) และวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Technology based learning)

3. หาคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) หลังจากที่ได้ร่างรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากโดยการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้แก่แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตและวิกฤติทางสุขภาพ (Life Skills and Health Crisis) 4 ขั้นตอน (4C) ได้แก่ 1. ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge) 2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) 3. ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใจ (Together we create) 4. ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) จำนวน 8 แผนและแบบประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยเลือกแผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสุศึกษาและพลศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 35 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยสรุปผลการทดลองสอนและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขกิจกรรม, สื่อการเรียนรู้และแหล่งฝึกประสบการณ์ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

4. นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไปทดลองใช้กับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสุศึกษาจำนวน 43 คน ในรายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตและวิกฤติสุขภาพภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ระยะเวลา 16 สัปดาห์เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

5. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยพิจารณาจากทักษะชีวิตของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสุศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการคิดแบบวิจารณ์ญาณความสามารถในการจัดการความเครียดความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สรุปผลการวิจัย

1. จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษาได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน หลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตและการวัดและประเมินผลองค์ประกอบทั้ง 5 มีสาระ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดของรูปแบบ

1.1 การพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

1.2 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยมีทักษะระดับสูงในการนำความรู้และข้อมูลมาวิเคราะห์ไตร่ตรองพิจารณาความสมเหตุสมผลประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ

1.3 ความสามารถในการจัดการความเครียดโดยมีความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียดรู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด

1.4 ความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นโดยรู้จักความถนัดความสามารถจุดเด่นจุดด้อยของตนเองเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีโดยมีกระบวนการในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการความเครียด

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge)

2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge)

3. ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (Together we create)

4. ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency)

4. การวัดและประเมินผล

นิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาศึกษาที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังแตกต่างกันก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความแตกต่างกัน ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถในการจัดการความเครียดมีความแตกต่างกัน ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. แบบวัดความสามารถในความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นมีความแตกต่างกัน ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาศึกษา มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย 2 ประเด็น คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาศึกษา ได้อย่างมั่นใจ พิจารณาได้จากการประเมินค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ยรวม 4.70) เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ที่สร้างขึ้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยทำการศึกษาปรัชญาแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาที่ตอบสนองผู้เรียนหลายแบบ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและความหมายความเป็นมาความสำคัญองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 แล้วนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการสังเคราะห์สาระ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF)

การสังเคราะห์สาระองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์สาระต่างๆ เพื่อนำมาเชื่อมโยงกันโดยทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ปรัชญาแนวคิดและหลักการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) จากนั้นผู้วิจัยได้นำสาระต่างๆ มาจัดทำเป็นร่างรูปแบบฯ และข้อมูลด้านผู้เรียน ได้แก่ ผลการประเมินความต้องการจำเป็น เข้าสู่การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นจึงได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและนำรูปแบบที่พัฒนาแล้วไปทดลองหาประสิทธิภาพก่อนการนำรูปแบบฯ ไปใช้จริง

สาระด้านสัดส่วนการผสมผสานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนหลายแบบ (Face to face) แบบอิงประสบการณ์ (Experience based) ผสมผสานเทคโนโลยี (Technology based) ซึ่งคล้ายคลึงกับอิสแมน อายเทกิน และคนอื่น ๆ (IsmanAytekin; & others. 2012: 339) ได้ทำการศึกษาเชิงทดลองเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของนักศึกษาครู (Using Blended Learning in Developing Students Teachers Teaching Skills) ซึ่งมีองค์ประกอบของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้กว้างๆ ว่า ประกอบด้วยการสอนในชั้นเรียนเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ร่วมกับการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง (E- learning) หลังจากนั้นได้ส่งนักศึกษาลงฝึกประสบการณ์ที่โรงเรียน แตกต่างจากงานวิจัยครั้งนี้ ตรงที่อิสแมน อายเทกิน และคนอื่น ๆ กำหนดสัดส่วนองค์ประกอบไว้แบบตายตัวเมื่อเสร็จสิ้น 2 องค์ประกอบ จึงเริ่มดำเนินการในองค์ประกอบที่ 3

สาระด้านสัดส่วนการผสมผสานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีองค์ประกอบต่างกับนฤมล รอดเนียม (2555) ทำการศึกษา ในระดับปริญญาตรีทำการศึกษาเชิงทดลองเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้งานวิจัย เป็นฐานร่วมกับกลยุทธ์เพื่อนช่วยเพื่อนที่มีผลต่อการพัฒนาจิตวิทยาาสตร์ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพรซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ และแตกต่างกับอดุลย์ ภัยชำนาญ, วิชัย นภาพงศ์ และ ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์ (2557: 17) ทำการศึกษาเชิงทดลองเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในรายวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยอิสลาม ยะลา ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน โดยผสมผสานวิธีการสอนแบบในห้องเรียนกับการสอนแบบออนไลน์กับสื่อการสอนหลายรูปแบบ

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยมีปรัชญา แนวคิดและหลักการเป็นกรอบในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ยังได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทุกขั้นตอน ทำให้รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสู่ศึกษาได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge)

เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้สอนได้นำมาประยุกต์กับแนวคิดที่ตอบสนองผู้เรียนที่ชอบสงสัย โดยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามระดับสูงที่ผู้เรียนต้องใช้ความคิดซับซ้อนในการตอบคำถาม เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาในการคิดหาคำตอบ โดยอาจใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานในการคิดและตอบคำถาม เช่น คำถามให้อธิบาย คำถามให้เปรียบเทียบ คำถามให้วิเคราะห์ คำถามให้ยกตัวอย่าง คำถามให้สรุป คำถามให้ประเมินและเลือกทางเลือก คำถามให้ประยุกต์ และคำถามให้สร้างหรือคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2545) ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการตั้งคำถามทุกแผนการสอนเพื่อสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นกับนิสิต เพราะไม่เพียงแต่จดจำความรู้ ข้อเท็จจริงได้อย่างเดียวแต่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่ถามได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องราวที่เรียนได้อย่างถูกต้อง

2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge)

เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ จากข้อค้นพบของการประเมินความต้องการจำเป็นจากนิสิต พบว่า นิสิตยังต้องการการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Face to face) เป็นอันดับแรกดังนั้น ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่ม การใช้เกม การใช้บทบาทสมมุติ การเล่าเรื่อง และสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันทั้งในชั้นเรียนและผสมผสานกับเทคโนโลยี (Technology based) ด้วยการสร้างกลุ่มในเฟสบุคและไลน์เพื่อการสื่อสารที่ทันทั่วถึงที่เมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยในเนื้อหาที่เรียนหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นการตอบสนองผู้เรียนที่ชอบเรียนรู้ด้วยการลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแทนที่ครูได้ทั้งหมดสอดคล้องกับสุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์ ที่ให้ความเห็นว่า “เป็นสิ่งที่การเรียนบนเว็บ ผู้สอนไม่สามารถทราบได้เลยว่า ผู้เรียนกำลังสับสน หรือไม่เข้าใจในเนื้อหาหรือไม่ หากไม่มีการติดต่อสื่อสารกันทางเว็บ, อีเมลหรือ วิธีการอื่น ๆ เช่นการอภิปราย (Lerdwisuihpaiboon, Sudao, 2014)

3. ขั้นกลุ่มพาสังสรรค์สไต (Together we create)

เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นผลมาจากการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงด้วยการมอบหมายงานกลุ่มให้ลงฝึกประสบการณ์สอนในชั้นเรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการลงมือร่วมปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2547)

นอกจากนั้นการทำงานกลุ่มสามารถสร้างความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น จากความคิดเห็นของนิสิตที่กล่าวว่า การทำงานกลุ่มทำให้รู้ค้นพบความสามารถของตนเองมากขึ้น เนื่องจากได้ลองทำสิ่งใหม่ๆ ในสถานที่ไม่คุ้นเคย ได้แก่ โรงเรียนต่างๆ ในสังกัดเอกชนและรัฐบาล ที่มีบริบทแตกต่างกันได้เผชิญกับปัญหาที่แตกต่างกัน มุ่งมั่นที่จะผ่านสถานการณ์นั้นไปให้ได้ เพราะว่า สมาชิกในกลุ่มมีการนำปัญหามาพูดคุย หาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ถ้าแก้ปัญหาล้มเหลวก็จะนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้สอน ดังนั้นช่องทางการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างช่องทางที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือนิสิตได้ทันทั่วถึงและลดความเครียดขณะเกิดปัญหา เช่น การถูกปฏิเสธจากโรงเรียน เมื่อเข้าไปติดต่อ การจัดกิจกรรมทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนที่สวิตช์ มุลค่า และอรรถมุขมูลค่า เสนอว่า ถ้าสมาชิกในกลุ่ม ขาดความเอาใจใส่และความรับผิดชอบ จะส่งผลให้งานกลุ่มและการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จและผู้สอนจะต้องดูแลช่วยเหลือเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจึงจะได้ผลดี (สวิตช์ มุลค่าและอรรถ มุลค่า, 2547)

4. ขันมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency)

เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมในการสร้าง ชิ้นงานด้วยสไลด์นำเสนองาน คลิปวิดีโอ หลังจากได้ลงฝึกประสบการณ์ตรงที่โรงเรียน การสัมภาษณ์ ทำสื่อการสอน โดยที่ไม่มีการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับผู้เรียน โดยตรงจะเห็นจากข้อค้นพบเชิงปริมาณด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่า นิสิตพิมพ์เอกสาร ใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอทำรายงาน และใช้โปรแกรมนำเสนองานได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับดีถึงดีมาก โดยหาความรู้เพิ่มเติม เทคนิคใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต สิ่งที่ต้องพัฒนาคือความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้แชร์ หรือ แสดงความคิดเห็นต่อกระดานโลกออนไลน์

การจัดกิจกรรม และสอบผ่านออนไลน์ด้วยระบบเอติวเตอร์ (A tutor) ผู้สอนนำข้อมูลพื้นฐานด้านทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านออนไลน์มาพิจารณา ได้แก่ (1) นิสิตส่วนใหญ่กลัวข้อมูลสูญหายเมื่อทำการส่งงาน (2) ไม่เชื่อมั่นต่อการประเมินผล และ (3) ยุ่งยากเกินไป (4) ไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้ และ (5) เข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต ดังนั้นผู้สอนจึงได้กำหนดการสอบย่อยในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จากการใช้แบบทดสอบเป็นการสอบผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ นิสิตเกิดความคุ้นเคยกับระบบเอติวเตอร์ (A tutor) ก่อนการสอบจริงซึ่งค้นพบที่ได้ครั้งนี้แตกต่างจากพูนเพิ่ม เสรีวิชัยสวัสดิ์ (2557) ที่ว่า ปัญหาของการใช้งานระบบการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานีมาจากการดาวน์โหลดข้อมูล การส่งการบ้าน และการทำแบบทดสอบ / กิจกรรม และการติดต่อสื่อสารกับอาจารย์

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้เรียน ผู้สอนที่สนใจค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรับรู้ผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมและผ่านการกระทำ ดังนั้น ผู้สอนต้องมีบทบาทในการสร้างเจตคติด้านการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ เนื่องจากว่าทัศนคติ

เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำนายความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ (Rhema, Amal; et al.,(2012) Dahalan, Norziani Amal; et al.,(2012) Knowles ,Evelyn; & Kerkman Dennis. (2007) โดยผู้สอนได้เปลี่ยนช่องทางการแลกเปลี่ยนผลงานจากระบบเอดิวเตอร์ (A tutor) เป็นเฟซบุ๊ค (Face book) ที่นิสิตสามารถใช้งานได้สะดวกและเข้าถึงได้มากกว่า ส่วนการสอบเป็นการสอบผ่านระบบเอดิวเตอร์ (A tutor) โดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน การสาธิตการใช้งานก่อนการสอบ และการให้คำปรึกษา แบบ real time ขณะที่นิสิตใช้งาน ทำให้นิสิตมองเห็นข้อดี และให้ความร่วมมือกับการสอบผ่านระบบออนไลน์ในที่สุด

2. จากการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่21เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาสุขภาพศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาให้นิสิตมีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ อย่างมีประสิทธิภาพจริง โดยพิจารณาจาก

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างในภาพรวมของทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยาสุขภาพศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอภิปรายผลได้ว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) มีหลักการที่สำคัญของรูปแบบคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ของตนเอง (Learning styles) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นท้าทายให้คิดได้จริง (Challenge knowledge) ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (Content knowledge) ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใจ (Together we create) และขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (Sharing competency) กระบวนการเหล่านี้มีลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณความสามารถในการจัดการความเครียดความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างจำแนกตามองค์ประกอบแต่ละด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณความสามารถในการจัดการความเครียดและความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น ส่วนความสามารถในการใช้เทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง

อภิปรายผลประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูกิจกรรมโดยใช้กระบวนการค่ายกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยใช้กระบวนการค่ายกิจกรรมของเทอดศักดิ์ นิสังกาศและคนอื่น ๆ (2017, 87) พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้รูปแบบกระบวนการค่ายกิจกรรมทักษะชีวิต

5-H ซึ่งประกอบด้วย ทักษะชีวิตฉลาดคิด Head ทักษะชีวิตฉลาดทำ Hand ทักษะชีวิตฉลาดแก้ไข Heal ทักษะชีวิตฉลาดใจ Heart และทักษะชีวิตฉลาดสุข Happiness โดยเน้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กล่าวคือ ผลการประเมินความเหมาะสมหัวข้อทักษะชีวิต 5-H และกิจกรรมทักษะชีวิต 5-H โดยวิธีการสนทนากลุ่มพบว่า มีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของครูกิจกรรมด้านทฤษฎีมีประสิทธิภาพร้อยละ 87.92 / 83.33 ด้านปฏิบัติมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 87.25 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับกิจกรรมการฝึกอบรมยึดหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่มของอมรศรี ศรีอินทร์ และคนอื่น ๆ (2015, 472) ที่ใช้ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลองการระดมสมอง การอภิปราย และสื่อการฝึกอบรม ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรมใบงาน วิดีทัศน์กรณีศึกษา ตัวอย่างข่าว บทความ ตัวอย่างจากประสบการณ์มีการประเมินทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม แบบวัดทักษะความตระหนักรู้ ในตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสม และแบบทดสอบวัดทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมพบว่าหลังการฝึกอบรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตทุกทักษะสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตหลังฝึกอบรมของกลุ่มทดลองสูงกว่าหลังการเรียนรู้ตามปกติจากวิชาต่างๆ ของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 318.34 (คิดเป็นร้อยละ 82.26)

ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะจำเป็นสำหรับนิสิตครูที่จะทำงานในวิชาชีพครูในอนาคตจากการศึกษาของถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุขและคนอื่น ๆ (2015, 571) เรื่อง อิทธิพลของปัจจัยด้านสมรรถนะครูที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะชีวิตของนักเรียน (Influence of Teacher Competency Factors and Students' Life Skills on Learning Achievement) ในภาพรวมสมรรถนะครู ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับสูง ($M = 4.18$; $S.D. = 0.31$ และ $M = 3.97$; $S.D. = 0.36$) ส่วนรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาตนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) เท่ากับ 0.14625 และ -0.14655 เช่นเดียวกับสมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจแก้ปัญหาและการตัดสินใจแก้ไข ปัญหา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient) เท่ากับ -0.24505

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะชีวิตมีความสำคัญ และงานวิจัยแต่ละชิ้น มีการออกแบบกิจกรรมแตกต่างกัน แต่อยู่บนฐานคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าการเน้นครูเป็นศูนย์กลางหรือเน้นเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับทฤษฎะของนพพัชวินทร์มูลทาทอง (2012, 26) ที่กล่าวถึงลักษณะกิจกรรม ว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันและกิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกร่วมกันคิดและการประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ไปใช้ต้องคำนึงถึงบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้องเช่น ระดับผู้เรียน ความต้องการจำเป็น ทรัพยากร ซึ่งผู้สอนต้องนำมาพิจารณาสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการและเกิดประสิทธิผล

1.2. สัดส่วนและองค์ประกอบของการผสมผสานไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว ดังนั้นผู้สอนจึงมีอิสระในการออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน และทักษะที่ต้องการสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.3 การใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการผสมผสาน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเทคโนโลยีระดับสูง (Advance technology) จะเป็นสิ่งจำเป็นเสมอไปในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน แต่การเลือกประเภทของเทคโนโลยีที่ผู้เรียนสนใจ เข้าถึงง่าย และตอบวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญกว่าและต้องใช้ความสามารถของครูในการออกแบบให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยสำหรับทักษะชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและบริบทของสังคม ดังนั้น การสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะชีวิตจึงต้องมีเครื่องมือที่ทันสมัยและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นงานเชิงบูรณาการเพื่อให้ได้มิติที่ครบถ้วน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (TEF) ไปใช้กับผู้เรียนในระดับต่างๆ ที่ยังมีงานวิจัยไม่มาก เช่นระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2.3 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการเสนอแนะนโยบายการจัดการศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ: มปป.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2541). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: บริษัทยูเรนัส อิมเมจกรุ๊ปจำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กนิษฐา พรรณเชษฐ์. (2548). ลักษณะบุคคลที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพ

ในหน่วยงาน และความเครียดของอาจารย์โรงเรียนสาธิต. ปรินทิฟนธ์ กศม.

(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ออตสำเนา.

กรมวิชาการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ: มปป.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2541). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: บริษัทยูเรนัส อิมเมจกรุ๊ปจำกัด.

กาญจนา เกลิมพล. (2555). การศึกษารูปแบบเป้าหมายชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นโรงเรียนราชโบริการานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศม.

(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ออตสำเนา.

กานต์ระวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ

และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ออตสำเนา.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

จำกัด.

คณะพลศึกษาและคณะศึกษาศาสตร์. (2556). มคอ.2 หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตสาขาวิชา

สุขศึกษา (5 ปี)หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ: มปป.

- เครื่องมือ คำเขียน, ปกรณ์ ประจันบาน และเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย.(2556).การพัฒนา
ตัวชี้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย **The Development of
Life Skill Indicators for the Upper Secondary School Students**.วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร. 15(2):17 – 25
- ชนาธิป พรกุล. (2554). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัชร อภิวัตนสิริ. (2007). ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาแพทย์
ชั้นคลินิกมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ศรีนครินทร์เวชสาร. 22(4): 416-424.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : หลักพิมพ์.
- จุลชีพ ดัดงาม . (2554). การศึกษาความสามารถใช้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม
ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ
- โชติกา ภาณุผล. (2554). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล พรหมชัย. (2553). ปัจจัยบางประการด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้าน
สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปริญญาณิพนธ์ กสม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุขและคนอื่น ๆ (2015). Influence of Teacher Competency Factors
and Students' Life Skills on Learning Achievement) 5th World Conference on
Learning, Teaching and Educational Leadership,WCLTA2014 Social and
Behavioral Sciences 186(2015) 566-572.
- ทรงชัย อักษรคิด. (2553). การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการสอน
แก้ปัญหาและการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู. ปริญญาณิพนธ์
กศ.ด. (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิสนาแซมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน.พิมพ์ครั้งที่12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธีรธร เลอศิลป์. (2557). พฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบผสมผสาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี. 3(2).

- ธัญวิช วิเชียรพันธ์. (2556). รายงานโครงการพัฒนาเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- นรา บุรณรัช. (2015). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อปรับลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา. รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2(6).
- นฤมล รอดเนียม. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้การวิจัยเป็นฐานร่วมกับกลยุทธ์เพื่อนช่วยสอนที่มีต่อการพัฒนาจิตวิทยาาสตร์ของนักศึกษาสาขาพลศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพร. ชุมพร : สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยหลักสูตรและการสอน. นครราชสีมา: โรงพิมพ์แหลมทอง.
- ประคอง กรรณสูตร. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทานพร ศรีอนันต์และอุบลวรรณ หงส์วิทยากร. (2556). การนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. ใน OJED. 8(1): 1266-1276.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต. (2550). วิทยาการจัดการเรียนรู้. ประมวลสาระชุดวิชา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2544). ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2538). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์.
- ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว. (2555). การพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตโดยใช้การคิดเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ. (2545). การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.

- พรรณธิภา เพชรบุญมีและมนต์ชัย เทียนทอง. (2555). กรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานภายใต้สภาพแวดล้อมของเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จัดกลุ่มผู้เรียนโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ. ใน เอกสารประกอบการประชุมเสนอผลงานระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2.O-SS008. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณณี ข.เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน . กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- พัชรนันท์ มาอยู่วัง.การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. (2533). ปรัชญาการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2555). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัช วงศ์ศรีตระกูล. (2554). ปัจจัยทางการศึกษาที่มีผลต่อความเครียดและความวิตกกังวลของนักศึกษามหาวิทยาลัยธนบุรี. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย” มสธ.วิจัยประจำปี 2554”. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). การประเมินผลการเรียน.กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- มนลดา กล่อมแก้ว. (2555). การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต1 กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การสังเคราะห์งานวิจัยและประเมินเชิงผสมผสานวิธี. ในวารสารวิธีวิทยาการวิจัย.22 (3): 269-288
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1/19 2542. กรุงเทพฯ:องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วินิทร นวลละออง. (2555). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่1.

วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.57(2): 225-234.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ :

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกล วรเจริญศรี. (2550). การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินซ์นิพนธ์ กศด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

สงบ ลักษณะ. (2544). แนวการทำแผนการสอน. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

สมหวัง พริยานุวัฒน์. (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ และอรทัย มูลคำ. (2547). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม (Group Process). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.2540

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒และแนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: มปป.

สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552–2559). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินท์กราฟฟิค จำกัด.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน”ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”**.
กรุงเทพฯ: มปป.
- สุภาพร ชุสาย. (2556). **ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา**.
รายงานวิจัย กรุงเทพฯ: กลุ่ม วิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุศักดิ์ ปาเฮ. (2555). **การเรียนรู้แบบผสมผสาน**. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต2
แพร่: สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
- สุรงค์ ไคว์ตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ ฝ่ายสงค์. (2557). **ผลการจัดการเรียนรู้บนเว็บแบบผสมผสาน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ กศม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2553). **ทักษะชีวิตกับการดำรงตนในสังคม**. เอกสารการสอนชุดวิชาทักษะชีวิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชหน่วยที่1-7. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- องค์การอนามัยโลก. (WHO 1994) .**เครือข่ายอาสา ทักษะชีวิต (Life Skill)**. กรุงเทพฯ: มปป.
- อดุลย์ ภัยชำนาญ; และวิชัย นภาพงส์; และผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์. (2556). **การพัฒนารูปแบบการสอนแบบผสมผสานในรายวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา**.
วารสารวิชาการอัล-ฮิกมะฮ์มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.3(6): 11-22.
- อภิชาติ อนุกุลเวช. (2012). **Blended learning**. สืบค้นเมื่อ10 เมษายน2557. จาก http://www.chontech.ac.th/_abichat/1/index.2.php?option.html.
- อินทรา พัวสกุลและคนอื่นๆ. (2544, กรกฎาคม-ธันวาคม). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

- สุดา แหวะยี่, บุญสิทธิ์ ชัยชนะ และกรรณิการ์ เรืองเดช. (2556). ประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 22 (1): 85-97.
- Allan Babara. (2007). **Blended learning :tools for teaching and training**. London :Facet Publishing.
- Aytekin Isman and others. (2012). Using Blended Learning in Developing Students Teachers Teaching Skills. **TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology**. 11(4): .336-342.
- Bayran ;&Hamit.(2014, February). The Past, Present and Future of Blended Learning: An in Depth Analysis of Literature. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**: 116(21) :4596–4603.
- Boniface Francis Kalanda. (2010, April). Life skills and reproductive health education changes behavior in students and teachers: Evidence from Malawi. **Education Research and Reviews**. 5(4): 169-174.
- Bonk and Graham. (2006). **The Handbook of Blended Learning environments: Global Perspectives, Local Designs**, San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer.
- Bruce Joyce; &Marsha Weil. (1988). **Models of teaching**. Prentice-Hall:New Jersey USA: Forth edition.
- Bruce Joyce; &Marsha Weil; &Emily Caihoun. (2009). **Models of Teaching**. United State of America: Pearson.
- Carman Jared M. (2005). **Blended learning design: Five key ingredients**. President Agilant Learning.
- CHEN WEI-FAN. (2012). An Investigation of Varied Types of Blended Learning Environments on Student Achievement: An Experimental Study. **Int'l J of Instructional Media**. 39(3): 205-212.
- Cross J. (2006). **Foreword**. In **Handbook of Blended Learning:Global Perspectives, Local Designs**..San Francisco: CA:Pfeiffer Publishing.
- Delialioglu, Ö. (2012). Student Engagement in Blended Learning Environments with Lecture-Based and Problem-Based Instructional Approaches. **Educational Technology & Society**, 15 (3).

- Driscoll, M. (2003). **Blended Learning: Let's get Beyond the Hype**. Retrieved 10 April 2013 from http://www-07.ibm.com/services/pdf/blended_learning.pdf.
- Fabiola Hosu. (2015). **Toolkit to happiness in the 21st century**. in The 6th International Conference Edu World 2014 "Education Facing Contemporary World. n.p.
- Garrison, D, & Vaughan, N. (2008). **Blended Learning in Higher Education: Framework, Principle and Guideline**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ronghuai Huang, Ding Ma, Haisen Zhang. (2008). **Towards a Design Theory of Blended Learning Curriculum**. ICHL: 66-68.
- Jack R. Frankel and others. (2012). **How to Design and Evaluation Research in Education**. 8th ed. Boston :McGraw-Hill.
- Kent L. Gustafson & Robert Maribe Branch. (2002). Survey of Instructional development models. Eric clearing house on information & technology Syracuse University New York.
- Longman. (1981). **Longman Dictionary of Contemporary English**. England: Clays.
- Merrill M. D. (2002). First Principles of Instruction. **ETR & D**. 50(3), 43-59.
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2004). **Designing effective instruction**, 4th edition, New York, NY: John Wiley & Sons Inc.
- Partnership for 21st century skills. (2007). **Framework for 21 st Century Learning**. Retrieved 10 April 2014 from [http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework _Definitions.pdf](http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf).
- Purnima Valiathan. (2002). **Blended Learning Models**. Retrieved 30 June 2014 from old.asted.org/LC/2002/0802_valiathan.htm.
- Sakineh Mofrad. (2013). Life Skills Development among Freshmen Students. **International Review of Social Sciences and Humanities**. 5(1).
- Schober Alexander & Keller Lars. (2012). Impact Factors for Learner Motivation in Blended Learning Environment. Special focus paper. **iJET**: 7(2).
- Sharon E. Smaldino & Deborah L. Lowther. (2011). **Instructional Technology and Media for Learning**. 11th edition. Pearson.
- Singh, H. & Reed, C. (2001). **A White Paper: Achieving Success with Blended Learning**.

Centra Software Retrieved 10 April 2014 from <http://www.centra.com/download/whitepapers/blendedlearning.pdf>

StakerHeathe& HornMichael B.(2012). Classifying K–12Blended Learning. Innosight institute Retrieved 20 April 2014 from <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf>

World Health Organization. (1999). **Partners in Life Skills Education**. Geneva: Department of Mental Health World Health Organization.

Yarbrough, D. B., Shulha, L. M., Hopson, R. K., & Caruthers, F. A. (2011). **The program evaluation standards: A guide for evaluators and evaluation users** (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

**แบบประเมินค่าความสอดคล้องของการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิต สาขาสุขภาพจิต โดยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ โดยใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

องค์ประกอบ ของรูปแบบ การจัดการ เรียนรู้แบบ ผสมผสาน	ข้อ ที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอ แนะ
			เหมาะ สม (+1)	ไม่ แน่ ใจ (0)	ไม่ เหมาะ สม (-1)	
หลักการของ รูปแบบ	1	มีที่มาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยอย่างเป็นระบบ				
วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ	2	ตรงประเด็นกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตสาขาสุขภาพจิต ที่ต้องการพัฒนา				
กระบวนการ จัดการเรียนรู้ และพัฒนา ทักษะชีวิต	3	-ตรงกับหลักการของของทฤษฎีที่ผู้วิจัยตั้งไว้ -นำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้				
การวัดและ ประเมินผล	4	ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ประเด็นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 4 ประเด็น ลักษณะคำถามเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และเครื่องบันทึกเสียง รายละเอียดของประเด็นคำถามมี ดังนี้

- องค์ประกอบที่สำคัญของการมีทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา

- ทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ที่จำเป็นสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา

- แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุขศึกษา

- การวัดและประเมินทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุขศึกษา

- รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา

- การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาสุขศึกษา

- การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา

- ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนิสิตสำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาสุขศึกษา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้

แผนการสอนแบบผสมผสาน(TEF)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

รายวิชาพสข.412 ทักษะชีวิตและวิถีทางสุขภาพ

ภาคการศึกษาที่ 2/2559

เรื่อง ทำความรู้จักทักษะชีวิต

ผู้เรียน : นิสิตชั้นปี 3

ผู้สอน : อ.ธัญมา หลายพัฒน์ เวลา 3 คาบ (180 นาที)

1. สาระสำคัญ

- ความหมาย องค์ประกอบและความสำคัญของทักษะชีวิต
- ความเป็นมาของทักษะชีวิต

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- ข้อที่ 2. แสดงออกถึงความมีระเบียบและความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข้อที่ 3. แสดงออกถึงความมีจิตสำนึกและตระหนักในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ข้อที่ 4. แสดงออกถึงความเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น

ทักษะความรู้

- ข้อที่ 1. สามารถอธิบายถึงความรู้ในหลักการและทฤษฎีของเนื้อหาวิชา
- ข้อที่ 2. สามารถบูรณาการความรู้และทักษะ/กระบวนการในวิชาต่างๆ กับการประกอบอาชีพ

ทักษะทางปัญญา

ข้อที่ 1. สามารถแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อที่ 1 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อที่ 1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหาได้

ข้อที่ 2 สามารถเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผล และแปลความหมายได้อย่างเหมาะสม

ข้อที่ 3. สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของทักษะชีวิตได้
2. เปรียบเทียบความหมายและองค์ประกอบทักษะชีวิตของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการได้
3. สร้างชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตทั่วไปและทักษะชีวิตเฉพาะได้

4. สาระการเรียนรู้

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ได้ด้วยวิธีการสำคัญ 2 วิธี คือ เกิดเองตามธรรมชาติ และ การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งในสาระการเรียนรู้ ได้จำแนกออกเป็น ทักษะชีวิตทั่วไป อันเป็นพื้นฐานชีวิตของผู้เรียน และทักษะ

ชีวิตแบบเฉพาะเจาะจง เป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญปัญหาชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเพศ ท้องไม่พร้อม

5. กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นท้าทายให้คิดจริง (challenge knowledge)

-ผู้สอนให้ดูคลิปวิดีโอ สถานการณ์ต่างๆ เช่น พฤติกรรมเด็กหนีเรียน ตีกัน การติดสารเสพติด

การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน แล้วตั้งคำถามว่า สถานการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการขาดทักษะชีวิตอย่างไร ในสถานะครูสุศึกษาควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเหล่านี้อย่างไร

-สอบก่อนเรียน

2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (content knowledge)

- ผู้สอนอธิบายความหมาย, องค์ประกอบ และความสำคัญของทักษะชีวิตตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข

- ผู้เรียนทำใบงาน เปรียบเทียบความหมาย และองค์ประกอบของทักษะชีวิตของแต่ละแนวคิด

3. ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (together we create)

- สอบหลังเรียนผ่านระบบเอดิวเตอร์

4. ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (sharing competency)

- มอบหมายกลุ่มผู้เรียนจำนวน 5-6 คน ลงเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตแล้วนำมาสรุปความหมาย ความสำคัญ และ แยกแยะเป็นทักษะชีวิตเฉพาะและทักษะชีวิตทั่วไป

- ผู้เรียนประชุมร่วมกัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และหารือร่วมกันว่าจะนำเสนออะไร และอย่างไร ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการฝึกประสบการณ์ตรง

- กลุ่มผู้เรียนจัดทำชิ้นงานในรูปแบบการนำเสนองานที่ตนเองถนัด โดยสืบค้นความรู้เพิ่มเติมในรูปแบบของคลิปวิดีโอ หรือรูปภาพทางอินเทอร์เน็ต และสื่อการสอนที่ผู้สอนวางไว้ในระบบเอดิวเตอร์

- ส่งชิ้นงานทางเฟสบุ๊ค ซึ่งผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าดูชิ้นงานของเพื่อนของกลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้คำชมเชยหรือข้อเสนอแนะ และนำไปสะท้อนในชั้นเรียน

6. สื่อการเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. คลิปวิดีโอสถานการณ์
4. สไลด์นำเสนองาน
5. ระบบเอดิตเตอร์
6. แหล่งฝึกประสบการณ์ตรง
7. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

7. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. บอกความหมายองค์ประกอบ และความสำคัญของทักษะชีวิตได้ 2. เปรียบเทียบความหมาย องค์ประกอบของทักษะชีวิตของแต่ละแนวคิดได้	การทดสอบก่อน-หลังเรียน การทำใบงาน	แบบทดสอบ ใบงาน	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง
3. ค้นหาความหมายและความสำคัญของทักษะชีวิตจากประสบการณ์ของผู้อื่นแล้วนำมาแยกแยะเป็นทักษะชีวิตเฉพาะและทักษะชีวิตทั่วไปได้	การถาม-ตอบ การจัดกลุ่มทักษะชีวิต	แบบสังเกต พฤติกรรมกรรมการถามตอบ ใบงาน	0 ไม่ตอบคำถาม 1 ตอบคำถาม
4. สร้างชิ้นงาน (คลิปวิดีโอ) ที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายและความสำคัญของทักษะชีวิตได้	การประเมินชิ้นงานจากเพื่อนและครู การประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม	แบบประเมินชิ้นงาน แบบประเมินการทำงานกลุ่ม	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง

ข้อค้นพบหลังการจัดการเรียนรู้

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ผู้สอนออกแบบไว้ สอนได้ครบถ้วน เหมาะสมกับเวลา

ด้านกิจกรรม

1. ขั้นท้าทายให้คิดจริง (challenge knowledge)

มีผู้เรียนจำนวนไม่มากที่ต้องการตอบคำถาม เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 3 ยังไม่ได้ฝึกถึงการเป็นครูมากนัก และการลงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ยังไม่มาก

2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (content knowledge) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนคุ้นเคย ทำไปงานได้ถูกต้อง เสร็จทันกำหนดเวลา

3. ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (together we create) จากคลิปนำเสนอ สมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งงานกันเรียบร้อย สมาชิกทุกคนมีสีหน้ายิ้มแย้ม โดยเฉพาะผู้สัมภาษณ์ที่ใช้ไมโครโฟนที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง

4. ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (sharing competency) หลังจากทุกกลุ่มนำเสนอชิ้นแชรไว้ที่เฟสบุค มีเพื่อน ๆ กดถูกใจ และเห็นว่าย่านแล้ว เป็นส่วนใหญ แต่ยังไม่ยมีผู้เขียนวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะ

ด้านการประเมินผล

ผู้เรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ดีกว่าก่อนเรียน อีก ร้อยละ 20 ทำได้เท่าเดิม

แผนการสอนแบบผสมผสาน (TEF)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

รายวิชาพสข.412 ทักษะชีวิตและวิถีทางสุขภาพ

ภาคการศึกษาที่ 2/2559

เรื่อง หลักสูตรแกนกลางฯกับการพัฒนาทักษะชีวิต

ผู้เรียน : นิสิตชั้นปี 3

ผู้สอน : อ.ธัญมา หลายพัฒน์ เวลา 3 คาบ (180 นาที)

3. สาระสำคัญ

- หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- ข้อที่1 แสดงความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรมมาภิบาล
- ข้อที่2. แสดงออกถึงความมีระเบียบและความรับผิดชอบต่อตนเอง
- ข้อที่4. แสดงออกถึงความเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น

ทักษะความรู้

- ข้อที่ 1. สามารถอธิบายถึงความรู้ในหลักการและทฤษฎีของเนื้อหาวิชา
- ข้อที่ 2. สามารถบูรณาการความรู้และทักษะ/กระบวนการในวิชาต่างๆ กับการประกอบอาชีพ
- ข้อที่ 3 ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และงานวิจัยในสาขาวิชา

ทักษะทางปัญญา

ข้อที่ 1. สามารถแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อที่ 1 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อที่ 1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหาได้

ข้อที่ 3. สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและลักษณะของมาตรฐานและตัวชี้วัดทักษะชีวิตของกระทรวงศึกษาธิการได้
2. อธิบายความสำคัญของทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางได้
3. นำเสนอประสบการณ์ด้านการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดทักษะชีวิตที่ได้รับจากครูพี่เลี้ยง
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเพื่อนได้

4.สาระการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ ซึ่งทักษะชีวิตเป็นจุดเน้น ด้านความสามารถและทักษะที่เด็กและเยาวชน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิต อย่างรอบด้าน เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทาย ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้บรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึนึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม

5. กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นท้าทายให้คิดจริง (challenge knowledge)

-ผู้สอนตั้งคำถามว่าเนื้อหาทักษะชีวิตอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาใด

-ทำไมต้องสอนทักษะชีวิตให้กับเยาวชน เกี่ยวข้องกับวิชาสุขศึกษาอย่างไร

-สอบก่อนเรียน

2. ขั้นดำดิ่งในเนื้อหา (content knowledge)

- ผู้สอนอธิบายมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

- ผู้เรียนทำใบงานวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

3. ขั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สไต (together we create)

- มอบหมายงานกลุ่มผู้เรียนจำนวน 5 กลุ่ม ศึกษาการสอนทักษะชีวิตตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจากครูพี่เลี้ยง

4.ขั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (sharing competency)

กลุ่มผู้เรียนนำเสนองานที่ตนเองถนัด โดยสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตและสื่อการสอนที่ผู้สอนวางไว้ในระบบเอติวเตอร์

ส่งชิ้นงานนำเสนอทางเฟสบุค ซึ่งผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าดูชิ้นงานของเพื่อนของกลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้คำชมเชยหรือข้อเสนอแนะ และนำไปสะท้อนในชั้นเรียน

6. สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. สไลด์นำเสนองาน
5. ระบบเอติวเตอร์

6. แหล่งฝึกประสบการณ์ตรง

7. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

7. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. บอกความหมายและลักษณะของมาตรฐานและตัวชี้วัดทักษะชีวิตของกระทรวงศึกษาธิการได้ 2. อธิบายความสำคัญของทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางได้	การทดสอบก่อน-หลังเรียน การทำใบงาน	แบบทดสอบใบงาน	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง
3. นำเสนอประสบการณ์ด้านการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดทักษะชีวิตที่ได้รับจากครูพี่เลี้ยง	การนำเสนองาน	แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเพื่อนได้	การประเมินชิ้นงานจากเพื่อนและครู การประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม	แบบประเมินชิ้นงาน แบบประเมินการทำงานกลุ่ม	

ข้อค้นพบหลังการจัดการเรียนรู้

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีความเหมาะสม สามารถสอนได้ในเวลาที่กำหนด เนื่องจากผู้เรียนมีพื้นฐานมาจากกลุ่มวิชาทางศึกษาศาสตร์มาแล้ว

ด้านกิจกรรม

ทุกกลุ่มสามารถทำกิจกรรมได้ครบถ้วน ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี

ด้านการประเมินผล

การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ร้อยละ 90 ของผู้เรียนเขียนได้ครอบคลุม ร้อยละ 10 ครอบคลุมแต่ขาดความละเอียดอยู่บ้าง ส่วนอีกร้อยละ 10 เขียนได้เฉพาะหัวข้อ หลังจากผู้สอนอธิบายเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ครอบคลุม ครบถ้วน

แผนการสอนแบบผสมผสาน(TEF)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

รายวิชาพสข.412 ทักษะชีวิตและวิถีทางสุขภาพ

ภาคการศึกษาที่ 2/2559

เรื่อง การประเมินทักษะชีวิต

ผู้เรียน : นิสิตชั้นปี 3

ผู้สอน : อ.ธัญมา หลายพัฒน์ เวลา 3 คาบ (180 นาที)

1. สาระสำคัญ

การประเมินทักษะชีวิตความสำคัญของการวัดและประเมินตามแนวปฏิรูปการศึกษา
ชาติวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะชีวิตตามสภาพจริง

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ข้อที่1 แสดงความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม และปฏิบัติตามหลักกรรมมาภิบาล

ข้อที่2. แสดงออกถึงความมีระเบียบและความรับผิดชอบต่อตนเอง

ข้อที่4. แสดงออกถึงความเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น

ทักษะความรู้

ข้อที่ 1. สามารถอธิบายถึงความรู้ในหลักการและทฤษฎีของเนื้อหาวิชา

ข้อที่ 2. สามารถบูรณาการความรู้และทักษะ/กระบวนการในวิชาต่างๆ กับการ
ประกอบอาชีพ

ข้อที่ 3 ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และงานวิจัยในสาขาวิชา

ทักษะทางปัญญา

ข้อที่ 1. สามารถแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมี

เหตุผล

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ข้อที่ 1 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อที่ 1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหาได้

ข้อที่ 3. สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของการประเมิน วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะชีวิตตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการได้

2. บอกความสำคัญของการประเมินทักษะชีวิตได้

3. สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะชีวิตได้

4. นำเสนอประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นและจากการสอบถามจากครูพี่เลี้ยง

4. สารการเรียนรู้

การประเมินทักษะชีวิตเป็นกระบวนการที่จะตัดสินว่าผู้เรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับใด หรือได้รับการพัฒนาแล้ว อยู่ในระดับใดวิธีการวัด ควรได้มาจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ในเชิงปริมาณ ได้แก่ การสังเกต การแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนด เชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสะท้อนคิด การจัดการกับความเครียด การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

5. กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นท้าทายให้คิดจริง (challenge knowledge)

-ผู้สอนตั้งคำถามว่าการประเมินทักษะชีวิตจำเป็นต้องวัดทุกองค์ประกอบหรือไม่ มีลักษณะอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่ม ใช้วิธีการเชิงปริมาณหรือคุณภาพและควรประเมินรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

- สอบก่อนเรียน

2. ชั้นดำดิ่งในเนื้อหา (content knowledge)

- ผู้สอนอธิบายความหมายของการประเมินทักษะชีวิตตามองค์ประกอบของทักษะชีวิต รูปแบบที่ใช้ประเมิน ประเภทของการประเมิน และลักษณะของเครื่องมือวัดทักษะชีวิต
- ผู้เรียนทำใบงานเรื่องเครื่องมือประเมินทักษะชีวิต
- สอบหลังเรียนผ่านระบบเอดิวเตอร์

3. ชั้นกลุ่มพาสร้างสรรค์สดใส (together we create)

- มอบหมายกลุ่มผู้เรียนจำนวน 5 กลุ่ม สอบถามครูที่เลี้ยงเกี่ยวกับเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตที่ใช้กับนักเรียนแล้วนำมาสรุป จำแนกตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Bloom taxonomy)
- ผู้เรียนประชุมร่วมกัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และหาหรือร่วมกันว่าจะนำเสนออะไร และอย่างไร ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการฝึกประสบการณ์ตรง

4.ชั้นมีน้ำใจแบ่งปันสมรรถนะ (sharing competency)

- กลุ่มผู้เรียนจัดทำชิ้นงานในรูปแบบการนำเสนองานที่ตนเองถนัด โดยสืบค้นความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตและสื่อการสอนที่ผู้สอนวางไว้ในระบบเอดิวเตอร์
- เผยแพร่ชิ้นงานทางเฟสบุค ซึ่งผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าดูชิ้นงานของเพื่อนของกลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้คำชมเชยหรือข้อเสนอแนะ และนำไปสะท้อนในชั้นเรียน

6. สื่อการเรียนการสอน

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. สไลด์นำเสนองาน
6. ระบบเอดิวเตอร์
7. แหล่งฝึกประสบการณ์ตรง
8. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

7. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
1. อธิบายความหมายของการประเมินวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะชีวิตตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการได้ 2. บอกความสำคัญของการประเมินทักษะชีวิตได้	-การทดสอบก่อน-หลังเรียน -การทำใบงาน -การถามตอบ	-แบบทดสอบ -ใบงาน -แบบบันทึกพฤติกรรม การตอบคำถาม	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง
3. สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะชีวิตได้	ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่สืบค้น	แบบประเมินทักษะการสืบค้นข้อมูล	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง
4. นำเสนอประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นและจากการสอบถามจากครูพี่เลี้ยง	-การประเมินชิ้นงานจากเพื่อนและครู -การประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม	-แบบประเมินชิ้นงาน -แบบประเมินการทำงานกลุ่ม	8-10 ดีมาก 6-7 ดี 4-5 พอใช้ ต่ำกว่า 4 ควรปรับปรุง

ข้อค้นพบหลังการจัดการเรียนรู้

ด้านเนื้อหา

การสอนเนื้อหาในหัวข้อนี้ค่อนข้างช้า เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 3 เนื่องจากนิสิตยังไม่ผ่านการเรียนรายวิชาด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนต้องอธิบายอย่างละเอียด แต่อยู่ในเวลาที่กำหนด ไม่ต้องใช้เวลาเพิ่มเติม

ด้านกิจกรรม

การสืบค้นข้อมูลบางกลุ่มสามารถปฏิบัติได้เอง มีผู้เรียนจำนวน 2 กลุ่ม ต้องการคำแนะนำในการสืบค้นจากฐานข้อมูลวิจัยต่างประเทศเพิ่มเติมจากผู้สอน

ด้านการประเมินผล

สิ่งที่ต้องประเมินเพิ่มเติมคือ การประเมินด้านการสืบค้นข้อมูล ซึ่งผู้สอนไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาสายวิชาชีพ สาขาวิชาสุขศึกษา รายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตเพื่อวิกฤติสุขภาพ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 คาบ

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	จำนวนคาบ (คาบละ 60 นาที)
1	ความหมาย ความสำคัญของ ทักษะชีวิตและ การพัฒนาทักษะชีวิต ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3
2	วิกฤติทางสุขภาพ และผลกระทบจาก การขาดทักษะชีวิต ของเด็กวัยเรียนและ วัยรุ่น	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3
3	วิธีการและ เครื่องมือวัดวัด ทักษะชีวิต	จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรม ในการเรียน	3

กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 คาบ

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	จำนวนคาบ (คาบละ 60 นาที)
4-5	รูปแบบการสอน และเทคนิคการสอน ทักษะชีวิตในการ คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ ลดความรุนแรง	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	การประเมินผลที่สะท้อน การคิดวิเคราะห์ โดยใช้การประเมิน ตามสภาพจริง และจากการสร้างผลงาน	6
6-7	รูปแบบและเทคนิค การจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้อื่น	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิตโดยใช้ การประเมินตามสภาพจริง และพฤติกรรมในการเรียน	6
8-9	รูปแบบและเทคนิค การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อจัดการ กับอารมณ์ และความเครียด	จัดกิจกรรมโดยเน้น ผู้เรียนที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจากคะแนนสอบ หลังเรียน และการ ปฏิบัติงานของนิสิต โดยใช้การประเมินตาม สภาพจริงและพฤติกรรม ในการเรียน	6

กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษابัณฑิตสาขาสุขศึกษา รายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตเพื่อวิกฤติสุขภาพ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 คาบ

หน่วยที่	เนื้อหา	วิธีการสอน	วิธีการ ประเมินผล	จำนวน คาบ (คาบ ละ 60 นาที)
10-11	รูปแบบการสอนและเทคนิคการ สอนทักษะชีวิตเพื่อสร้างการ ตระหนักรู้เห็นค่าของตนเองและ ผู้อื่น	จัดกิจกรรมโดย เน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจาก คะแนนสอบหลัง เรียน และการ ปฏิบัติงานของ นิสิตโดยใช้การ ประเมิน ตามสภาพจริงและ พฤติกรรม ในการเรียน	6
12-13	รูปแบบการสอนและเทคนิค การสอนทักษะชีวิตในการ ป้องกันตนเองจากการถูกล่วง ละเมิดทางเพศ	จัดกิจกรรมโดย เน้นผู้เรียน ที่หลากหลาย (4C)	ประเมินจาก คะแนนสอบหลัง เรียน และการ ปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้ การประเมิน ตามสภาพจริงและ พฤติกรรม ในการเรียน	6
14-15	รูปแบบการสอนและเทคนิคการ สอนทักษะชีวิต ในการ ป้องกันตนเองจากสถานการณ์ เสี่ยงจากยาเสพติด	จัดกิจกรรมโดย เน้นผู้เรียน ที่ หลากหลาย (4C)	ประเมินจาก คะแนนสอบหลัง เรียน และการ ปฏิบัติงาน ของนิสิตโดยใช้ การประเมิน ตาม สภาพจริงและ พฤติกรรม ในการเรียน	6

กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษابัณฑิตสาขาสุขศึกษา รายวิชาพสข.311 ทักษะชีวิตเพื่อวิกฤติสุขภาพ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 คาบ

หน่วย ที่	เนื้อหา	วิธีการ สอน	วิธีการประเมินผล	จำนวนคาบ (คาบละ 60 นาที)
16	วัดและประเมินผล		ประเมินจากค่าคะแนนทักษะชีวิต และการปฏิบัติงานของนิสิต พฤติกรรมในการเรียน โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริง	3

แบบประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) รายวิชาทักษะชีวิตและวิถีชีวิต
สุขภาพให้หิสต์ใส่ตัวเลขลงในช่องว่างหน้าข้อความโดยที่ 1= ต้องการมากเป็นอันดับแรก,
2 = ต้องการเป็นลำดับที่ 2, 3 = ต้องการเป็นลำดับที่ 3, 4 = ต้องการเป็นลำดับที่ 4

และ 5, 6, 7, 8..., 13

ลำดับความต้องการ	ประเด็น
	เรียนรู้ในห้องเรียน
	เรียนรู้ผ่านออนไลน์
	เรียนรู้จากโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง
ลำดับความต้องการ 1-13	กิจกรรมการเรียนรู้
	ตอบคำถามของอาจารย์
	ให้อาจารย์บรรยายเนื้อหา
	ทำงานกลุ่ม
	ทำงานเดี่ยว
	ส่งงานทางออนไลน์
	สืบค้นด้วยตนเองทางอินเทอร์เน็ต
	แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับเพื่อนทางเฟซบุค
	สอบย่อยทางเอทีวีเตอร์
	การอภิปรายกลุ่ม
	โต้วาทีกับเพื่อน
	สัมภาษณ์ครูหรือนักเรียน
	ฝึกสอนในโรงเรียน
	ฝึกการควบคุมชั้นเรียน

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
เครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม

จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทักษะชีวิต จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความรู้ความชำนาญด้านการสอนและเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษา ข้อมูลที่ได้นำมาสรุปประเด็นดังนี้

ลำดับที่	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่3
1	กลัวข้อมูลเสียหายเมื่อส่งงาน	ต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับนิสิต เนื่องจากเวลาส่งข้อมูล แล้วจะหายไปจากหน้าจอของนิสิต ทำให้เข้าใจว่าข้อมูลหายไป	ควรทำให้นิสิตสบายใจโดยให้ถ่ายรูปไปงานแล้วส่งเป็นไฟล์เข้าเมล ซึ่งแท้จริงแล้วข้อมูลไม่ได้หายไปไหน และเพิ่มเติมด้วยการ announcement	ใช้แอปอื่นๆ ช่วย เช่น ส่งงานแล้วให้ไลน์บอกผู้สอน เช็ควางานแล้วตอบกลับเพื่อเพิ่มความมั่นใจ หรือส่งงานสำรองผ่านเมลในระบบ
2	ไม่เชื่อมั่นการประเมินผล	ให้ผู้สอนออกข้อสอบไว้ในคลังข้อสอบเป็นจำนวนมากๆ แล้วใช้การสุ่มข้อสอบเพื่อลดการทุจริตในการสอบ	ควรใช้ลักษณะข้อสอบแบบตัวเลือก เนื่องจากระบบสามารถแจ้งผลการทำข้อสอบได้เลยถ้าเป็นการเขียนเติมคำบรรยาย ไม่ควรคิดคะแนน	ใช้วิธีการสุ่มข้อสอบ จากการออกข้อสอบไว้จำนวนมากๆ แล้วให้ระบบเป็นผู้สุ่ม
3	ยุ่งยากเกินไป	ให้นิสิตใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือโดยให้เครื่องจำรหัสผ่านไว้เลย	ใช้วิธีการอื่นร่วมด้วย เพื่อปรับทัศนคติของนิสิต เช่น การให้เพื่อนช่วยเพื่อน การให้ข้อมูลตอบกลับในทันที ให้โหลดสไลด์ผ่านระบบ การกำหนดงานแบบภาพเคลื่อนไหว แล้วส่งในระบบ เนื่องจากระบบรองรับฟังก์ชันนี้ได้	ปัญหามักเกิดจากนิสิตไม่มีทักษะ เรียนการใช้ระบบแต่ไม่ได้นำไปใช้จริง ทั้งๆ ที่เป็นระบบของมหาวิทยาลัยที่มีการรองรับฟังก์ชันต่างๆ ไว้อยู่แล้ว

ตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม

ลำดับ ที่	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่3
3	ยุ่งยากเกินไป	ให้นิสิตใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือโดยให้เครื่องจำรหัสผ่านไว้เลย	ใช้วิธีการอื่นร่วมด้วย เพื่อปรับทัศนคติของนิสิต เช่น การให้เพื่อนช่วยเพื่อน การให้ข้อมูลตอบกลับในทันที ให้โหลดสไลด์ผ่านระบบ การกำหนดงานแบบภาพเคลื่อนไหว แล้วส่งในระบบ เนื่องจากระบบรองรับฟังก์ชันนี้ได้	ปัญหามักเกิดจากนิสิตไม่มีทักษะ เรียนการใช้ระบบแต่ไม่ได้นำไปใช้จริง ทั้งๆ ที่เป็นระบบของมหาวิทยาลัยที่มีการรองรับฟังก์ชันต่างๆ ไว้อยู่แล้ว
4	ไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้	ต้องใช้วิธีการฝึกทักษะการใช้ระบบเอิตวเตอร์ในรายวิชาของทุกชั้นปี	นิสิตจะใช้ระบบนี้ตอนปี1 หลังจากนั้น ถ้าไม่ได้ใช้ในรายวิชาใดเลย จะทำให้ใช้งานไม่คล่องแคล่ว ซึ่งแต่ละชั้นปีควรมี 1 วิชา เพื่อให้นิสิตได้ฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง	ผู้สอนควรจะปฐมนิเทศก์ด้วยตนเองหรือเชิญวิทยากร ส่วนการไม่คุ้นเคยน่าจะมาจากการต่อต้านของนิสิต ซึ่งเป็นเรื่องทัศนคติและต้องมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง
5	เข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต	นิสิตสามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์ได้ในกรณีที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยไม่เสถียร ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ใช้การเหมาจ่ายซึ่งจะไม่กระทบค่าใช้จ่าย	สัญญาณไม่เสถียรเป็นปัญหาบ้างเมื่อนิสิตส่งงานที่หอพัก อาจจะต้องให้เข้ามาส่งงานที่คณะ จะมีสัญญาณที่ครอบคลุมมากกว่า	ส่วนใหญ่เกิดจากการส่งงานพร้อมกันในวันสุดท้ายของการส่งงาน แก้ไขโดยการเข้ามาส่งงานที่คณะซึ่งมีเซิร์ฟเวอร์รองรับ ในกรณีที่เครือข่ายไม่เสถียรสามารถใช้สมาร์ตโฟน และแชร์สัญญาณให้เพื่อนได้

แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิต สาขาสุขศึกษา
ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะข้อสอบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ

ทางระบบเอดิเตอร์

ให้เขียนอธิบายสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่กำหนดลงในตาราง

ข้อที่	สถานการณ์	ข้อมูลที่จำเป็น	สิ่งที่ควรทำ
1	นิสิตได้รับมอบหมายให้ฝึกสอนในโรงเรียน แต่เมื่อนำหนังสือขออนุญาตเข้าไปติดต่อกับโรงเรียน ได้รับคำตอบว่า ไม่อนุญาตให้เข้าฝึกสอน		
2	นิสิตได้ทราบว่าเพื่อนนิสิตที่ฝึกสอนอยู่โรงเรียนเดียวกัน มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับนักเรียน		
3	เพื่อนชวนไปดื่มเบียร์ที่ผับหลังมหาวิทยาลัยหลังเลิกเรียน		
4	ขณะที่กินข้าว โต๊ะข้างๆ มีการต่อสู้กัน ตำรวจเข้ามาระงับเหตุ นิสิตถูกควบคุมตัวไปโรงพัก		
5	ขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีนักเรียนหญิงโทรหาในยามวิกาล ขอความช่วยเหลือจากการถูกแฟนกักขังหน่วงเหนี่ยว		
6	หลังจบการศึกษา มีประกาศสอบบรรจุครู แต่ไม่มีตำแหน่งครูสุขศึกษาที่เปิดรับ		
7	เพื่อนข้างห้องพักรักมักทำพฤติกรรมเสี่ยงดังรบกวนเราอยู่เสมอ ถ้านิสิตต้องการตัดเตือนควรใช้คำพูดอย่างไร		

แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาสุศึกษา
ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะข้อสอบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ

ทางระบบเอดิเตอร์

ข้อ ที่	สถานการณ์	ข้อมูลที่จำเป็น	สิ่งที่ควรทำ
8	จากข่าวในหนังสือพิมพ์กรณีอาจารย์ขอมมี เพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับเกรด ถ้าเรื่องนี้ เกิดขึ้นกับตนเองควรทำอย่างไร		
9	หลังจบการศึกษา นิสิตได้รับตำแหน่งครู อัตราจ้างในโรงเรียนที่พึงพอใจ แต่เข้ากับ เพื่อนร่วมงานไม่ได้ นิสิตควรทำอย่างไร		
10	นักเรียนหญิงเข้ามาขอคำปรึกษาว่า กำลังตั้งครรภ์นิสิตควรให้คำปรึกษา อย่างไร		
11	นักเรียนชายเข้ามาขอคำปรึกษาว่า กำลัง ใช้สารเสพติดนิสิตควรให้คำปรึกษา อย่างไร		
12	เพื่อนมาขอคำปรึกษาว่า แฟนไม่ใช่ ถูกยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ นิสิต ควรให้คำปรึกษาอย่างไร		
13	เมื่อไปสมัครงาน องค์กรนั้นต้องการให้มี ผู้รับรองความประพฤติ นิสิตควรทำ อย่างไร		
14	ถ้าอยากทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ นิสิต ควรทำอย่างไร		
15	ผู้ปกครองนักเรียนไม่พอใจในวิธีการสอนสุข ศึกษาของนิสิต และต่อว่ากับครูพี่เลี้ยง นิสิต ควรทำอย่างไร		

แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาสุขศึกษา
ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะข้อสอบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ

ทางระบบเอดิเตอร์

ข้อที่	สถานการณ์	ข้อมูลที่เป็น	สิ่งที่ควรทำ
16	ครูพี่เลี้ยงต้องการงานวิจัยชั้นเรียนของนิสิตไปขอผลงานทางวิชาการของตน นิสิตควรทำอย่างไร		
17	จากข่าวหนี้สินของครู นิสิตควรวางแผนการเงินอย่างไร		
18	ทางครอบครัวกำลังเดือดร้อนเรื่องเงิน มีเพื่อนมาชวนเล่นพนันบอลทางออนไลน์ นิสิตควรทำอย่างไร		
19	เพื่อนชวนไปเที่ยวงานปาร์ตี้ เมื่อไปถึงงานพบว่ามีการใช้ยาไอซ์ เพื่อนคะยั้นคะยอให้ทดลองใช้ยา นิสิตควรทำอย่างไร		
20	ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงการรักษาความลับระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองกับนักเรียน เพราะเรื่องเพศเป็นประเด็นละเอียดอ่อน นิสิตควรทำอย่างไร		
21	โรงเรียนที่นิสิตฝึกสอน ต้องการให้นิสิตสาขาสุขศึกษาสอนพลศึกษาด้วย นิสิตควรทำอย่างไร		

แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาสุขศึกษา
ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะข้อสอบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ

ทางระบบเอดิเตอร์

ข้อ ที่	สถานการณ์	ข้อมูลที่จำเป็น	สิ่งที่ควรทำ
22	ถ้าผู้ปกครองมีความเชื่อว่ามีฤกษ์ยาม อนามัยไว้ในโรงเรียน เทากับยอมรับให้ เด็กมีเพศสัมพันธ์ง่ายขึ้น นิสิตควรทำ อย่างไร		
23	ทักษะการสอนเพศศึกษารอบด้าน นิสิต ควรฝึกฝนอย่างไร		
24	ถ้านิสิตทำงานในโรงเรียนที่หลีกเลี่ยงไม่ พูด ไม่สอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศใน ห้องเรียน ทำให้เด็กรู้เป็นนัยว่าเรื่องนี้เป็น เรื่องต้องห้าม เป็นเรื่องที่ผิด และจะไม่ เกิดการสื่อสารเรื่องนี้ในโรงเรียน นิสิตรู้ว่า ทำอย่างไร		
25	ประเทศไทยกำลังประสบกับสภาวะ “เกิด น้อย ด้อยคุณภาพ” นิสิตควรสอนนักเรียน อย่างไรให้มีความตระหนักต่อปัญหานี้		
26	ภัยล่อลวงทางอินเทอร์เน็ตที่มีมากใน ปัจจุบัน เยาวชนเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการ ถูกล่อลวงมากที่สุด นิสิตควรสอน นักเรียนอย่างไร		
27	นิสิตเข้าชั้นเรียนสายเป็นประจำ วันนี้ มาถึงห้องเรียน พบว่าประตูห้องเรียน ล็อก และเพื่อนๆ กำลังสอบเก็บคะแนน นิสิตควรทำอย่างไร		

แบบวัดทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาสุขศึกษา
ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณลักษณะข้อสอบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ

ทางระบบเอดิเตอร์

ข้อ ที่	สถานการณ์	ข้อมูลที่จำเป็น	สิ่งที่ควรทำ
28	นิสิตทำงานวิจัยชั้นเรียนไม่เสร็จตามกำหนด ซึ่งอาจส่งผลต่อการจบการศึกษา นิสิตควรทำอย่างไร		
29	นักเรียนมาปรึกษาเรื่องพ่อตีแม่เหล้าเมา มักลงมือทำร้าย นิสิตควรแนะนำนักเรียน อย่างไร		
30	นิสิตได้รับมอบหมาย ให้กล่าวสุนทรพจน์ ท่ามกลางคนและสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย นิสิตควรทำอย่างไร		

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้าน
 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียดทางระบบเอดิเตอร์ จำนวน 30 ข้อ
คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อที่	ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1	ฉันกลัวทำงานผิดพลาด					
2	ฉันคิดว่าคงไปไม่ถึงเป้าหมาย ชีวิตที่วางไว้					
3	ครอบครัวของฉันมักจะมี ขัดแย้งกันในเรื่องเงินหรือเรื่อง งานในบ้าน					
4	ฉันรู้สึกเป็นกังวลกับเรื่องสารพิษ หรือมลภาวะใน อากาศ น้ำ เสียง และดิน					
5	ฉันรู้สึกว่าต้องแข่งขันหรือ เปรียบเทียบกับผู้อื่น					
6	เงินไม่พอใช้จ่ายเป็นปัญหา สำหรับฉัน					
7	ฉันมีอาการกล้ามเนื้อตึงหรือปวด ทึงๆที่ไม่ได้เกิดจากการออกกำลังกาย					
8	ฉันมักปวดหัวจากความตึงเครียด					
9	ฉันมีอาการปวดหลังทึงๆที่ไม่ได้ ยกของหนัก					
10	ความอยากอาหาร ของฉัน เปลี่ยนแปลงไป					
11	ฉันมักจะมีอาการปวดศีรษะข้าง เดียว					
12	ฉันรู้สึกวิตกกังวล					
13	ฉันรู้สึกคับข้องใจ					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้าน

ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียดทางระบบอัตโนมัติ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
14	ฉันรู้สึกโกรธ หรือหงุดหงิด					
15	ฉันรู้สึกเศร้า					
16	ฉันเป็นคนความจำไม่ดี					
17	ฉันรู้สึกสับสน					
18	ฉันเป็นคนที่ตั้งสมาธิลำบาก					
19	ฉันรู้สึกเหนื่อยง่าย					
20	ฉันมักจะเป็นหวัดบ่อย ๆ					
21	เมื่อมีความเครียดฉันจะหลีกเลี่ยง ด้วยการนอนพัก					
22	เมื่อมีความเครียดฉันจะพูดคุยกับ เพื่อนสนิท					
23	เมื่อมีความเครียดฉันจะพูดคุยกับ พ่อแม่					
24	เมื่อมีความเครียดฉันจะพูดคุยกับ พี่น้อง					
25	ฉันออกกำลังกายเพื่อคลาย เครียด					
26	ฉันฟังเพลงเพื่อผ่อนคลาย ความเครียด					
27	ฉันนั่งสมาธิในขณะที่พบกับ ความเครียด					
28	ฉันเชื่อว่าทุกปัญหามีทางออก เสมอ					
29	เมื่อมีความเครียด ฉันต้องการ ความช่วยเหลือจากผู้อื่น					
30	ถ้าหาทางแก้ปัญหาไม่ได้ภายใน สองสัปดาห์ ฉันจะไปพบแพทย์					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้านความ

ตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นทางระบบเอดิเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อที่	ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1	ฉันบอกได้ว่า ส่วนของร่างกาย ที่ชอบมากที่สุดคืออะไร					
2	ฉันอธิบายเหตุผลได้ว่าเพราะ เหตุใดจึงชอบส่วนของร่างกาย นั้นมากที่สุด					
3	ฉันบอกได้ว่า คุณลักษณะของ ตนเองที่ชอบมากที่สุดคืออะไร					
4	ฉันอธิบายเหตุผลได้ว่าเพราะ เหตุใดจึงชอบคุณลักษณะนั้น มากที่สุด					
5	เพื่อนชอบคุณลักษณะที่ฉันเป็น					
6	คุณลักษณะที่ฉันเป็นนำไปสู่ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
7	ฉันมักจะสอบถามข้อดีของตัวเอง ฉันจากเพื่อนๆ หรือผู้อื่น					
8	ฉันมักจะสอบถามข้อด้อยของ ตัวฉันจากเพื่อนๆ หรือผู้อื่น					
9	จุดด้อยที่เพื่อนบอกมา ฉันคิด ว่ามันไม่จริง					
10	จุดด้อยที่เพื่อนหรือผู้อื่นบอกมา ฉันจะนำไปทบทวนด้วยความ กังวล					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้านความ

ตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นทางระบบเอดิเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่ง ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อที่	ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
11	จุดด้อยที่เพื่อนหรือผู้อื่นบอกมา ฉันจะนำไปแก้ไข ปรับปรุงทันที					
12	ต้องการเป็นคนอื่น ที่ไม่ใช่ตัวฉัน เองในปัจจุบัน					
13	ความสามารถของฉันด้อยกว่า ผู้อื่นเสมอ					
14	ฉันชอบอยู่ในโลกส่วนตัว มากกว่าการพบปะผู้คน					
15	คนส่วนใหญ่มีความชั่วมากกว่า ความดี					
16	ฉันชอบการทำงานเดี่ยวมากกว่า งานกลุ่ม					
17	การออกฝึกประสบการณ์ใน รายวิชาทำให้มีความมั่นใจมาก ขึ้น					
18	ฉันได้เห็นตัวอย่างการเป็นครูที่ดี จากโรงเรียน					
19	ฉันมั่นใจว่าจะเป็นครูที่ดีได้					
20	ฉันกระทำได้เป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้านความ

ตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
21	ฉันอดทนต่อสิ่งยั่วๆได้ดี					
22	ฉันเชื่อมั่นว่าควบคุมสถานการณ์ ต่างๆ ได้ดี					
23	เวลาโกรธหรือไม่พอใจ ฉันเห็น กระบวนการเหล่านั้นเกิดขึ้น ภายในจิตใจ					
24	เวลาเห็นเพื่อนประสบผลสำเร็จ ฉันรู้ทันกระบวนการที่ก่อให้เกิด ความรู้สึกเหล่านั้น					
25	เวลาโกรธ ฉันมักโต้ตอบทันที ไม่ ว่าจะเป็นใคร					
26	ความหงุดหงิดของฉันเป็นเรื่อง ส่วนตัวไม่มีผลกระทบต่อผู้อื่น					
27	การขาดความรับผิดชอบเป็นเรื่อง ส่วนตัวไม่มีผลกระทบต่อผู้อื่น					
28	การไม่สูงส่งกับใคร ทำให้ฉันดูมี เสน่ห์น่าค้นหา					
29	เทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถ ทดแทนความสัมพันธ์ของมนุษย์ ได้					
30	การไม่แสดงความคิดเห็นทำให้ ผู้อื่นมองว่าฉันเป็นคนที่ไม่สร้าง ปัญหา					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางระบบคอมพิวเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
1	ฉันสืบค้นข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ที่ อาจารย์กำหนด เพื่อให้ได้ความ อย่างชัดเจน					
2	ฉันอธิบายได้ว่าประเด็นเหล่านั้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร					
3	ฉันสามารถเลือกใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับ ลักษณะงานต่างๆ ได้					
4	ฉันสามารถใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ในการอธิบายประเด็น ต่างๆ ได้					
5	ฉันค้นคว้าข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้ตรงกับประเด็นที่สงสัย					
6	ฉันสามารถใช้การค้นหาข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการเรียนได้					
7	ข้อมูลที่หาได้ทางอินเทอร์เน็ตตรง กับความต้องการของฉัน					
8	ข้อมูลที่ฉันหาได้ทางอินเทอร์เน็ต ครอบคลุมทุกประเด็น					
9	ข้อมูลที่ฉันหาได้ทางอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่มีความถูกต้อง					
10	ข้อมูลที่ฉันหาได้ทางอินเทอร์เน็ตมี ความเชื่อถือได้					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางระบบคอมพิวเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่ง ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
11	ฉันสามารถใช้โปรแกรมพิมพ์เอกสารทำรายงานได้ด้วยตนเอง					
12	ฉันสามารถใช้โปรแกรมพิมพ์เอกสารทำรายงานโดยขอคำแนะนำจากเพื่อน					
13	ฉันสามารถใช้โปรแกรมพิมพ์เอกสารทำรายงานโดยหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต					
14	ฉันสามารถใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอทำรายงานได้ด้วยตนเอง					
15	ฉันสามารถใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอทำรายงานโดยขอคำแนะนำจากเพื่อน					
16	ฉันสามารถใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอทำรายงานโดยหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต					
17	ฉันสามารถใช้โปรแกรมนำเสนองานเพื่อทำรายงานได้ด้วยตนเอง					
18	ฉันสามารถใช้โปรแกรมนำเสนองานเพื่อทำรายงานโดยขอคำแนะนำจากเพื่อน					
19	ฉันสามารถใช้โปรแกรมนำเสนองานเพื่อทำรายงานโดยหาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาศึกษาด้าน

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางระบบเอดิวเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
20	ฉันต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้แชร์ หรือ แสดงความคิดเห็นต่อกระทู้ บนโลกออนไลน์					
21	ฉันสามารถใช้เฟซบุคส่งงาน วิพากษ์งานของกลุ่มอื่นได้ด้วย ตนเอง					
22	ฉันสามารถใช้เฟซบุคส่งงาน วิพากษ์งานของกลุ่มอื่น โดยขอ คำแนะนำจากเพื่อน					
23	ฉันสามารถใช้เฟซบุคส่งงาน วิพากษ์งานของกลุ่มอื่น โดยหา ความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต					
24	ฉันเคยได้รับการอบรมจาก มหาวิทยาลัยเรื่องการใช้งานระบบ เอดิวเตอร์					
25	ฉันฝึกฝนและทบทวนการใช้งาน ระบบเอดิวเตอร์ทุกภาคการศึกษา					
26	ฉันสามารถใช้โปรแกรมเอดิวเตอร์ ทำแบบทดสอบได้ด้วยตนเอง					
27	ฉันสามารถใช้โปรแกรมเอดิวเตอร์ ทำแบบทดสอบได้โดยขอ คำแนะนำจากเพื่อน					
28	ฉันสามารถใช้โปรแกรมเอดิวเตอร์ ทำแบบทดสอบได้โดยขอ คำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอน					

แบบวัดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาสุขศึกษาด้าน

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางระบบเอดิเตอร์ จำนวน 30 ข้อ

คำสั่งให้ใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด

ข้อ ที่	ข้อความถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
29	ฉันสามารถใช้โปรแกรมเอดิเตอร์ ทำแบบทดสอบได้ด้วยตนเองโดย อ่านเพิ่มเติมจากคู่มือฝึกอบรม					
30	ฉันสามารถใช้โปรแกรมเอดิเตอร์ ทำแบบทดสอบได้ด้วยตนเองโดย หาความรู้เพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต					

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณและการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย

**ตารางแสดงค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในศตวรรษที่21ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต
สาขาสุขศึกษา ก่อนและหลังทดลอง**

ทักษะชีวิต	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	t-test	p - value
ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	43	3.74	4.14	9.57 *	.000
ความสามารถในการจัดการ ความเครียด	43	90.79	101.81	2.19 *	.000
ความตระหนักรู้ใน ตนเองและผู้อื่น	43	110.51	114.47	4.25 *	.034
ความสามารถใน การใช้เทคโนโลยี	43	115.42	114.26	0.45 *	.657

*p< .05

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของตัวแปรทักษะชีวิตในศตวรรษที่21
ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิตสาขาศึกษาก่อนและหลังการทดลอง

ค่าสถิติ	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.756	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Wilk's Lambda	.244	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Hotelling's Trace	3.104	30.268 ^a	4.000	39.000	.000
Roy's Largest Root	3.104	30.268 ^a	4.000	39.000	.000

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางธัญมา หลายพัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	14 ธันวาคม พ.ศ.2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	37/251 ซอยบางแค16 แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนกคณิต-วิทยาศาสตร์ จาก โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
พ.ศ. 2531	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง จาก วิทยาลัยพยาบาลชลบุรี กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2561	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตวิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ